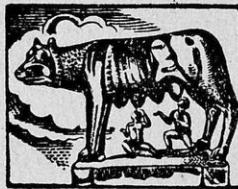

ΕΡΡΙΚΟΥ Α. ΣΚΑΣΣΗ
ΑΚΑΔΗΜΑΤΙΚΟΥ, ΟΜΟΤΙΜΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

C. IULII CAESARIS

COMMENTARII

DE BELLO CIVILI

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1960

6,10

08

C. IULII CAESARIS
COMMENTARII DE BELLO CIVILI
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΕΠΡΙΚΟΥ Α. ΣΚΑΣΣΗ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ, ΟΜΟΤΙΜΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

42312

C. IULII CAESARIS

COMMENTARII

DE BELLO CIVILI

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1960

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΛΛΗΝΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΕΛΛΑΣ

Επίσημη έκδοση της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καρδίτσας

C. IULII CAESARIS
COMMENDATIONIS
DE BELLO CIVILI

Επίσημη έκδοση της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καρδίτσας
Επίσημη έκδοση της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καρδίτσας

ΜΕΡΟΣ Α'

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ

Ο Γάιος Ιούλιος Καῖσαρ (C. Iulius Caesar) ἐγεννήθη ἐν Ρώμῃ τῇ 13 τοῦ Κοιντυλίου μηνός, τοῦ κατόπιν ἔξ αὐτοῦ ὀνομασθέντος Ιουλίου, τοῦ ἔτους 100 π. Χ., καὶ ἀπέθανε δολοφονηθεὶς κατὰ τὰς εἰδούς τοῦ Μαρτίου (τῇ 15 Μαρτίου) τοῦ ἔτους 44 π. Χ.

Ο Καῖσαρ μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ Σύλλα καὶ τὴν ἥτταν τῆς μερίδος τοῦ Μαρίου (83 — 82 π. Χ.) ἐκινδύνευσε, διότι ἦτο ἐκ τῆς μητρὸς Αὐρηλίας στενὸς συγγενῆς τοῦ τελευταίου. Καὶ ἀνῆκε μὲν εἰς ἀριστοκρατικῶταν γένος, διότι ἀνῆγεν αὐτὸν εἰς τὸν μυθικὸν "Ιουλον" ('Ασκάνιον), τὸν υἱὸν τοῦ Αἰνείου, ἀλλ' ὅμως ἤγειτο τοῦ δημοκρατικοῦ κόρματος. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 80 π. Χ., εἰς ἡλικίαν 20 ἑτῶν, ἐστράτευσεν εἰς τὴν 'Ασίαν, συγχρόνως δὲ ἤρχισε τὸ πολιτικὸν καὶ ὁρτορικὸν αὐτοῦ στάδιον. Ἡτο καὶ περὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἐντριβέστατος, τοσοῦτον δὲ οἰκείως εἶχε πρὸς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὥστε καὶ ἀποθνήσκων, ὅτε εἶδε τὸν Βροῦτον μεταξὺ τῶν συνωμοτῶν πλήττοντα αὐτόν, ἐπεφώνησεν ἐλληνιστὶ τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο « Καὶ σύ, τέκνον Βροῦτε ; » Εἶχε διδασκάλους ἐν Ρώμῃ μὲν τὸν Μᾶρκον Αὐτώνιον Γνίφωνα, ἐπιφανῆ ἐκ Γαλατίας ὁρτορά καὶ γραμματικόν, ἐν Ρόδῳ δὲ (τῷ 76 — 75 π. Χ.), ὅπου κατόπιν ἐπορεύθη, τὸν ἔξ Αλαβάνδων τῆς Καρίας Απολλώνιον τὸν Μόλωνος ἐκ τῶν κορυφαίων ὁρτόρων τῆς Ροδίας Σχολῆς.

Τῷ 67 π. Χ. διετέλεσε ταμίας (quaestor) ἐν Ισπανίᾳ, τῷ 65 ἀγροραχνόμος (aedilis), τῷ 63 ἐπὶ τῆς ὑπατείας τοῦ Κικέρωνος μέγας ποντίφιξ (pontifex maximus), τῷ 62 στρατηγὸς (praetor), τῷ 61 ἀντιστράτηγος (pro praetore) ἐν Ισπανίᾳ, τῷ 59 ὑπάτος (consul) τὸ πρῶτον, ἀπὸ τοῦ 58 — 50 ἀνθύπατος (pro consule) ἐν Γαλατίᾳ. Ταύτην ὑπέταξε καὶ ἔπειτα ὠργάνωσεν, ἀποβάτης δὲ κυριώτατος παράγων τοῦ ἐκρωματισμοῦ τῆς Δύσεως διὰ τῆς διαδόσεως τῆς λατινικῆς γλώσσης καὶ τοῦ ἐλληνορρωματικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡτο στρατηγὸς καὶ πολιτικὸς μέγας, νομοθέτης, μαθηματικός, ἴστορικός, συγγραφεὺς, ποιητὴς καὶ γραμματικός.

II. ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ

Τὰ κύρια καὶ σωζόμενα μείζονα ἔργα τοῦ Καίσαρος εἶναι οἱ commentarii τὰ ὑπομνήματα (ἐφημερίδες, ἐφήμεροι ἀναγραφαί), τὰ ὅποια κοινῶς δυομάζονται ἀπομνημονεύματα. Οἱ commentarii εἶναι : commentarii de bello Gallico (ἀπομνημονεύματα περὶ τοῦ Γαλατικοῦ πολέμου) καὶ commentarii de bello civili (ἀπομνημονεύματα περὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου). Καὶ τὰ μὲν πρῶτα, διηγημένα εἰς 7 βιβλία (διότι τὸ 8ον εἶναι τοῦ Αὐλοῦ Ἰοτίου), ἀναφέρονται εἰς τὰ συμβάντα τῶν ἑπτὰ πρώτων ἐτῶν τοῦ πολέμου, ὃν ἐπολέμησεν ὁ Καῖσαρ ἐν τῇ Γαλατίᾳ, Βρεττανίᾳ καὶ Γερμανίᾳ (58 — 52/51 π. Χ.), τὰ δὲ δεύτερα, διηγημένα εἰς τρία βιβλία, ἀναφέρονται εἰς τὰ διετῆ γεγονότα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ πολέμου (ἀπὸ Ιαν. τοῦ 49 — 9 Νοεμβρ. 48 π. Χ.).

III. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΑ ΠΕΡΙ ΕΜΦΥΛΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ
ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

1. "Οτε ὁ Γναῖος Πομπήιος μετὰ τὰς λαμπρὰς αὔτοῦ νίκας ἐν τῇ Ἀσίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 61 π. Χ. ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ρώμην, ἦτο ἀναμφισβήτηταις, μολονότι εἴχεν ἀπολύτεροι τὸν στρατόν, ὃ πρῶτος καὶ ἴσχυρότατος ἐν τῇ πολιτείᾳ ἦν. 'Αλλ' ἡ μοναδικὴ δόξα καὶ ἡ προεξέχουσα αὐτοῦ θέσις διήγειραν τὴν ζηλοτυπίαν καὶ τὴν ὑποψίαν τῶν ἀνταγωνιστῶν του' οἱ προσωπικοὶ ἔχθροι, ιδίᾳ ὁ Κράσσος, ὁ Λούκουλλος καὶ ὁ Μέτελλος, τῶν ὄποιων ἡ δόξα. διὰ τῆς ἐπεμβάσεως αὐτοῦ εἴχε μειωθῆ, ἐνήργησαν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ὁ Πομπήιος, ὅτε ἐν ἔτει 60 π. Χ. ἐζήτησε νὰ ἐπικυρωθῶσιν αἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ διατάξεις αὐτοῦ καὶ νὰ διανεμηθῶσιν ἀγροὶ εἰς τοὺς παλαιοὺς στρατιώτας (veterani), προσέκρουσεν ἐν τῇ Συγκλήτῳ εἰς ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια, τὰ ὅποια ἐξηγκασαν αὐτὸν νὰ στραφῇ πρὸς τὸ δημοκρατικὸν κόμμα, ἵνα οὕτω κατορθώσῃ τὴν ἐπιψήφισιν τῶν προτάσεών του. Τότε δὲ προίστατο τοῦ κόμματος τούτου ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ. Οὗτος, μόλις ἐπιστρέψας ἐκ τῆς Ἰσπανίας, ἔνθα εἴχε χρηματίσει ἀντιστράτηγος, ἐπεδίωξε τὴν ὑπατείαν τοῦ ἔτους 59. Τὸ συγκλητικὸν κόμμα ἀντέστη ἱσχυρῶς εἰς τοῦτο. "Οθεν ἐπῆλθεν εὐκόλως ἔνωσις. Προσελήφθη

* Κατὰ τὴν ἔκδοσιν Kramer - Hofmann - Meusel.

ώς τρίτος, τῇ ἀπαυτήσει τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, ὁ Μάρκος Κράσσος, λόγῳ μὲν διότι ὁ Κράσσος ἦτο ἀπαράίτητος ἐνεκα τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἐπιφροῆς του πρὸς διεξαγωγὴν τῶν κοινῶν σχεδίων, πράγματι ὅμως διότι ὁ Καῖσαρ ἤθελε νὰ χρησιμοποιήσῃ αὐτὸν ὡς ἀντιστάθμισμα ἐναντίον τοῦ πανισχύρου ἔτι Πομπήιου. Οὕτω συνεστάθη ἡ πρώτη τριανδρία (triumvirātus) ἐπὶ τῷ σκοπῷ ne quid ageretur in re publica, quod displicuissest ulli e tribus (ὅπως μή τι ἐν τῇ πολιτείᾳ διαπραχθῇ ἀπαρέσκον τινὶ ἐκ τῶν τριῶν).

2. Καίπερ πολεμούμενος ὑπὸ τῶν ἀριστοκρατικῶν καὶ τοῦ συνυπάτου του Μάρκου Βιβούλου κατώρθωσεν ὁ Καῖσαρ μετὰ πολλῆς συνέσεως καὶ δραστηριότητος πολλὰ καὶ ιδίᾳ τὴν παραδοχὴν τοῦ Ἰουλίου ἀγροτικοῦ νόμου (lex Iulia agraria), δι' οὗ νόμου ἐξεπληρώθη ὁ σκοπὸς τοῦ Πομπήιου πρὸς ἴκανοποίησιν τῶν παλαιμάχων στρατιωτῶν του. Ἐπειτα τῇ προτάσει τοῦ Καίσαρος ἐγκρίσθη ὑπὸ τοῦ δήμου, ἐπειδὴ ἡ Σύγκλητος εἶχεν ἥδη ἀποκρούσει τὴν πρότασιν ταύτην, τὸ τρίτον τοῦ μισθώματος εἰς τοὺς μισθωτὰς (publicanos) τῶν ἐν Ἀσίᾳ τελῶν ῥωματίους ἵππεῖς. Ὡσαύτως ὁ Πομπήιος κατώρθωσε διὰ τοῦ Καίσαρος νὰ ἐπικυρωθῶσιν ὑπὸ τῆς Συγκλήτου, ἀρνουμένης μέχρι τότε, πᾶσαι αἱ ἀσιατικαὶ διατάξεις αὐτοῦ. Τέλος καὶ ὁ Καῖσαρ, τῇ προτάσει τοῦ ὑπὸ αὐτοῦ προσελκυσθέντος δημάρχου Ποπλίου Βατινίου (lex Vatinia), ἔλαβε (τῷ 55 π. Χ.) ἐπὶ 5 ἔτη, παρὰ τὰ νενομιμένα, τὴν διοίκησιν τῆς ἐντὸς τῶν "Αλπεων Γαλατίας (Gallia cisalpīna) καὶ τοῦ Ἰλλυρικοῦ (Illyricum) καὶ εἰς ταύτας προσέθηκεν ἡ Σύγκλητος, ἵνα μὴ ἔξαναγκασθῇ εἰς τοῦτο, καὶ τὴν διοίκησιν τῆς πέραν τῶν "Αλπεων Γαλατίας (Gallia ulterior), ἥτις καὶ ἀπλῶς provincia ἐκάλεστο. Τοιουτοτρόπως ὁ Καῖσαρ ἐπέτυχε νὰ συντριβῇ ἡ τῶν ἀριστοκρατικῶν ἀπὸ τοῦ Σύλλα κυριαρχία καὶ νὰ ἐπικρατήσῃ ἐν τῇ πολιτείᾳ τὸ δημοκρατικὸν κόμμα, οὕτινος αὐτὸς προΐστατο.

3. 'Αλλ' ἐνῷ ὁ Καῖσαρ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐμάχετο ἐν Γαλατίᾳ νικηφόρως ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς 'Ρώμης, ἀναδειχθεὶς οὕτως εἰς τῶν πρώτων στρατηγῶν τοῦ κόσμου, τούναντίον ὁ Πομπήιος, ὁ ἐν 'Ρώμῃ ἀντιπρόσωπος τῶν συμφερόντων τῆς τριανδρίας, ἥτις διὰ τοῦ γάμου τούτου μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Καίσαρος 'Ιουλίας ἔγινεν ἔτι στενωτέρα, δσημέραι κατέπιπτε καὶ μετ' αὐτοῦ τὸ

δημοκρατικὸν κόμμα. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ ἀριστοκρατικοὶ ἡρχισκαν νὰ ἀναλαμβάνωσι θάρρος μεταστρφείσης τῆς κοινῆς γνώμης πρὸς τὸ μέρος τῆς Συγκλήτου. Τούτου ἔνεκα οἱ τρεῖς οὖτοι ἄνδρες ἐν ἔτει 56 π. Χ. συνεσκέφθησαν ἐν Λούκη (νῦν Lucca, ΒΑ. τῆς Pisa) περὶ τοῦ πρακτέου μετὰ τῶν κορυφαίων ἐκ τῶν ὀπαδῶν των. Ἐλήφθησαν μεγάλαι ἀποφάσεις, ὡν ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ ἐκλεγῶσι διὰ τὸ ἔτος 55 ὕπατοι ὁ Πομπήιος καὶ ὁ Κράσσος. Διὰ τοῦ Τρεβανίου νόμου (lex Trebonia) ἔλαβεν ὁ πρῶτος τὴν διοίκησιν τῶν δύο Ισπανιῶν καὶ ὁ δεύτερος ἐπὶ 5 ἔτη τὴν διοίκησιν τῆς Συρίας μετ' ἀπεριορίστου ἐξουσίας. Διὰ νόμου ὀσκυτῶς τῶν ὑπάτων παρετάθη ἡ ἐξουσία (imperium) τοῦ Καίσαρος ἐπὶ 5 εἰσέτι ἔτη. Ἡ ἀντιπολίτευσις πρὸς τὸ παρὸν κατεπνίγη, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἔλαβε νέαν δύναμιν, ὅτε πλέον ὁ δεσμὸς τῆς τριανδρίας βαθμηδὸν ἐξησθένησε καὶ τέλος συνετρίβη.

4. ‘Ο Πομπήιος συνεδέθη πρὸς τὸν Καίσαρα, ἵνα τῇ βοηθείᾳ αὐτοῦ καταβάλῃ τοὺς ἀνταγωνιστάς. ’Ηδη τούτου ἐπιτευχθέντος, ἔγινεν ὁ πρῶτος ὑποτεταγμένος βοηθὸς τοῦ ἀνταγωνιστοῦ του. ‘Η ῥῆξις ἄρα ἦτο ἀναπόφευκτος. ’Ο ἐν ἔτει 53 συμβάκι θάνατος τῆς Ιουλίας καὶ ὁ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐπακολουθήσας θάνατος τοῦ Κράσσου, μαχομένου κατὰ τῶν Πάρθων, ἐπετάχυναν αὐτήν. « Διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Κράσσου καὶ τῆς Ιουλίας », λέγει ὁ ῥωμαῖος ἴστορικὸς Φλᾶρος, « διελύθησαν οἱ δεσμοὶ τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Πομπήιου καὶ ἡ ἀντιτζηλία των εὐθύς ἐξερράγη. ”Ηδη εἰς τὸν Πομπήιον ἐφαίνετο ὑποπτὸς ἡ δύναμις τοῦ Καίσαρος καὶ εἰς τὸν Καίσαρα τὸ ἀξέιδωμα τοῦ Πομπήιου βαρύ. Οὗτος δὲν ἤνεγκετο ἵσον, οὐδὲ ἐκεῖνος ἀνώτερον. ’Ἐν τῇ ἐγκληματικῇ αὐτῶν ἀντιτζηλίᾳ ἡρίζον περὶ τῶν πρωτείων, ὡσεὶ ἡ τύχη τόσον ἀχανοῦς κράτους δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπαρκέσῃ καὶ δι’ ἀμφοτέρους. ’Τὸ τοιαύτας περιστάσεις αὐτονόητον ἦτο δτι ὁ Πομπήιος ἐπλησίασε τὸ Συγκλητικὸν κόμμα, θέλων νὰ χρησιμοποιήσῃ τοῦτο ἐναντίον τοῦ Καίσαρος. ’Αλλ’ ἀφ’ ἐτέρου καὶ ἡ Σύγκλητος μόνον οὔτω θὰ ἀπηλάσσετο ἀμφοτέρων, ἐὰν κατὰ πρῶτον ἐξεμηδενίζε τὸν ἐπικινδυνότερον τῇ βοηθείᾳ τοῦ ἐτέρου. Τὴν εὐκαιρίαν πρὸς συνδιαλαχγήν παρέσχουν αἱ πολύκροτοι ἔριδες τοῦ Κλωδίου καὶ τοῦ Μίλωνος, αἵτινες εἶχον ἐμβάλει τότε τὴν πολιτείαν εἰς μεγάλην ταραχήν. Μετὰ τὸν ὑπὸ τῶν ξιφομάχων τοῦ Μίλωνος θάνατον τοῦ Κλωδίου ἐξελέγη κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 52 π. Χ., παρὰ πᾶν ἔθος, μόνος ὕπατος ὁ Πομπήιος καὶ ἔτυχε

τῆς ἀδείας παρὰ τῆς Συγκλήτου νὰ στρατολογήσῃ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ νὰ λάβῃ τὰ ἀναγκαιοῦντα μέτρα πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως. Απὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁ Καῖσαρ καὶ ὁ Πομπήιος ἔχωρισθησαν διὰ παντός.

5. Κατὰ τὴν τρίτην ὑπατείαν (τῷ 52 π.Χ.) κατέστησεν ὁ Πομπήιος διὰ τῶν νόμων του de vi (περὶ βίᾳ, βιαιοπραγῶν) καὶ de ambitu (περὶ παρανόμου σπουδαρχίας) αὐστηροτέρας τὰς ὑπαρχούσας ποινὰς καὶ συνέτεμε τὴν διαδικασίαν. 'Ο δεύτερος τούλαχιστον νόμος ἦτο ὁ φθαλμοφανῶς τοιοῦτος, ὥστε ἡδύνατο νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος. 'Εκτὸς τούτου παρέτεινεν ὁ αὐτὸς διὰ τῆς Συγκλήτου ἐπὶ πέντε ἀκόμη ἔτη τὴν ἐν Ἰσπανίᾳ ἀρχήν του, μολονότι ἐσκόπευε νὰ μείνῃ ἐν Ρώμῃ. 'Ινα δὲ περιβάλῃ ἡ Σύγκλητος διὰ τῶν τύπων τῆς νομιμότητος τὴν πρᾶξιν του ταύτην, ἐψήφισε, τῇ προτάσει τούτου, ἄλλον νόμον (lex Pompeia de provinciis), δι' οὗ οἱ ὑπατοι καὶ οἱ στρατηγοὶ δὲν ὅφειλον, ὡς μέχρι τοῦδε ἐγίνετο, νὰ ἀναλαμβάνωσι τὴν διοίκησιν τῆς ἐπαρχίας των εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπόθεσιν τῆς ἀρχῆς των, ἀλλὰ μόνον μετὰ παρέλευσιν 5 ἔτῶν. Οὕτω πως τακτοποιήσας τὰ πράγματα ἥλπιζεν ὁ Πομπήιος ὅτι θὰ εῖχε, καθ' ὃν χρόνον θὰ ἐπέστρεφεν ὁ Καῖσαρ ὡς ἰδιώτης πλέον (sine imperio) εἰς τὴν Ρώμην μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἐν τῇ Γαλατίᾳ ἀρχῆς του, κατὰ τοιοῦτον τρόπον συγκεντρώσει εἰς ἔσωτὸν σύμπασαν τὴν δύναμιν τῆς πολιτείας, ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὸν καὶ εὐχερῶς νὰ μηνυθῇ καὶ νὰ καταδικασθῇ οὗτος, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ γίνη ἰδιαιτέρα μνεία περὶ τούτου. Αἱ ἐνέργειαι αὗται τοῦ Πομπήιου ἐνέβαλον τὸν Καῖσαρα εἰς πολλὴν ἀμηχανίαν, ἐπειδὴ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ ἐπανάστασις τοῦ Vercingetorix ἔθετεν ἐν ἀμφιβόλῳ πάσας τὰς ἐν Γαλατίᾳ ἐπιτυχίας αὐτοῦ, αἵτινες καὶ μόναι ἐπέτρεπον εἰς τὸν Καῖσαρα μετὰ δυνάμεως νὰ ἀντιμετωπίζῃ τὸ Συγκλητικὸν κόμμα. Εἶχεν ὅμως ὑπὲρ ἔσωτοῦ ὁ Καῖσαρ νόμου κατὰ πρότασιν τῶν δέκα δημάρχων (lex decem tribunorum) παρακινηθέντων ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πομπήιου φοβουμένου αὐτὸν ut absenti sibi (τῷ Καῖσαρι), quandoque imperii tempus expleri coepisset, petitio secundi consulatus daretur, ne ea causa maturius et imperfecto adhuc bello decederet (Suet. Caes. 26, 2)*.

* Παρεσκεύασε (Πομπήιος) διὰ τῶν δημάρχων ἐπιτραπῆναι καὶ ἀπόνται (Καῖσαρι) τὴν ἀρχήν, δταν ἐκ τῶν νόμων καθήκη αἰτῆσαι. Δίων Κάσσ. XI, 51.

Οι Πομπηιανοί διὰ λόγους σκοπιμότητος δὲν ἀντετάχθησαν εἰς τὸν νόμον τοῦτον. Τέλος ἐψήφισεν ἡ Σύγκλητος, τῇ προτάσει τοῦ Πομπήιου, ἔτερον νόμον (de iure magistratum), δι’ οὗ ἀπηγορεύετο γενικῶς νὰ ληφθῶσιν ὑπ’ ὅψιν κατὰ τὰς ὑπατικὰς ἐκλογὰς ἄνδρες ἀπόντες. Διὰ τοῦ νόμου τούτου ἤρθη τὸ προνόμιον (privilegeum) τοῦ Καίσαρος. Καὶ ναὶ μὲν κατ’ ἐπίμονον τῶν φίλων ἀπαιτησιν ἡθέλησε νὰ ἐπανορθώσῃ ἐν τῷ νόμῳ ὁ Πομπήιος τὴν δῆθεν παράλειψιν, ἀλλ’ ἔπραξε τοῦτο ἔνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ δήμου, ἐξ ἀλλου ὅμως οὕτε καὶ ἀφ’ ἔαυτου εἶχε τοιοῦτον δικαίωμα. Μόλις βραδύτερον κατέστη δύνατὸν νὰ γίνη ἐν τῇ Συγκλήτῳ πρότασις (Suet. Caes. 28).

6. Ἀφοῦ ἡ κατὰ τοῦ Καίσαρος ἐπίθεσις εἶχε κατὰ τοιοῦτον τρόπον παρασκευασθῆ, προέτεινε κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος ὁ ὑπατος Μᾶρκος Μάρκελος νὰ ἀνακληθῇ ὁ Καίσαρ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς του πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ ὥρισμένου χρόνου, ἐπειδὴ ὁ ἐν τῇ Γαλατίᾳ πόλεμος εἶχεν ἥδη περιατοθῆ, καὶ νὰ μὴ ληφθῇ ὑπ’ ὅψιν κατὰ τὰς ὑπατικὰς ἀρχαιρεσίας, ἢν ἦτο ἀπών, διότι τὸ χάριν αὐτοῦ πρότερον ψηφισθὲν privilegeum ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο εἶχε καταργηθῆ διὰ νεωτέρου γενικοῦ νόμου. Ἀλλὰ διὰ πολλοὺς λόγους κατωρθώθη κατ’ ἐκεῖνο τὸ ἔτος νὰ ψηφισθῇ παρὰ τῆς Συγκλήτου μόνον ἡ μία πρότασις, ν’ ἀρχίσῃ δῆλος κατὰ τὴν 1 Μαρτίου τοῦ ἐπομένου ἔτους ἡ περὶ τῶν ἐπαρχιῶν διάσκεψις καὶ νὰ μὴ διακοπῇ αὕτη πρὸς ληφθῆ περὶ αὐτῶν ἀπόφασις.

7. Διὰ τὸ ἔτος 50 π. Χ., ὅπερ κατὰ τὰ φαινόμενα προειρηνύετο κρίσιμον, εἶχεν ὁ Καίσαρ διὰ δεκασμοῦ προσελκύσει τὸν δῆμαρχον Γάιον Σκριβώνιον Κουρίωνα. Ὁ ἀσυνείδητος οὗτος ἀλλ’ εὐφυὴς ἀνὴρ διεξήγαγε μετὰ μεγίστης ἐπιτηδεύτητος τὸ ἀνατεθὲν ἔργον. Ἀρχίσας δηλούντι νὰ ὑποκρίνεται, ὅτι εἶναι ἐγχθρὸς τοῦ Καίσαρος καὶ διὰ πολλῶν ὑπὲρ τοῦ δήμου προτάσεων ἀποκτήσας τὴν εὔνοιαν τούτου εὗρε κατάλληλον πρόφασιν, ὅπως διαρρήξῃ τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὴν Σύγκλητον, τῆς ὅποιας ἔως τότε ἐνομίζετο ἔνθερμος ὀπαδός. "Οτε λοιπὸν ἐπρόκειτο νὰ ἀρχίσωσι τὴν πρώτην Μαρτίου αἱ περὶ τῶν ἐπαρχιῶν ὥρισμέναι διασκέψεις, κατωρθώσε, προφασιζόμενος ὅτι ἥθελε νὰ συνεννοηθῇ μετὰ τοῦ δήμου, νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀναβολὴν τῆς συζητήσεως μέγρι τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου, ὅπότε θὰ διεκόπτοντο αἱ ἐργασίαι τῆς Συγκλήτου (discessus senatus). "Οτε δὲ πάλιν ἐπανήρχι-

σεν ἡ συζήτησις κατὰ μῆνα Μάιου, προέτεινεν δὲ Κουρίων νὰ ἀνακληθῶσιν ἀμφότεροι ἀπὸ τῶν ἐπαρχιῶν των, λέγων ὅτι τοῦτο ἀπήτει τὸ συμφέρον τοῦ δήμου. 'Ο δῆμος τόσον ἐνθουσιωδῶς ἡσπάσθη τὴν γνώμην ταύτην, ὥστε δὲ Πομπήιος, ἀσθενής τότε ὃν ἐν Καμπανίᾳ, ἐδήλωσεν εἰς τὴν Σύγκλητον, ὅτι ἡτο πρόθυμος νὰ συμμορφωθῇ. 'Ο ὑπατος Γάιος Μάρκελλος θέτων τὴν πρότασιν εἰς ψηφοφορίαν ἐξήτησεν οὐχὶ ἁνεύ οὐτεροβουλίας διὰ τινος τῶν Συγκλητικῶν νὰ χωρισθῇ αὔτη. Οὕτως ὑπὲρ τῆς ἀνακλήσεως τοῦ Καίσαρος ἐψήφισαν πάντες, συμπεριλαμβανομένων καὶ αὐτῶν τῶν φίλων τοῦ Καίσαρος, ἀλλ' ἡ πρότασις ὑπὲρ τῆς ἀνακλήσεως τοῦ Πομπηίου ἀπερρίφθη διὰ μεγάλης πλειοψηφίας. 'Ο Κουρίων τότε ἀντετάχθη εἰς τὸν χωρισμὸν τῆς προτάσεως καὶ οὕτω ἡ πρότασις τῆς ἀνακλήσεως ἀμφοτέρων ἐτέθη ἡνωμένη εἰς ψηφοφορίαν. 'Υπὲρ τῆς προτάσεως ἐψήφισαν 370 Συγκλητικοί, κατ' αὐτῆς δὲ μόνον 22. Φυσικῷ τῷ λόγῳ κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἔκαμεν ἔνστασιν ἄλλος δῆμαρχος καὶ οὕτως ἔληξαν κατὰ μῆνα Ιούνιον αἱ μικραὶ καὶ ταραχώδεις αὗται διασκέψεις, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἀποφασισθῇ τι δριστικὸν καὶ χωρὶς νὰ νικήσῃ οὐδὲν ἐκ τῶν δύο ἀντιμαχομένων κομμάτων.

8. 'Ἐν ἀλλω ὅμως ζητήματι, δῆπερ ἐκίνησαν ἐπιτηδείως οἱ Πομπηιανοί, οὐδαμῶς ἵσχυσε νὰ προφυλάξῃ τὸν Καίσαρα ἡ εὐφυΐα τοῦ Κουρίωνος. Περὶ τὸν χρόνον τοῦτον ἤπειλουν τὴν Συρίαν καὶ τὴν Κιλικίαν οἱ Πάρθοι. "Επρεπεν, ὡς ἡτο ἀνάγκη, ἐν ἀμφοτέραις ταῖς ἐπαρχίαις ταύταις νὰ ἐνισχυθῇ ὁ στρατός. Τοῦτο ἐκμεταλλευθεὶς ὁ ὑπατος Γάιος Μάρκελλος ἡθέλησε νὰ μειώσῃ σημαντικῶς τὰς δυνάμεις τοῦ Καίσαρος. "Οθεν ἀπήτησε παρ' ἔκατέρου, μετ' ἀπόφασιν τῆς Συγκλήτου, τὴν ἄμεσον ἀποστολὴν μιᾶς λεγεώνος, ἵνα ἀμφότεραι ἀποσταλῶσιν εἰς τὴν Ασίαν. 'Αλλ' ὁ Πομπήιος, ἐπειδὴ εἶχε πρότερον (τῷ 55 π. Χ.) παραχωρήσει εἰς τὸν Καίσαρα μίαν λεγεώνα, ἀπήτησε τὴν ἐπιστροφὴν ταύτης, οὕτως ὥστε δὲ Καίσαρ ἡναγκάσθη νὰ στερηθῇ δύο λεγεώνων. 'Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως αἱ δυνάμεις τοῦ Πομπηίου ηὗξανον, ἐπειδὴ αἱ δύο αὗται λεγεώνες ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν Πομπηιανῶν ἐν Ιταλίᾳ καὶ βραδύτερον ἐχρησιμοποιήθησαν ἐναντίον τοῦ Καίσαρος.

9. 'Αφοῦ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἔληξε προσωρινῶς ἡ ἔρις, ἔλαβον χώραν κατὰ μῆνα Κοιντίλιον (Ιούλιον), ὡς συνήθως, αἱ ἀρχαιρε-

σίαι τῶν ἀρχόντων, αἴτινες ἀπέληξαν ὑπὲρ τῶν Πομπηιανῶν. Δύο σφοδροὶ ἐχθροὶ τοῦ Καίσαρος, ὁ Λεύκιος Λέντλος καὶ ὁ Γάιος Μάρκελλος, ἔξελέγγησαν ὑπατοὺς καὶ μεταξύ ὅλων τῶν ἀρχόντων μόνον δύο πραγματικοὶ ὄπαδοι τοῦ Καίσαρος εὐρέθησαν, οἱ δύο δῆμαρχοι Μᾶρκος Ἀντώνιος καὶ Κόϊντος Κάσσιος Λουγγῦνος.

10. Ἰσως ἔνεκα τῆς τοιαύτης ἐκβάσεως τῶν ἐκλογῶν, ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει ἵνα παρασκευασθῇ διὰ τὸν ἀφευκτὸν ἀγῶνα, ἤλθεν ὁ Καῖσαρ ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅτι ἤθελε νὰ ὑποστηρίξῃ τὸν Ἀντώνιον διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ « ἐπ' οἰωνοῖς ιερέως » (augur), παρὰ τὴν συνήθειάν του ἥδη περὶ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς Sextilis (Αὔγουστου) εἰς τὴν "Ανω Ἰταλίαν καὶ κατέτριψεν ἐκεῖ ὅλον τὸν μῆνα Σεπτέμβριον ἐπισκεπτόμενος τὰς πόλεις τῆς ἐντὸς τῶν "Αλπεων Γαλατίας (Gallia cisalpīna). Ἡ παραμονὴ αὕτη τοῦ Καίσαρος ἐν τῇ "Ανω Ἰταλίᾳ προεκάλεσεν ἐν τῇ 'Ρώμῃ μέγαν ἐρεθισμόν. Διεδίδετο, ὅτι κατὰ τὰς εἰδοὺς τοῦ Ὁκτωβρίου θὰ συνηθροίζοντο ἐν Πλακεντίᾳ 4 λεγεῶνες, ὅτι αἱ λοιπαὶ λεγεῶνες θὰ ἡκολούθουν καὶ ὅτι ἐκεῖ θὰ διεξήγετο ὁ ἀποφασιστικὸς ἀγῶν. Ἐπὶ τῶν διαδόσεων τούτων στηριζόμενος ὁ ὑπάτος Γάιος Μάρκελλος προέτεινεν ἐν τῇ Συγκλήτῳ νὰ μετακληθῶσιν εὐθὺς αἱ ἀπὸ τοῦ Καίσαρος ἀποσπασθεῖσαι δύο λεγεῶνες πρὸς φύλαξιν τῆς 'Ρώμης, νὰ γίνωσι στρατολογίαι καθ' ἀπασαν τὴν Ἰταλίαν καὶ νὰ ἀνατεθῇ εἰς τὸν Πομπήιον μετ' ἀπεριορίστου ἔξουσίας ἡ ἀρχηγία ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς Πολιτείας. Οὐδὲν ὅμως ἀπεφασίζετο. Ἡ Σύγκλητος ἐταλαντεύετο, ἐνισταμένου, ως πάντοτε, τοῦ δημάρχου Κουρίωνος, ὅστις διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐματαίωνε τὰς προτάσεις τοῦ παραφόρου ὑπάτου Μαρκέλλου. Ὁ ὑπάτος οὗτος διὰ φανερᾶς ὑπερβάσεως τῆς ἀρμοδιότητός του ἐκάλεσεν ἀνευ τῆς γνώμης τῆς Συγκλήτου τὸν Πομπήιον πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πολιτείας. Οὗτος ἐδέχθη τὴν ἐντολὴν καὶ ὁ Κουρίων ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀδυνατῶν πλέον νὰ ὑποστηρίξῃ τὰ συμφέροντα τοῦ Καίσαρος, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ φοβούμενος περὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀσφαλείας, ἡναγκάσθη νὰ καταλίπῃ τὴν πόλιν καὶ νὰ μεταβῇ πρὸς τὸν Καίσαρα.

11. Ὁ Καῖσαρ, ὅστις ἐν τῷ μεταξύ εἶχεν ἐκ νέου μεταβῆ ἐις τὴν Γαλατίαν καὶ ἐκεῖ εἶχεν ἐπιθεωρήσει τὸν στρατόν του καὶ εἶχε διατάξει τὴν δεκάτην τρίτην λεγεῶνα νὰ πορευθῇ εἰς τὴν ἐντὸς τῶν

"Αλπεων Γαλατίαν, ἐπέστρεψεν ἀμα τῇ ἀναγγελίᾳ τῶν ἐν 'Ρώμη συμβάντων τάχιστα εἰς τὴν "Ανω 'Ιταλίαν καὶ ἔφθασεν ἐκεῖ περὶ τὰ μέσα τοῦ Νοεμβρίου. Εἶχε τὴν γνώμην, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ διακόψῃ τὰς διαπραγματεύσεις, ἐπειδὴ ἥθελε νὰ ἐπιρρίψῃ τὴν εὐθύνην τοῦ ἀγῶνος εἰς τοὺς ἀντιπάλους του καὶ οὕτω νὰ κερδίσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν κοινὴν γνώμην. "Οθεν μετὰ πολλὰς καὶ ἀγόνους ἐπὶ τῶν προτάσεων τοῦ Καίσαρος μεταξύ τῶν κορυφαίων τῶν κομμάτων συζητήσεις ἀπέστειλεν οὗτος εἰς τὴν Σύγκλητον τὸν εἰς αὐτὸν καταφυγόντα Κουρίωνα μετ' ἐπιστολῆς τελεσιγράφου. 'Η ἐπιστολὴ αὕτη ἀνεγνώσθη συνεδριαζούσης τῆς Συγκλήτου τῇ 1ῃ 'Ιανουαρίου 49 π. Χ., ἡτις, μετ' ἄλλας ταραχώδεις συνεδρίας γενομένας κατὰ τὰς ἐπομένας ἡμέρας, κατέληξε τέλος τὴν 7ην 'Ιανουαρίου εἰς τὸ senatus consultum ultimum, δι' οὗ ἐσχάτου Συγκλητικοῦ δόγματος ἀνετίθετο ἡ φύλαξις τῆς πολιτείας εἰς τοὺς ὑπάτους, τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς δημάρχους. 'Ο Καίσαρος τότε, ἐπειδὴ ἡ Σύγκλητος εἶχεν δύναμεις αὐτὸν ἔχθρὸν τῆς πατρίδος, ἐδέχθη τὴν πρόκλησιν καὶ δῆλθε μετὰ τοῦ στρατοῦ τὸν 'Ρουβίκωνα ποταμόν, ὅστις χωρίζει τὴν ἐντὸς τῶν "Αλπεων Γαλατίαν ἀπὸ τῆς ἄλλης 'Ιταλίας, ἐπειπὼν τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο « ἀνερρίφθω κύβος » (Πλούταρχ. β. Καίσ. 32. β. Πομπ. 60. Suet. Caes. 32,3 : Eatur, quo deorum ostenta et inimicorum iniquitas vocat : **iacta alea est**].

'Απὸ τοῦ σημείου τούτου ἔρχεται ὁ ἐμφύλιος πόλεμος (bellum civile), περὶ τοῦ ὅποιου πραγματεύονται τὰ ἀπομνημονεύματα.

IV. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ ΤΩΝ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ

DE BELLO CIVILI

Βιβλ. I. Διαπραγματεύσεις τοῦ Καίσαρος πρὸς τὴν Σύγκλητον. "Εκρηξις τοῦ ἐμφύλιου πολέμου. 'Υποταγὴ τῆς 'Ιταλίας ἀπὸ τοῦ 'Ρουβίκωνος μέχρι τοῦ Βρενδησίου. 'Εκδίωξις τῶν Πομπηιανῶν ἐκ τῆς 'Ιταλίας καὶ κατανίκησις αὐτῶν ἐν τῇ 'Ισπανίᾳ.

Βιβλ. II. Πολιορκία καὶ παράδοσις τῆς Μασσαλίας. 'Οριστικὴ ὑποταγὴ τῆς 'Ισπανίας. 'Ανακήρυξις τοῦ Καίσαρος ὑπὸ τοῦ

ρώμαϊκοῦ δήμου ὡς δικτάτωρος καὶ εἶτα ἐκλογὴ αὐτοῦ ὡς ὑπάτου. Ἡτταὶ καὶ θάνατος τοῦ Κουρίωνος ἐν τῇ Ἀφρικῇ.

Βιβλ. III. Ἐκστρατεία τοῦ Καίσαρος κατὰ τοῦ Πομπηίου, διαπεραιώθεντος εἰς Ἑλλάδα. Διαπεράσιας τοῦ Καίσαρος εἰς Παλαιστὴν τῆς Ἡπείρου (5 Ἰαν. τοῦ 48). Μάχαι καὶ ἥττα τοῦ Καίσαρος παρὰ τὸ Δυρράχιον (ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου — 6 Ἰουλίου τοῦ 48)· ἀφιξις τούτου εἰς Αίγινον τῆς Θεσσαλίας (24 Ἰουλ. τοῦ 48). Ἡ παρὰ τὴν Φάρσαλον μάχη (9 Αὐγ. τοῦ 48). Καταδίωξις τοῦ Πομπηίου καὶ ἀφιξις αὐτοῦ εἰς τὸ Πηλούσιον τῆς Αίγυπτου. Δολοφονία αὐτοῦ (28 Σεπτεμβρίου τοῦ 48). Ἀφιξις τοῦ Καίσαρος εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ὀλίγας ημέρας μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Πομπηίου (4 ὁκτωβρ. τοῦ 48). Ἐναρξις τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ πολέμου (9 Νοεμβρ. τοῦ 48).

V. ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΕΙΣ ΤΟ 82ΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟΥ III ΒΙΒΛΙΟΥ

Ο Καῖσαρ μετὰ τὰς τελευταίας ἀτυχεῖς παρὰ τὸ Δυρράχιον μάχας ἐνόησεν, ὅτι δὲν ἡδύνατο νὰ κρατήσῃ τὰς θέσεις του. Αἱ τροφαὶ ἥρκισσαν καθ' ὀλοκληρίαν νὰ ἐκλείπωσι καὶ οἱ στρατιῶται ἡναγκάζοντο νὰ τρώγωσιν ἀντὶ ἀρτου ὅμμην παρεσκευασμένην ἐκ ρίζῶν.

Ἐξ ἄλλου ἔτερος μέγας κίνδυνος ἦπειλε τὸν Καίσαρα ἐξ ἀνατολῶν. Κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Πομπηίου ἔφθασεν εἰς τὴν Μακεδονίαν μετὰ δύο λεγεώνων ὁ πενθερὸς τούτου Σκιπίων, ἀνθύπατος τῆς Συρίας, ὃστις ἐστράφη εὐθύς, ἀκολουθήσας ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης τὴν Ἐγνατίαν ὁδὸν, κατὰ τοῦ στρατηγοῦ Γναίου Δομιτίου Καλβίνου, ὃστις ἐστάλη ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ἀπὸ τῆς 6 Ἀπριλίου τοῦ 48 εἰς Μακεδονίαν μετὰ δύο λεγεώνων καὶ 500 ἵππεων.

Τούτων οὕτως ἔχόντων, ὁ Καῖσαρ, φρονῶν ὅτι, ἐὰν μετέθετεν ἔκειθεν τὸ θέατρον τοῦ πολέμου βαδίζων ἐναντίον τοῦ Σκιπίωνος, θὰ ἔξηγάκε τὸν Πομπηίου νὰ καταδιώξῃ αὐτὸν καὶ οὕτω θὰ παρείχετο εὐκαιρία πρὸς μάχην, ἔσπευσε νὰ συνεγωθῇ μετὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Δομιτίου.

Οθεν κατ' ἀρχὰς διηγθύνθη ὁ Καῖσαρ εἰς τὴν Ἀπολλωνίαν (7 Ἰουλίου τοῦ 48)· ἔκειθεν στραφεὶς πρὸς ἀνατολὰς διὰ τῆς κοιλάδος

τοῦ Ἀρέου καὶ διὰ τοῦ ὄρους Λάχμονος (διαβάσεως Μετσόβου) ἔφθασεν εἰς τὴν στρατηγικωτάτην πόλιν Αἰγίνιον (παρὰ τὴν σημερινὴν Καλαμπάκαν), ἐνθα συνηντήθη μετὰ τοῦ Δομιτίου. Ἐντεῦθεν ἤλθεν εἰς τὴν παραμεθόριον καὶ ἵσχυρὸν πόλιν Γόμφους (παρὰ τὸ σημερινὸν χωρίον Μουζάκι τῆς Πίνδου), ἣν μετὰ σύντομον πολιορκίαν ἐκυρίευσε καὶ ἐλεηλάτησε (26 Ἰουλίου). Τὴν ἐπομένην ἑβάδισε κατὰ τῆς Μητροπόλεως (πόλεως παρὰ τὸ Παλαιόκαστρον τῆς Καρδίτσης), ἡτις καὶ παρεδόθη ἀμαχητὶ (27 Ἰουλίου).

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Πομπήιος, ἐννοήσας τὸ σχέδιον τοῦ Καίσαρος, ἡκολούθησε κατὰ πόδας τοῦτον ἀπὸ τοῦ Δυρραχίου ὅδευσιν πρὸς νότον μέχρι τῶν περὶ τὴν πόλιν Ἀσπαράγιον μερῶν (ἐπὶ τῆς Β. ὅχθης τοῦ ποτ. Γενούσου [νῦν Σκούμπη] τῆς Ἰλλυρίας). Ἐκεῖθεν ὅμως ἀποστὰς τῆς καταδιώξεως τοῦ Καίσαρος ἔφθασε διὰ τῆς Ἡρακλείας (νῦν Μοναστῆρι) μέχρι τῆς Κέλλης, ἐντεῦθεν δὲ νοτίως μέχρι τοῦ Ἀλιάκμονος καὶ ἐπειτα διὰ τῆς αὐτῆς, δι' ἧς καὶ ὁ Σκιπίων ὁδοῦ, τὴν 1 Αὔγ. εἰς Λάρισαν, ἐνθα συνηνάθη μετὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Σκιπίωνος.

ΠΟΜΠΗΙΟΣ

ετεσίων (εργατική μετανάστευση) παραμένει όμως ότι δεν έχει επηρεαστεί από την γενικεύουσα εξόφληση της κοινωνικής κρίσης στην Ελλάς, αλλά από την απότομη αύξηση της ανθρώπινης πόλης (επιμετρώντας την αύξηση στην πόλη της Αθήνας), που οφείλεται στην αύξηση της απαραγωγής στην αγροτική παραγωγή κατά την περίοδο 1990-2000, που αποτελείται από την αύξηση της αγροτικής παραγωγής στην πόλη (από την 75% στην 95%) καθώς και την αύξηση της αγροτικής παραγωγής στην πόλη από την 25% στην 35%), με αποτέλεσμα να αυξηθεί το ποσό των απόβλητων από την αγροτική παραγωγή στην πόλη (Αγροτική παραγωγή που αποτελείται από την αγροτική παραγωγή στην πόλη [παραγωγή πόλη] αυξανόταν στα 1,7% τον χρόνο για την παλαιότερη περίοδο από την παλαιότερη περίοδο που δεν αποτελείται από την αγροτική παραγωγή στην πόλη, που αυξανόταν στα 1,2% τον χρόνο για την παλαιότερη περίοδο από την παλαιότερη περίοδο που δεν αποτελείται από την αγροτική παραγωγή στην πόλη). Το αποτέλεσμα αυτού του φαινομένου είναι η αύξηση της αγροτικής παραγωγής στην πόλη στην περίοδο 1990-2000, που αποτελείται από την αύξηση της αγροτικής παραγωγής στην πόλη (από την 75% στην 95%) καθώς και την αύξηση της αγροτικής παραγωγής στην πόλη από την 25% στην 35%), με αποτέλεσμα να αυξηθεί το ποσό των απόβλητων από την αγροτική παραγωγή στην πόλη (Αγροτική παραγωγή που αποτελείται από την αγροτική παραγωγή στην πόλη [παραγωγή πόλη] αυξανόταν στα 1,7% τον χρόνο για την παλαιότερη περίοδο από την παλαιότερη περίοδο που δεν αποτελείται από την αγροτική παραγωγή στην πόλη, που αυξανόταν στα 1,2% τον χρόνο για την παλαιότερη περίοδο από την παλαιότερη περίοδο που δεν αποτελείται από την αγροτική παραγωγή στην πόλη).

ZΩΗΤΙΚΟΙ

2. Η ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΦΑΡΣΑΛΟΝ ΜΑΧΗ*

LXXXII. **Pompeius** paucis post diebus in Thessaliam per-
venit contionatusque apud cunctum exercitum suis agit gratias,
Scipionis milites cohortatur, ut parta iam victoria praedae ac
praemiorum velint esse participes, receptisque omnibus in una
castra legionibus suum cum Scipione honorem partitur classi-
cumque apud eum cani et alterum illi iubet praetorium tendi.
Auctis copiis Pompei duobusque magnis exercitibus coniunctis 2
pristica omnium confirmatur opinio et spes victoriae augetur,
adeo ut, quicquid intercederet temporis, id morari redditum in
Italiam videretur, et, si quando quid Pompeius tardius aut con- 3
sideratius faceret, unius esse negotium diei, sed illum delectari
imperio et consulares praetoriosque servorum habere numero di-
cerent. Iamque inter se palam de praemiis ac sacerdotiis con- 4
tendebant in annosque consulatum definiebant, alii domos bona-
que eorum, qui in castris erant Caesaris, petebant; magna que 5
inter eos in consilio fuit controversia, oporteretne Lucili Hirri,
quod is a Pompeio ad Parthos missus esset, proximis comitiis
praetoriis absentis rationem haberet, cum eius necessarii fidem
implorarent Pompei, praestaret, quod proficiscenti recepisset, ne
per eius auctoritatem deceptus videretur, reliqui, in labore pari
ac periculo ne unus omnes antecederet, recusarent.

LXXXIII. Iam de sacerdotio Caesaris Domitius, Scipio 1
Spintherque Lentulus cotidianis contentionibus ad gravissimas
verborum contumelias palam descenderunt, cum Lentulus aeta-
tis honorem ostentaret, Domitius urbanam gratiam dignitatem-
que iactaret, Scipio affinitate Pompei confideret. Postulavit etiam 2

* Κατὰ τὴν στερεότυπον ἔκδοσιν τοῦ Bernardus Dinter.

L. Afranium proditionis exercitus Acutius Rufus apud Pompeium,
 3 quod gestum in Hispania diceret. Et L. Domitius in consilio di-
 xit placere sibi, bello confecto ternas tabellas dari ad iudican-
 dum iis, qui ordinis essent senatorii belloque una cum ipsis in-
 terfuissent sententiasque de singulis ferrent, qui Romae reman-
 sisserent quique intra praesidia Pompei fuissent neque operam in
 4 re militari praestitissent: unam fore tabellam, qui liberandos
 omni periculo censerent, alteram, qui capitis damnarent, ter-
 5 tiam qui pecunia multarent. Postremo omnes aut de honoribus
 suis aut de praemiis pecuniae aut de persecundis inimicitias
 agebant nec, quibus rationibus superare possent, sed, quem ad
 modum uti victoria deberent, cogitabant.

1 LXXXIIII. Re frumentaria praeparata confirmatisque mili-
 tibus et satis longo spatio temporis a Dyrrachinis proeliis inter-
 misso, quo satis perspectum habere militum animum videretur
 temptandum Caesar existimavit, quidnam Pompeius propositi
 2 aut voluntatis ad dimicandum haberet. Itaque ex castris exerci-
 tum eduxit aciemque instruxit, primo suis locis pauloque a cas-
 tris Pompei longius, continentibus vero diebus, ut progredere-
 tur a castris suis collibusque Pompeianis aciem subiceret. Quae
 3 res in dies confirmationem eius exercitum efficiebat. Superius
 tamen institutum in equitibus servabat, ut quoniam numero
 multis partibus esset inferior, adulescentes atque expeditos ex
 antesignanis electos mutatis ad perniciatem armis inter equites
 proeliari iuberet, qui cotidiana consuetudine usum quoque eius
 4 generis proeliorum perciperent. His erat rebus effectum, ut equi-
 tum mille etiam apertioribus locis VII milium Pompeianorum
 impetum, cum adesset usus, sustinere auderent neque magno
 5 opere eorum multitudine terrorerentur. Namque etiam per eos
 dies proelium secundum equestre fecit atque unum Allobrogem
 ex duobus cum quibusdam interfecit.

1 LXXXV. Pompeius, qui castra in colle habebat, ad infimas
 radices montis aciem instruebat, semper, ut videbatur, exspec-
 2 tans, si iniquis locis Caesar se subiceret. Caesar nulla ratione

ad pugnam elici posse Pompeium existimans hanc sibi commodissimam belli rationem iudicavit, ut castra ex eo loco moveret semperque esset in itineribus, haec spectans, ut movendis castris pluribusque adeundis locis commodiore re frumentaria uteretur, simulque in itinere ut aliquam occasionem dimicandi nanciscetur et insolitum ad laborem Pompei exercitum cotidianis itineribus defatigaret. His constitutis rebus, signo iam profectionis dato tabernaculisque detensis animadversum est, paulo ante extra cotidianam consuetudinem longius a vallo esse aciem Pompei progressam, ut non iniquo loco posse dimicari videretur. Tunc Caesar apud suos, cum iam esset agmen in portis, Differendum est, inquit, iter in praesentia nobis et de proelio cogitandum, sicut semper depoposcimus. Animo simus ad dimicandum parati : non facile occasionem postea reperiemus, confestimque expeditas copias educit.

LXXXVI. Pompeius quoque, ut postea cognitum est, suorum omnium hortatu statuerat proelio decertare. Namque etiam in consilio superioribus diebus dixerat, prius quam concurrerent acies, fore uti exercitus Caesaris pelleretur. Id cum essent plerique admirati, Scio me, inquit, paene incredibilem rem polliceri ; sed rationem consilii mei accipite, quo firmiore animo in proelium prodeatis. Persuasi equitibus nostris, idque mihi facturos confirmaverunt, ut, cum proprius sit accessum, dextrum Caesaris cornu ab latere aperto aggredierentur et circumventa ab tergo acie prius perturbatum exercitum pellerent, quam a nobis telum in hostem iaceretur. Ita sine periculo legionum et paene sine vulnere bellum conficiemus. Id autem difficile non est, cum tantum equitatu valeamus. Simul denuntiavit, ut essent animo parati in posterum et, quoniam fieret dimicandi potestas, ut saepe cogitavissent, ne usu manuque reliquorum opinionem fallerent.

LXXXVII. Hunc Labienus exceptit et, cum Caesaris copias despiceret, Pompei consilium summis laudibus efferet, Noli, inquit, existimare, Pompei, hunc esse exercitum, qui Galliam Germaniamque devicerit. Omnibus interfui proeliis, neque temere

3 incognitam rem pronuntio. Perexigua pars illius exercitus superstet; magna pars deperiit, quod accidere tot proeliis fuit necesse, multos autumni pestilentia in Italia consumpsit, multi domum
 4 discesserunt, multi sunt relict i in continenti. An non audistis ex iis, qui per causam valetudinis remanserunt, cohortes esse Brundisii factas? Hae copiae, quas videtis, ex dilectibus horum annorum in citeriore Gallia sunt refectae, et plerique sunt ex coloniis Transpadanis. Ac tamen, quod fuit roboris, duobus proeliis
 5 Dyrrachinis interiit. Haec cum dixisset, iuravit, se nisi victorem in castra non reversurum, reliquosque, ut idem facerent, hortatus est. Hoc laudans Pompeius idem iuravit; nec vero ex reliquo fuit quisquam, qui iurare dubitaret. Haec cum facta sunt in consilio, magna spe et laetitia omnium discessum est; ac iam animo victoriam praecipiebant, quod de re tanta et a tam perito imperatore nihil frustra confirmari videbatur.

1 LXXXVIII. **Caesar**, cum Pompei castris appropinquasset,
 2 ad hunc modum aciem eius instructam animadvertisit. Erant in sinistro cornu legiones duea traditae a Caesare initio dissensionis ex senatus consulto, quarum una prima, altera tertia appellabatur; in eo loco ipse erat Pompeius. Medium aciem Scipio cum legionibus Syriacis tenebat, Ciliciensis legio coniuncta cum cohortibus Hispanis in dextro cornu erant collocatae. Has firmissimas se habere Pompeius existimabat. Reliquas inter aciem medium cornuaque interiecerat numeroque cohortes CX expleverat.
 5 Haec erant milia XLV, evocatorum circiter duo, quae ex beneficiariis superiorum exercituum ad eum convenerant quae tota acie disperserat. Reliquas cohortis VII in castris propinquisque castellis praesidio disposuerat. Dextrum cornu eius rivus quidam impeditis ripis muniebat; quam ob causam cunctum equitatum sagittarios funditoresque omnes sinistro cornu obiecerat.

1 LXXXVIII. Caesar superius institutum servans X. legiōnē in dextro cornu, nonam in sinistro collocaverat, tametsi erat Dyrrachinīs proeliis vehementer attenuata, et huic sic adiunxit octavam, ut paene unam ex duabus efficeret, atque al-

teram alteri praesidio esse iusserat. Cohortes in acie LXXX constitutas habebat, quae summa erat milium XXII ; cohortes duas castris praesidio reliquerat. Sinistro cornu Antonium, dextro P. Sullam, media acie Cn. Domitium praeposuerat. Ipse contra Pompeium constituit. Simul his rebus animadversis, quas demonstravimus, timens, ne a multitudine equitum dextrum cornu circumveniretur, celeriter ex tertia acie singulas cohortes detrahit atque ex his quartam instituit equitatuique opposuit et, quid fieri vellet, ostendit monuitque, eius diei victoriam in earum cohortium virtute constare. Simul tertiae aciei totique exercitui imperavit, ne iniussu suo concurreret ; se, cum id fieri vellet, vexillo signum daturum.

LXXX. **Exercitum** cum militari more ad pugnam cohortaretur suaque in eum perpetui temporis officia praedicaret, imprimis commemoravit, testibus se militibus uti posse, quanto studio pacem petisset, quae per Vatinium in colloquiis, quae per Aulum Clodium cum Scipione egisset, quibus modis ad Orcum cum Libone de mittendis legatis contendisset. Neque se umquam abuti militum sanguine neque rem publicam alterutro exercitu privare voluisse. Hac habita oratione exposcentibus militibus et studio pugnae ardentibus tuba signum dedit.

LXXXI. Erat Crastinus evocatus in exercitu Caesaris, qui superiore anno apud eum primum pilum in legione X. duxerat, vir singulari virtute. Hic signo dato, Sequimini me, inquit, manipulares mei qui fuistis, et vestro imperatori, quam constituitis, operam date. Unum hoc proelium superest ; quo confecto et ille suam dignitatem et nos nostram libertatem recuperabimus. Simul respiciens Caesarem, Faciam, inquit, hodie, imperator, ut aut vivo mihi aut mortuo gratias agas. Haec cum dixisset, primus ex dextro cornu procucurrit, atque eum electi milites circiter CXX voluntarii eiusdem centuriae sunt prosecuti.

LXXXII. Inter duas acies tantum erat relicta spatii, ut satis esset ad concursum utriusque exercitus. Sed Pompeius

suis praedixerat, ut Caesaris impetum exciperent neve se loco moverent aciemque eius distrahi paterentur; idque admonitus C. Triarii fecisse dicebatur, ut primus excursus visque militum infringeretur aciesque distenderetur, atque in suis ordinibus dis-
 3 positi dispersos adorirentur; leviusque casura pila sperabat in loco retentis militibus quam si ipsi immissis telis occucurrisserent, simul fore, ut duplicato cursu Caesaris milites exanimarentur
 4 et lassitudine conficerentur. Quod nobis quidem nulla ratione factum a Pompeio videtur, propterea quod est quaedam animi incitatio atque alacritas naturaliter innata omnibus, quae stu-
 5 dio pugnae incenditur. Hanc non reprimere, sed augere imperatores debent; neque frustra antiquitus institutum est, ut signa undique concinerent clamoremque universi tollerent; quibus rebus et hostes terrori et suos incitari existimaverunt.

1 LXXXIII. Sed nostri milites dato signo cum infestis pilis procucurrisserent atque animadvertisserent, non concurri a Pompeianis, usu periti ac superioribus pugnis exercitati sua sponte cursum represserunt et ad medium fere spatum constiterunt, ne consumptis viribus appropinquarent, parvoque intermissione temporis spatio ac rursus renovato cursu pila miserunt celeri-
 2 terque, ut erat praeceptum a Caesare, gladios strinxerunt. Neque vero Pompeiani huic rei defuerunt. Nam et tela missa exceperunt et impetum legionum tulerunt et ordines conservarunt
 3 pilisque missis ad gladios redierunt. Eodem tempore equites ab sinistro Pompei cornu, ut erat imperatum, universi procucurre-
 4 runt, omnisque multitudo sagittariorum se profudit. Quorum impetum noster equitatus non tulit, sed paulatim loco motus cessit, equitesque Pompei hoc aerius instare et se turmatim expli-
 5 care aciemque nostram a latere aperto circumire coeperunt. Quod ubi Caesar animadvertisit, quartae aciei, quam instituerat
 6 sex cohortium, dedit signum. Illi celeriter procucurrerunt infestisque signis tanta vi in Pompei equites impetum fecerunt, ut eorum nemo consistaret omnesque conversi non solum loco excederent, sed protinus incitati fuga montes altissi-
 7 mos peterent. Quibus summotis omnes sagittarii funditoresque

destituti inermes sine praesidio interfecti sunt. Eodem impetu 8 cohortes sinistrum cornu pugnantibus etiam tum ac resistentibus in acie Pompeianis circumierunt eosque a tergo sunt adortae.

LXXXVIIII. Eodem tempore tertiam aciem Caesar, quae 1 quieta fuerat et se ad id tempus loco tenuerat, procurrere iussit. Ita cum recentes atque integri defessis successissent, alii autem 2 a tergo adorirentur, sustinere Pompeiani non potuerunt atque universi terga verterunt. Neque vero Caesarem fecerunt, quin ab 3 iis cohortibus, quae contra equitatum in quarta acie collocatae essent, initium victoriae oriretur, ut ipse in cohortandis militibus pronuntiaverat. Ab his enim primum equitatus est pulsus, ab isdem factae caedes sagittariorum ac funditorum, ab isdem acies Pompeiana a sinistra parte [erat] circumita atque initium fugae factum. Sed Pompeius, ut equitatum suum pulsum 5 vidiit atque eam partem, cui maxime confidebat, perterritam animadvertisit, aliis quoque diffusus acie excessit protinusque se in castra equo contulit et iis centurionibus, quos in statione ad praetoriam portam posuerat, clare, ut milites exaudirent, Tuemini, inquit, castra et defendite diligenter, si quid durius acciderit. Ego reliquas portas circumeo et castrorum praesidia confirmo. Haec cum dixisset, se in praetorium contulit, summae rei diffidens et tamen eventum exspectans. 6

LXXXV. Caesar Pompeianis ex fuga intra vallum compulsis nullum spatium perterritis dare oportere existimans milites cohortatus est, ut beneficio fortunae uterentur castraque oppugnarent. Qui, etsi magno aestu (nam ad meridiem res erat perducta), tamen ad omnem laborem animo parati imperio paruerunt. Castra a cohortibus, quae ibi praesidio erant relictæ, industrie defendebantur, multo etiam acrius a Thracibus barbarisque auxiliis. Nam, qui ex acie refugerant milites, et animo perterriti et lassitudine confecti missis plerique armis signisque militibus magis de reliqua fuga quam de castrorum defensione cogitabant. Neque vero diutius, qui in vallo constiterant, multitudinem telorum sustinere potuerunt, sed confecti vulneribus 5

locum reliquerunt, protinusque omnes ducibus usi centurionibus tribunisque militum in altissimos montes, qui ad castra pertinebant, confugerunt.

1 LXXXVI. In castris Pompei videre licuit trichilas structas, magnum argenti pondus expositum, recentibus caespitibus tabernacula constrata, Lucii etiam Lentuli et non nullorum tabernacula protecta edera, multaque praeterea, quae nimiam luxuriam et victoriae fiduciam designarent, ut facile existimari posset, nihil eos de eventu eius diei timuisse, qui non necessarias conquererent voluptates. At hi miserrimo ac patientissimo exercitu Caesaris luxuriem obiciebant, cui semper omnia ad necessarium usum defuissent. Pompeius, iam cum intra vallum nostri versarentur, equum nactus detractis insignibus imperatoriis decumana porta se ex castris eiecit protinusque equo citato
 2 Larisam contendit. Neque ibi constitit, sed eadem celeritate paucos suos ex fuga nactus, nocturno itinere non intermisso, comitatu equitum XXX ad mare pervenit navemque frumentarium concendit, saepe, ut dicebatur, querens, tantum se opinionem fefellisse, ut, a quo genere hominum victoriam sperasset, ab eo initio fugae facto paene proditus videretur.

1 LXXXVII. Caesar castris potitus a militibus contendit, ne in praeda occupati reliqui negotii gerendi facultatem dimitterent. Qua re impetrata montem opere circummunire instituit. Pompeiani, quod is mons erat sine aqua, diffissi ei loco relictio monte universi iugis eius Larisam versus se recipere coeperunt.
 2 Qua re animadversa Caesar copias suas divisit partemque legionum in castris Pompei remanere iussit, partem in sua castra remisit, IIII secum legiones duxit commodioreque itinere Pompeianis occurrere coepit et progressus milia passuum VI aciem instruxit. Qua re animadversa Pompeiani in quodam monte constiterunt. Hunc montem flumen subluebat. Caesar milites cohortatus [est], etsi totius diei continenti labore erant confecti noxae que iam suberat, tamen munitione flumen a monte seclusit, ne
 3 noctu aquari Pompeiani possent. Quo perfecto opere illi de de-

ditione missis legatis agere coeperunt. Pauci ordinis senatorii, qui se cum iis coniunxerant, nocte fuga salutem petiverunt.

LXXXVIII. Caesar prima luce omnes eos, qui in monte 1
concederant, ex superioribus locis in planiciem descendere atque
arma proicere iussit. Quod ubi sine recusatione fecerunt passis-
que palmis projecti ad terram flentes ab eo salutem petiverunt,
consolatus consurgere iussit et pauca apud eos de lenitate sua
locutus, quo minore essent timore, omnes conservavit, militibus-
que suis commendavit, ne qui eorum violaretur, neu quid sui
desiderarent. Hac adhibita diligentia ex castris sibi legiones alias 3
occurrere et eas, quas secum duxerat, invicem requiescere atque
in castra reverti iussit eodemque die Larisam pervenit.

LXXXVIII. In eo proelio non amplius CC milites desi- 1
deravit, sed centuriones, fortes viros, circiter XXX amisit. Inter- 2
fectus est etiam fortissime pugnans Crastinus, cuius mentionem
supra fecimus, gladio in os adversum coniecto. Neque id fuit 3
falsum, quod ille in pugnam proficiscens dixerat. Sic enim Cae-
sar existimabat, eo proelio excellentissimam virtutem Crastini
fuisse, optimeque eum de se meritum iudicabat. Ex Pompeiano 4
exercitu circiter milia XV cecidisse videbantur, sed in ditionem
venerunt amplius milia XXIII (namque etiam cohortes, quae
praesidio in castellis fuerant, sese Sullae dediderunt), multi praet-
erea in finitimas civitates refugerunt, signaque militaria ex
proelio ad Caesarem sunt relata CLXXX et aquilae VIII. L. Do-
mitius ex castris in montem refugiens , cum vires eum lassitudine
defecissent, ab equitibus est interfactus.

C. Eodem tempore D. Laelius cum classe ad Brundisium 1
venit eademque ratione, qua factum a Libone antea demonstra-
vimus, insulam obiectam portui Brundisino tenuit. Similiter Va- 2
tinius, qui Brundisio praeerat, tectis instructisque scaphis eli-
cuit naves Laelianas atque ex his longius productam unam quin-
queremem et minores duas in angustiis portus cepit, itemque
per equites dispositos aqua prohibere classarios instituit. Sed 3

Laelius tempore anni commodiore usus ad navigandum onera-
 4 riis navibus Coreyra Dyrrachioque aquam suis supportabat neque
 a proposito deterrebatur, neque ante proelium in Thessalia fac-
 tum cognitum aut iōnominia amissarum navium aut necessari-
 arum rerum inopia ex portu insulaque expelli potuit.

1 Cl. Isdem fere temporibus Cassius cum classe Syrorum et
 Phoenicum et Cilicum in Siciliam venit, et cum esset Caesaris
 classis divisa in duas partes, dimidiae parti praeesset P. Sulpicius
 praetor Vibone ad fretum, dimidiae M. Pomponius ad Mes-
 sanam, prius Cassius ad Messanam navibus advolavit, quam Pom-
 2 ponius de eius adventu cognosceret, perturbatumque eum nac-
 tus nullis custodiis neque ordinibus certis, magno vento et se-
 cundo completas onerarias naves taeda et pice et stupa reliquis-
 que rebus, quae sunt ad incendia, in Pomponianam classem im-
 misit atque omnes naves incendit XXXV, e quibus erant XX
 3 constratae. Tantisque eo facto timor incessit, ut, cum esset legio
 praesidio Messanae, vix oppidum defenderetur, et nisi eo ipso
 tempore quidam nuntii de Caesaris victoria per dispositos equi-
 tes essent allati, existimabant plerique futurum fuisse, uti amit-
 4 teretur. Sed oportunissime nuntiis allatis oppidum est defensum ;
 Cassiusque ad Sulpicianam inde classem profectus est Vibonem,
 applicatisque nostris ad terram navibus circiter XL propter
 eundem timorem pari atque antea rationē [egerunt] secundum
 nactus ventum onerarias naves praeparatas ad incendium im-
 misit, et flamma ab utroque cornu comprensa naves sunt com-
 5 bustae quinque. Cumque ignis magnitudine venti latius serpe-
 ret, milites, qui ex veteribus legionibus erant relicti praesidio
 6 navibus ex numero aegrorum, ignominiam non tulerunt, sed sua
 sponte naves condescenderunt et a terra solverunt, impetuque facto
 in Cassianam classem quinqueremis duas, in quarum altera erat
 Cassius, ceperunt, sed Cassius exceptus scapha refugit ; praeterea
 7 duae sunt depressae triremes. Neque multo post de proelio facto
 in Thessalia cognitum est, ut ipsis Pompeianis fides fieret : nam
 ante id tempus singi a legatis amicisque Caesaris arbitrabantur.
 Quibus rebus cognitis ex his locis Cassius cum classe discessit.

CII. **Caesar** omnibus rebus relictis persequendum sibi Pompeium existimavit, quascumque in partes se ex fuga recepisset, ne rursus copias comparare alias et bellum renovare posset, et, quantumcumque itineris equitatu efficere poterat, cotidie progre-
diebatur legionemque unam minoribus itineribus subsequi iussit. Erat edictum Pompei nomine Amphipoli propositum, uti omnes eius provinciae iuniores, Graeci civesque Romani, iurandi causa convenientirent. Sed, utrum avertendae suspicionis causa Pompeius proposuisset, ut quam diutissime longioris fugae consilium occul-
taret, an novis delectibus, si nemo premeret, Macedoniam tenere conaretur, existimari non poterat. Ipse ad ancoram una nocte constitit et vocatis ad se Amphipoli hospitibus et pecunia ad necessarios sumptus corrogata cognito Caesaris adventu ex eo loco discessit et Mytilenas paucis diebus venit. Biduum tem-
pestate retentus navibusque aliis additis actuariis in Ciliciam atque inde Cyprum pervenit. Ibi cognoscit, consensu omnium Antiochensium civiumque Romanorum, qui illic negotiarentur, arcem captam esse excludendi sui causa nuntiosque dimisso ad eos, qui se ex fuga in finitimas civitates recepisse dicerentur, ne Antiochiam adirent: id si fecissent, magno eorum capititis peri-
culo futurum. Idem hoc L. Lentulo, qui superiore anno consul fuerat, et P. Lentulo consulari ac non nullis aliis acciderat Rhodi; qui cum ex fuga Pompeium sequerentur atque in insulam venis-
sent, oppido ac portu recepti non erant missisque ad eos nuntiis, ut ex his locis discederent, contra voluntatem suam naves solve-
runt. Iamque de Caesaris adventu fama ad civitates perferebatur.

CIII. Quibus cognitis rebus Pompeius deposito adeundae Syriae consilio pecunia societatis sublata et a quibusdam privatis sumpta et aeris magno pondere ad militarem usum in naves imposito duobusque milibus hominum armatis, partim quos ex familiis societatum delegerat, partim a negotiatoribus coëge-
rat, quos[que] ex suis quidque ad hanc rem idoneos existima-
bat, Pelusium pervenit. Ibi casu rex erat Ptolemaeus, puer ae-
tate, magnis copiis cum sorore Cleopatra bellum gerens, quam paucis ante mensibus per suos propinquos atque amicos regno

expulerat ; castraque Cleopatrae non longo spatio ab eius castris
 3 distabant. Ad eum Pompeius misit, ut pro hospitio atque amici-
 tia patris Alexandria reciperetur atque illius opibus in calamiti-
 4 tate tegeretur. Sed qui ab eo missi erant, confecto legationis of-
 ficio liberius cum militibus regis colloqui coeperunt eosque hor-
 tari, ut suum officium Pompeio praestarent neve eius fortunam
 5 despicerent. In hoc erant numero complures Pompei milites,
 quos ex eius exercitu acceptos in Syria Gabinius Alexandriam
 traduxerat belloque confecto apud Ptolomaeum, patrem pueri,
 reliquerat.

1 CIIII. His tunc cognitis rebus amici regis, qui propter aeta-
 tem eius in curatione erant regni, sive timore adducti, ut postea
 praedicabant, sollicitato exercitu regio, ne Pompeius Alexan-
 driam Aegyptumque occuparet, sive despecta eius fortuna, ut
 plerumque in calamitate ex amicis inimici exsistunt, his qui erant
 ab eo missi, palam liberaliter responderunt eumque ad regem ve-
 2 nire iusserunt ; ipsi clam consilio inito Achillam praefectum re-
 gium, singulari hominem audacia, et L. Septimum tribunum mi-
 3 litum ad interficiendum Pompeium miserunt. Ab his liberaliter
 ipse appellatus et quadam notitia Septimii productus, quod bello
 praedonum apud eum ordinem duxerat, naviculam parvulam con-
 scendit cum paucis suis : ibi ab Achilla et Septimio interficitur.
 Item L. Lentulus comprehenditur ab rege et in custodia necatur.

ΜΕΡΟΣ Β'.

- 1. Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ**
- 2. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ - ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ**

Επίμεντηκάτι ιδιαιτερεύεται η πολιτική της στην απόβαση των πολιτών στην κοινωνία. Η πολιτική της στην απόβαση των πολιτών στην κοινωνία είναι η πολιτική της στην απόβαση των πολιτών στην κοινωνία. Η πολιτική της στην απόβαση των πολιτών στην κοινωνία είναι η πολιτική της στην απόβαση των πολιτών στην κοινωνία. Η πολιτική της στην απόβαση των πολιτών στην κοινωνία είναι η πολιτική της στην απόβαση των πολιτών στην κοινωνία. Η πολιτική της στην απόβαση των πολιτών στην κοινωνία είναι η πολιτική της στην απόβαση των πολιτών στην κοινωνία.

1. Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ

1. **Στρατός.** 'Ο στρατὸς (exercitus) τοῦ Καίσαρος συνέκειτο :

1

- I. ἐκ πεζῶν (pedites),
- II. ἐξ ἵππεων (equites),
- III. ἐκ τεχνιτῶν (fabri) καὶ
- IV. ἐξ ἀποσκευῶν (impedimenta).

I. Pedites. Οἱ πεζοὶ ἥσαν :

2

- A) milites legionarii καὶ
- B) milites levis armaturae.

A. Οἱ milites legionarii ἥσαν ὁμοιοί πολῖται τῶν κατωτέρων τάξεων 3
ὑπηρετοῦντες ἐν τῷ στρατῷ ἐπὶ μισθῷ καὶ προαγωγῇ. Οὗτοι κατενέμοντο εἰς λεγεῶνας (legio).

Σημείωσις. Κατὰ τοὺς γαλατικοὺς πολέμους ὁ ἑτήσιος μισθὸς ἀνήρχετο 4
περίπου εἰς 128 προπολεμικὰς δραχμὰς, βραδύτερον δὲ μᾶς ὁ Καίσαρ ἀνεβίβασεν
αὐτὸν εἰς 240 περίπου καταβαλλομένας κατὰ τριμηνίαν. 'Ο μισθὸς προσηγάνετο
διὰ τῆς διανομῆς τῶν λαφύρων (praeda 82, 1. 97, 1*) ἢ διὰ χρημάτων, ἐκ λειῶν
προερχομένων. Ἐκτὸς τῶν χρηματικῶν τούτων ἀμοιβῶν ἐπῆρχε καὶ ηθική, ἡτοι
ἐπαινος γνώμενος ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ ἐνώπιον τοῦ στρατοῦ.

'Ο ἀριθμὸς τῆς δυνάμεως ἐκάστης λεγεῶνος ἀνήρχετο εἰς 4.000 - 6.000 5
ἄνδρας.

Ἡ λεγεῶν ὑποδιῃρεῖτο ὡς ἔξης :

1 legio = 10 cohortes (89, 2. 4. 93, 5. 8. κοόρτεις, τάγματα).

1 cohors (400 περίπου ἄνδρες = 3 manipuli (91, 2. σπεῖραι).

1 manipulus = 2 centuriae
(91, 3. λόχοι) ἢ ordines (104, 3).

Σημείωσις. Οἱ ἄνδρες τῆς λεγεῶνος ἐκαλοῦντο legionarii, οἱ δὲ τοῦ
manipulus ἐλέγοντο manipulares (91, 2). Οἱ ἄνδρες ἐκάστου manipulus παρετάσσοντο κατὰ τὴν ἀκόλουθον σειράν : 1) ἀστάτοι (hastati), νεώτατοι τὴν ἥλικιαν,
2) πρίγκιπες (principes), ἀκμαιότατοι τὴν ἥλικιαν καὶ 3) τριάριοι (triarii
ἢ pilani ἢ veterani), οἱ πρεσβύτεροι τῶν στρατιωτῶν, οἱ καὶ λόγῳ τῆς πολεμι-
κῆς αὐτῶν πείρας σπουδαιότατοι.

* Οἱ ἀριθμοὶ παραπέμπουσιν εἰς τὰ κεφάλαια τοῦ κειμένου (σελ. 19 - 30).
π. χ. 82, 1 — κεφ. 82, § 1.

3

- 6 Συνήθως δ ἀριθμός τῶν ἀνδρῶν τῆς πρώτης κοόρτεως, ὡς καὶ τῶν ὑποδιαιρέσεων ταύτης, ἥτο πέρα τοῦ κανονικοῦ γένεται μένος, διότι αὕτη ἀπετέλει τὰ νεῦρα τῆς λεγεόνος (91, 3). “Οὐθενὸς δὲ πρώτη κοόρτης συνέκειτο ἐξ ἀνδρῶν ἀποτελούντων τὸ ἄνθιος τοῦ στρατοῦ.
- 7 Ἐκτὸς τῶν στρατιωτῶν τούτων ὑπῆρχον ἐν τῇ λεγεῶνι καὶ οἱ λεγόμενοι evocati (ἀνάκλητοι 88, 5. 91, 1). Οὗτοι ἡσαν παλαιάμαχοι στρατιῶται (veterani), ἀφυπηρετήσαντές ποτε τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ, οἱ δόποι, εἴτε αὐτεπαγγέλτως (ὅθεν καὶ voluntarii ἐκαλοῦντο 91, 3), εἴτε τῇ προσκλήσει τοῦ στρατηγοῦ, προσέφερον ἐν νέου τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν, ἐφ' ὃσον διήρκει ἡ δι' ἧν ἐκλήθησαν στρατεία. Οἱ τοιοῦτοι ἐτιμῶντο ἔξαιρετικῶς ἐν τῷ στρατῷ ἔχοντες οὐχὶ μόνον ἐππον ἐν τῇ πορείᾳ, ἀλλὰ καὶ βαθύμον καὶ μισθὸν ἐκατοντάρχου, προσέστι δὲ ἡσαν ἀπηλλαγμένοι τῶν ταπεινοτέρων τοῦ στρατοπέδου ὑπηρεσιῶν.
- 8 Ἀπηλλαγμένοι ὡσαύτως, ἐξ εὐεργετήματος (beneficio) στρατηγοῦ ἡ ἀλλού ἀνωτέρου δξιωματικοῦ, τῶν ταπεινοτέρων τοῦ στρατοπέδου ὑπηρεσιῶν (πρβλ. τοὺς σημειωνόντας ὑπαξιωματικούς) ἡσαν καὶ οἱ πεζοὶ στρατιῶται, οἱ καλούμενοι beneficiarii (88, 5), οἵτινες ἀπετέλουν τὴν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος μηνημονευομένην cohors praetoria, ἀπολαύουσαν τῆς ἔξαιρετικῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ εὐεργετήσαντος στρατηγοῦ, διὸ καὶ συνώδευον εἰς πᾶσαν στρατιωτικὴν ἐπιχείρησιν.
- 9 B. Οἱ milites levis armaturae (στρατιῶται ἐλαφροῦ ὀπλισμοῦ) δὲν ἡσαν ἁρματῖοι πολῖται, ἀλλὰ πολῖται συμμάχων πόλεων (socii) καὶ ἐκαλοῦντο auxilia (95, 3), ἐστρατολογοῦντο δὲ διὰ διατάγματος τοῦ στρατηγοῦ edictum proponere (102, 2) καὶ ὑπηρέτουν ἐπὶ μισθῷ. Οἱ ἀρχηγοὶ ὅμως αὐτῶν ἐκατὸντα praefecti socium καὶ ἡσαν ἁρματῖοι. Ὁ ὀπλισμὸς ἀπετελεῖτο κατὰ κανόνα ἐκ μικρῆς ἀσπίδος, ἐλαφροῦ καὶ μικροῦ κράνους, ξιφίδιου καὶ βραχέος ἀκοντίου. Εἰς τούτους ἀνήκον καὶ οἱ σφενδονῆται (funditores 93, 7. 94, 4) καὶ οἱ τεξόται (sagittarii 93, 3. 7. 94, 4· ἰδεὶ καὶ ἀρ. 15 α). Τυῆμα τῶν ἐπικουρικῶν ἡσαν καὶ οἱ alarii [ala = πτέρυξ, κέρας τῆς παρατάξεως] ἐκ ἁρματικῶν ἐπαρχιῶν στρατολογούμενοι, κληθέντες οὕτω διότι πάλαι παρετάσσοντο ἐκατέρῳθεν τῆς λεγεῶνος.
- 10 11 Ἐκαλοῦντο praefecti regis ἢ regii (104, 2) οἱ ἐκτὸς τῆς Ρώμης ἀρχηγοὶ τῶν στρατιωτῶν τοῦ βασιλέως.
- 12 II. E q u i t e s . Τὸ ἐπικούριον (equites, equitatus καὶ σπανιώτατα Romani equites 84, 3. 89, 4. 93, 4. 94, 3. 4. 5) ἀπετελεῖτο ἐπὶ Καίσαρος οὐχ ἐκ ἁρματικῶν ἐπιπέδων (equites Romani) οὐδὲ ἐκ ἁρματικῶν πολιτῶν (cives Romani) * ἀλλὰ ἐκ πολιτῶν στρατολογούμενών ἐν τῶν συμμάχων ὑπὸ ἐπαρχούς ὅμως ρωμαίους (praefecti equitum). Οἱ ἐπειζόντες κατενέμοντο εἰς 10 Ἰλας (turmae ἢ συνηθέστερον turmae equitum· πρβλ. καὶ τὴν φράσιν turmatim se explicare 93, 3) ὑπὸ Ἰλάρχας καλουμένους decuriones (ἢ qui equitatui praerant).

* Τὸ πεζικὸν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος καλεῖται καὶ nostri (= οἱ ἡμέτεροι) ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἐπειζόντας, οἵτινες ἡσαν ξέροι (Γαλάται κ. ἄ.).

Ἐκάστη ἔλη, συγκειμένη ἐκ 30 ἵππων ὑπὸ 3 Ἰλάρχας, διηρεῖτο εἰς 3 Ἰλαρχίας ἢ δεκανείας (decuriae), πλείονες δὲ τῆς μιᾶς Ἰλαι ἀπετέλουν τὴν πτέρυγα (ala τάγμα ἵππικοῦ). Οἱ οὐραγοὶ τοῦ ἵππικοῦ ἐκαλοῦντο optiones.

Πολλάκις πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἵππικοῦ, μάλιστα ἀριθμητικῶς ὑποδεεστέρου, 13 ἐγκατεμειγνύοντο πεζοὶ (inter equites proeliari 84, 3), ἀλλὰ μετὰ ἐλαφροτέρου ὀπλισμοῦ (mutatis armis 84, 3), ἐπίσης δὲ sagittarii καὶ funditores (93, 3. 7. 94, 4. ἰδὲ καὶ ἀρ. 10). Οἱ ἵπποικόμοι (calōnes) δές καὶ οἱ ἡμιονηγοὶ (muliōnes, ἰδὲ ἀρ. 15) διὰ κοινοῦ ὀνόματος ἐκαλοῦντο servi. 'Ο ὁ πλισμὸς τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἵππικοῦ ἐξηρτᾶτο ἐκάστοτε ἀπὸ τῆς χώρας τῆς προελεύσεως αὐτῶν.

III. F a b r i . Οὗτοι ἦσαν τεχνῖται (ὅπλοποιοί, χαλκεῖς, σιδηρεῖς, τέ- 14 κτονες) ἐντεταλμένοι τὴν συντήρησιν καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ ὑλικοῦ πολέμου. 'Ο ἀρχηγὸς αὐτῶν ἐκαλεῖτο praefectus fabrum. 'Ἐπι Καίσαρος ὅμως οὗτος μόνον τὸ ὄνομα εἶχε κοινὸν πρὸς τοὺς praefecti, ἐχρησίμευε δὲ ὡς βοηθός τοῦ στρατηγοῦ ἔχων ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ τὰς πολεμικὰς μηχανάς. Οἱ fabri ἐπὶ Καίσαρος ἀπετελοῦντο ἐκ στρατιωτῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν λεγεῶνα (legionarii), ἰδίᾳ μάλιστα προκειμένου περὶ κατασκευῆς γεφυρῶν καὶ νεῶν.

IV. I m p e d i m e n t a . Διὰ τῆς λέξεως ταύτης ἐδηλοῦντο γενικῶς αἱ 15 βαρεῖαι στρατιωτικαὶ ἀποσκευαὶ, ἤτοι σκηναὶ, πολεμικαὶ μηχαναὶ, μεταφερόμεναι ἐπὶ ζώφων καὶ ἀμάξῶν, ὡς καὶ αἱ sarcinæ (ἰδὲ ἀρ. 18). Εἰς τὰ impedimenta συμπεριελαμβάνοντο καὶ οἱ σχετικοὶ ὄδηγοὶ τῶν ζώφων.

Σημείωσις : Αἱ πολεμικαὶ μηχαναὶ ἦσαν :

α') βλητικαὶ (tormenta). Αὗται ἐχρησίμευνον πρὸς ἄμυναν, ἐπίθεσιν καὶ πολιορκίαν, ὥσπερτος δὲ ἐτοποθετοῦντο καὶ ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων τῶν νεῶν πρὸς ὑποστήριξιν ἀποβιβάσεως στρατοῦ, ἦσαν 1) scorpio βαλλιστὸς, ἐκτοξεύοντα μεγάλα βέλη καὶ βαρεῖς ὑσσόδος (pilum muralia) 2) fundae libriles σφενδόναι ἐκσφενδονίζονται λιτραιόντων λίθους ἢ καὶ ἄλλους μικροτέρους· 3) catapultae καταπέλται, ἐκτοξεύοντες βέλη καὶ μεγάλους λίθους καὶ 4) ballistae πετροβόλοι.

β') πολιορκητικαὶ (plutei προπετάσματα, γεροσοχελῶναι· 2) turris ambulatoria κινητὸς πύργος· 3) vinea ἀμπελος· 4) testudo χελώνη· 5) aries κριός· 6) fistūla ἢ festūca δργανον, εἰδος κοπάνου, πρὸς ἐμπηξιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους μεγάλων δοκῶν.

2. **Ἐνδυμασία.** Αὕτη ἀπετελεῖτο ἐκ χιτῶνος μαλλίνου (tunica) μετὰ ζώνης 16 (cingulum), λιματίου (sagum) φθάνοντος μέχρι τῶν γονάτων καὶ ὑποδημάτων (caligae) μέχρι σχεδὸν τοῦ μέσου τοῦ ὀντικνημάτου.

3. **Ὀπλισμός.** Οὗτος συνέκειτο ἐξ ὅπλων ἀμυντικῶν (arma 95, 4) καὶ ἐπιθετικῶν (tela 92, 3. 93, 2).

Τὰ ἀμυντικὰ ὅπλα αὗταν :

1) κράνος (galea). Τὸ κράνος τῶν ἵππεων ἐλέγετο cassis, φερόμενον κατὰ τὴν μάχην, ἀναρτώμενον δὲ ἀπὸ τοῦ στήθους κατὰ τὴν πορείαν.

2) θώραξ (lorica).

3) θυρεὸς (scutum, ἀσπὶς τετράγωνος 1.25 X 0,78, ἀλλὰ καὶ κυλινδρικῆς, σαμιτικῆς προελεύσεως) συγκείμενος ἐκ ξύλου, ἐνισχυμένου διὰ σιδηρῶν ἐλασμάτων (ἰδὲ κεφ. 93, 2: excepterunt).

17 Τὰ ἐπιθετικὰ ὅπλα αὗταν :

1) pilum, ἀκόντιον, θύρα (92, 3. 93, 1. 2. 5), ἐτρουσκικῆς προελεύσεως μήκους 1.70 - 2 μ. πάχους 25 - 32 χλμ. Ἡδύνατο νὰ ἔξακοντασθῇ ἀποτελεσματικῶς ἀπὸ ἀποστάσεως 30 - 35 μέτρων.

2) gladius, ξίφος ἀμφίστομον μεταξὺ αἰχμῆς ὁξυτάτης (93, 1. 2), ἴσπανικῆς προελεύσεως, μήκους ἐν συνόλῳ μέχρις 60 ἐκ. μ. Τοῦτο ἀνηρτάτο δι' ἀστρηφος (baltēus) ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ ὥμου ἐντὸς κολεοῦ (vagīna), ἐκ ξύλου ἐπενδεδυμένου διὰ χαλκοῦ. Οἱ στρατιῶται, ἔξι αἰτίας τῆς ἀσπίδος ἦν ἔκρατουν διὰ τῆς ἀριστερῆς χειρός, ἔφερον τὸ ξίφος ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ Ισχύου, ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ δὲ οἱ ἄξιωματικοί.

18 Ἐκτὸς τῶν ἀμυντικῶν καὶ ἐπιθετικῶν ὅπλων ἔκαστος στρατιώτης ἔκρατει ἐν ταῖς πορείαις ἀποσκευὴν (sarcinæ), ἡτοι κοντάριον, ἐφ' οὗ προσεδένοντο ἐντὸς σακκιδίων διάφορα στρατιωτικὰ σκευή, χρήσιμα εἰς αὐτόν, καὶ κυρίως ἡ δι' ὠρισμένον χρόνον (μέχρι 15 ἡμερῶν) τροφή. Οἱ ἄνευ τοιούτων ἀποσκευῶν καὶ βαρέος δόλισμοῦ στρατιῶται ἐλέγοντο ἀλαφοί, ψιλοί (expediti 84, 3), τούναντίον δὲ οἱ ἄλλοι ἐκκλιοῦντο impediti η sub sarcinis.

19 4. Διοίκησις. Οἱ ἄξιωματικοὶ τοῦ πεζικοῦ (καὶ τοῦ ναυτικοῦ) ἦσαν 1) ἀνώτεροι καὶ 2) κατώτεροι. Κατώτεροι ἦσαν οἱ λεγόμενοι centuriones (ἐκατόνταρχοι, 94, 5. 95, 5. 99, 1). Οὗτοι προήγοντο κατ' ἐκλογὴν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ εἰς τὸν βαθμὸν τοῦτον καὶ μόνον εἰς αὐτόν, μολονότι μεγάλως διὰ τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν ἐτιμῶντο καὶ εὐφήμως ἀνεφέροντο. Οἱ πρῶτοι μεταξὺ τῶν ἔκατοντάρχων, δὲ καὶ ἀρχηγὸς τῆς πρώτης centuria τοῦ πρώτου manipulus τῆς πρώτης κορότεως τῆς λεγεῶνος, ἐκάλειτο centurio primi pili (ἢ ordinis) ἢ primus pilus ἢ τέλος primipilus (91,1). Οὗτος ἦτο δοφύλαξ τῆς σημαίας τῆς λεγεῶνος, λίσας δὲ καὶ δοσματιοφόρος αὐτῆς, κατὰ προνόμιον δὲ ἐλάμβανε μέρος εἰς τὰ ἐν τῷ στρατοπέδῳ συγκροτούμενα πολεμικὰ συμβούλια (consilium 82, 3. 83, 3. 86, 1. 88, 7: ἰδὲ καὶ ἀρ. 63), οἱ λοιποὶ δὲ centuriones μόνον ἐὰν προσεκαλοῦντο. Σύμβολον τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν ἦτο ἀμπελίνη 20 ἑάβδος (vitis). Ἀνώτεροι δὲ ἦσαν : 1) tribuni militum (χιλίαρχοι 95,5. 104,2), τούλαχιστον ἐκ τῆς ἱππάδος τάξεως. Οὗτοι, ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τούτου ποιοῦντες ἔναρξιν τοῦ πολιτικοῦ αὐτῶν σταδίου, ἦσαν τὸν ἀριθμὸν 6 εἰς ἑκάστην λεγε-
21 ὥνα, διοικοῦντες ἀνὰ δύο ἐκ περιτροπῆς ἐπὶ δύο μῆνας. 2) legati (ὕπαρχοι ἢ ἀντιστράτηγοι 101, 7) ἐκ τῆς συγκλητικῆς τάξεως, προσκολλώμενοι, ἀνάγκης οὔσης, ὑπὸ τῆς Συγκλήτου τῷ στρατηγῷ. Οὗτοι, οὐχὶ σπανίως, ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς διοικηταὶ σώματος στρατοῦ δρῶντος εἴτε πλησίον εἴτε μακρὰν τοῦ

ἀρχιστρατήγου, ὅστις ἐκαλεῖτο ἀναλόγως *consul* ἢ *dux* καὶ *imperator* (87,7. 22 91, 2, 3. 92, 5. 96, 3). Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἦτο τιμητικώτατος τίτλος ἀπονεμόμενος ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης εἰς τροπαιούχους καὶ δαφνηφόρους στρατηλάτας. 3) *quaestor* (στρατιωτικὸς ταμίας) ἐκ τῆς συγκλητικῆς τάξεως, ὅστις, ὥσπερ καὶ οἱ *legati*, ἀνελάμβανε καὶ πραγματικὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, ἀντικαθιστῶν ἐνίστε καὶ αὐτὸν τὸν στρατηγόν.

Σημειώσις : Οἱ ἐντεταλμένοι ὑπηρεσίαιν τινὰ στρατιωτικὴν καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τιθέμενοι στρατιωτῶν ἢ σώματος στρατοῦ ἐλέγοντο, ἀσχέτως πρὸς τὸν βαθμὸν ὃν εἶχον, *praefecti* ἢ *praepositi*, ἐπίσης δὲ οἱ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἢ ἄλλους μετ' ἐπισήμου ἐντολῆς χάριν διαπραγματεύεσσεν ἀποστελλόμενοι ἐκαλοῦντο, ἐνίστε μάλιστα ἀσχέτως πρὸς τὸν βαθμὸν ὃν εἶχον, *legati* (91, 1. 97, 5. 103, 4).

5. Σύμβολα στρατηγικὰ (*insignia imperatoria* 96,3). 'Ο στρατηγὸς ἐν πολέμῳ ἐφόρει ἀντὶ τῆς περιπορφύρου τηθέννου (*praetexta*), ἡτοι ἐσθῆτος λευκῆς μετὰ πορφυροβαρφοῦς παρυφῆς (γύρου), ἣν εἶχεν ἐν τῇ πόλει, χλαμύδα (*paludamentum*), ἡτοι ἐπιβλημα συνήθως πορφυροῦν. 'Ἐπισής ἔφερεν ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἰσχύους ξίφος (*pugio*) ἀνηρτημένον εἴτε ἐκ τοῦ δεξιοῦ ὄμοιου εἴτε ἐκ τῆς ζώνης.

Σημειώσις : Οἱ ἐπὶ κεφαλῆς στρατηγὸς ἀνελάμβανεν οὐχὶ μόνον τὴν διοίκησιν τῶν στρατιωτῶν δυνάμεων μετ' ἀπολύτου δικαιώματος (δικαιοδοσίας) ἐπὶ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θαράτου τῶν στρατιωτῶν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν διπλωματικὴν διαπραγμάτευσιν περὶ συνάφεως ἀνακωχῆς, συνθήκης καὶ ἐν γένει πᾶσαν ἐνέργειαν ἀφορῶσαν εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ἐπαρχιῶν διὰ ζητήματα στρατολογικά, οἰκονομικά καὶ φρονολογικά. 'Η διοικητικὴ αὕτη ἑξονσία δι' ἐνός δινόματος ἐκαλεῖτο *imperium* (82, 3) καὶ ἔπανεν ἰσχύουσα ἀμα τῇ ἐπαρόδῳ τοῦ στρατηγοῦ εἰς τὴν Ρώμην.

6. 'Υγειονομικὴ ὑπηρεσία. Σπουδαία ἐλαμβάνετο ἐν τῷ στρατῷ μέριμνα περὶ τῆς ὑγείας τῶν στρατιωτῶν. 'Ο Καΐσαρ λ. γ. μετεκίνει ἐνίστε τὸ στρατόπεδον μεταστρατοπεδεύων ἀλλαχοῦ, ἵνα οὕτω ἀποφύγῃ τὸ νοσηρὸν τοῦ κλίματος. Παρὰ ταῦτα, ἐκτὸς τῶν τραχυματῶν, ὑπῆρχον καὶ πολλοὶ ἀσθενεῖς (87,4). 'Ἐν γένει οἱ πλεῖστοι τούτων ἀπέθηγκον (87, 3) ἔνεκα τῆς εἰς νηπιώδη κατάστασιν εὑρισκομένης τότε ιατρικῆς τέχνης. Οἱ τραχυματίαι στρατιῶται μεθ' ἑκάστην μάχην μετεφέροντο εἰς τὸ στρατόπεδον ἢ εἰς φιλίαν γειτονικὴν πόλιν ἐφ' ἀμαξῶν ἢ ἐπὶ ζήφιων, οἱ δὲ τραχυματίαι ἀξιωματικοὶ καὶ ἐπὶ φορείων, ἵνα τύχωσιν ιατρικῆς περιθάλψεως.

7. Σημαῖαι (*signa militaria* 95,4. 99,4). Στρατιωτικὴ σημαῖα τῆς λεγεωνοῦς ἦτο, ἥδη ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Μαρίου, ἀετὸς ἐξ ἀργύρου (*aquila* 99,4) ἐπικαθήμενος μετὰ ἀνοικτῶν πτερύγων ἐπὶ κορυφῆς κονταρίου. 'Ο σημαιοφόρος τῆς λεγεωνοῦς ἐλέγετο *aquilifer*.

26 Ἡ ἀρχικὴ σημαία τοῦ manipulus (ἰδ. ἀρ. 5 καὶ 28), ἡτις ἐλέγετο ἀπλῶς signum, ἀπετελεῖτο ἐκ κονταρίου ἀπολήγοντος εἰς χεῖρα ἀνοικτήν, ύφ' ἥν κατὰ σειρὰν ὑπῆρχεν ἀνάλογος πρὸς τὰς ὑπηρεσίας ἐνὸς ἐκάστου manipulus ἀριθμὸς δίσκων μεταλλίων (phalerae), ἵσως ἀργυρῶν, καὶ δακτυλίων ἐν εἴδει παρασήμων. Ἡ σημαία τοῦ πρότου manipulus ἔχρησίμευε καὶ ὡς σημαία τῆς κορθετεώς. Ὁ σημαιοφόρος τοῦ manipulus ἐκαλεῖτο ἐπίσης signifer.

Σημεῖον εἶναι στις. Κατὰ τὰς πορείας τὸ signum manipuli προηγεῖτο, ἀλλὰ κατὰ τὴν μάχην ἤκουοιθει, ἦτοι εὐρίσκετο ὅπισθεν τῶν principes (ἰδ. ἀρ. 5). Οἱ στρατιῶται ἄρα, οἱ μαχόμενοι πρὸς τὴν σημαίας ταύτης, δηλ. οἱ hastati καὶ οἱ principes ἐκαλεῦντο antesignani. Οὐχ ἦταν ὅμως ἐπὶ Καίσαρος διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου ἐδηλοῦτο σῶμα στρατοῦ ἐπίλεκτον καὶ φιλὸν (expediti), μαχόμενον πρὸς τὴν πρώτης γραμμῆς τῆς πλατάξεως (84, 3), δυνάμενον δὲ νὰ χρησιμεύῃ καὶ ὡς στήριγμα τοῦ ἵππου.

27 Ἡ φράσις infestis signis impetum facere (93, 6· πρβλ. καὶ infestis pilis, 93, 1) δηλοῖ ἐφοριανήν κατὰ τοῦ ἔχθροῦ μετὰ σημαιῶν ἐστραμμένων πρὸς αὐτόν, ἐπομένως σημαίνει προσβάλλειν ἐκ τοῦ ἐναντίου, κατὰ μέτωπον.

28 Σημαία κυρίως τοῦ ἵππου ἦτο τὸ vexillum (89, 5, 93, 5). Αὕτη συνίστατο ἐκ τετραγώνου τεμαχίου ὀδόντης ἐρυθρᾶς ἢ πορφυρᾶς ἢ καὶ λευκῆς, κροσσωτῆς πρὸς τὰ κάτω, ἥτις ἀνηρτάτη ἐπὶ τῆς κορυφῆς κονταρίου διὰ διαξύλου (κοινῶς μπρίντα). Διὰ τῆς σημαίας ταύτης ἐδίδετο καὶ τὸ σημεῖον τῆς μάχης εἰς τὰ μεμονωμένα τμήματα στρατοῦ (89, 5, 93, 5).

29 **8. Σήματα.** (signa). Ταῦτα ἐδίδοντο ὑπὸ τοῦ κεφαταύλου (cornūcen) ἢ τοῦ σαλπιγκοῦ (bucinator) διὰ κέρατος (cornu 92, 5) μετ' ἀργυροῦ ἐπιστομίου ἢ διὰ σάλπιγκος (tuba 85, 4, 90, 3, 92, 5, 93, 1), ὁσάκις ἔπρεπε νὰ δοθῇ σημεῖον πρὸς συνάθροισιν, πορείᾳ (profectio 85, 4), προσβολὴν (ἰδὲ σημ. κατωτ.) ἢ ὅπισθικώδησιν (receptui canere). Ἐπίσης εἰς τμήματα μικρὰ τὸ πρὸς μάχην σημεῖον ἐδίδετο καὶ διὰ τοῦ vexillum (89, 5), ὅπερ ἐκαλεῖτο καὶ ἀπλῶς signum (95, 5· ἰδὲ καὶ ἀρ. 28 καὶ 55).

Σημεῖον εἶναι στις. Ἡ φράσις exposcere signum proelii ἢ proelii committendi ἢ ἀπλῶς exposcere (90, 3) δηλοῖ ἀπαιτῶ νὰ σημήνῃ τὸ πολεμικόν, ἢ δὲ φράσις signum dare (91, 2, 93, 1) ἢ signa (=tubae ἢ tubae et cornua) conciunt δηλοῖ σημαίνει τὸ πολεμικόν, δίδω τὸ σημεῖον τῆς ἐπιθέσεως (92, 5).

30 Ἰδιαιτέρων σῶμα ἦτο τὸ classicum (82, 1), ὅπερ ἐσημαίνετο διὰ τῆς tuba ὑπὸ τοῦ bucinator, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ στρατηγοῦ, πρὸς συνάθροισιν τοῦ στρατοῦ (82, 1), ἵνα ἀνακοινωθῇ διαταγὴ ἐπιθέσεως ἢ ὅπισθικώρησεως ἢ ἵνα ὁ στρατηγὸς ἀγορέύσῃ πρὸς ἐνθάδρυνσιν, κυρίως ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ βήματος (suggestus), ἐνώπιον τῶν στρατιωτῶν. Ἐάν ἐν τῷ στρατηγῷ διὰ τινα λόγον παρίστατο καὶ ἔτερος στρατηγός, πᾶσα διαταγὴ ἐδίδετο διὸς διὰ τοῦ αὐτοῦ σαλπίσματος (πρβλ. 82, 1: honorem partitur).

9. Παράταξις (acies 89, 2. 3. 4. 93, 5. 8. 94, 1. 3). Τῆς λεγεωνος συγ- 31 κειμένης ἐν 10 κοόρτεων ἡ παράταξις ἐγίνετο ἐν ἀβακοειδεῖ διατάξει ἢ εἰς δύο γραμμὰς ἀνὰ πέντε κοόρτεις (acies duplex) ἢ συνηθέστερον εἰς τρεῖς (acies triplex 89, καὶ 4). Ιδ. καὶ ὅρ. 36 καὶ 92, 1.

'Ἐν τῇ τριπλῇ παρατάξει ἡ πρώτη γραμμὴ ἀπετελεῖτο ἐν 4 κοόρτεων, ἡ δὲ 32 δευτέρα (acies secunda) καὶ ἡ τρίτη (acies tertia 89, 4. 94, 1) ἐν τριῶν ἑκάστη κοόρτεων.

Μεταξὺ τῶν ἐγθρικῶν γραμμῶν κατελείποντο διαστήματα (intervalla re- 33 linquere), ὃν ἡ ἀπόστασις ἐκυμαίνετο ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν ἐδαφικῶν συνθηκῶν, πάντως ὅμως ἡ ἀπόστασις δὲν ἦτο μικροτέρα τῶν 100 passus (= 150 περίπου μέτρων).

Τὸ διπικὸν παρετάσσετο κατὰ κανόνα ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ πτέρυγι (ala) 34 τῆς ὄλης παρατάξεως καὶ τοῦτο, ἵνα ἀναπτυσσόμενον ὑπερφαλαγγίζῃ τὰ κέρατα τῶν πολεμιῶν (89, 4. 93, 3. 4. 6), ἐκτὸς ἐὰν ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους ἀπήτει τὴν παρουσίαν δλοκλήρου τοῦ διπικοῦ ἐν τῷ ἑτέρῳ κέρατι (88, 6).

Aries γενικῶς ἐλέγετο καὶ ὁ παρατεταγμένος στρατὸς (84, 2. 85, 1. 3. 92, 1 κλπ. ίδ. Δεξιῶγον), καθὼς καὶ ἡ μάχη (93, 8. 94, 5. 95, 4).

Τὸ παρετάσσειν τὸν στρατὸν πρὸς μάχην ἐλέγετο aciem instruere (84, 2. 35 88, 1. 97, 3) ἡ legiones (ἡ cohortes) in aciem constituere (89, 2).

'Ἐν μεγίστῃ ἀνάγκῃ ἐσχηματίζετο καὶ τετάρτη γραμμὴ (quarta acies 89, 4. 36 93, 5) δι' ἀποσπάσεως ἀνδρῶν ἐν τῆς παρατάξεως τοῦ κυρίου σώματος (detra- here 89, 4). Ιδ. καὶ ὅρ. 31.

'Η τετάρτη γραμμὴ ἐχρησίμευεν ὡς ὑποστήριγμα μικροτέρου ἀριθμητικῶς 37 ἴππικοῦ (84, 3 : numero multis partibus esse inferiorem) καὶ ἡμπόδιζε τὴν ὑπερφαλαγγισιν τοῦ κέρατος (89, 4 : cornu a multitudine equitum circumveniiri) ἡ τῆς παρατάξεως (93, 4 : aciem circumire).

'Η θέσις, ἔνθα ἐτάσσετο ἔκαστος στρατιῶτης ἡ ἑκάστη ναῦς, ἐλέγετο ordo 38 (92, 2. 93, 2. 101, 2) ὅθεν ἡ φράσις incertis ordinibus ἢ nullis ordinibus certis δηλοῖ εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις τὴν μηδώρισμένην (καλὴν) τάξιν, τὴν ἀταξίαν (101, 2).

Τὰ ἄκρα τῆς ὄλης τοῦ στρατοῦ ἡ τοῦ ναυτικοῦ παρατάξεως ἡ καὶ σώματος 39 στρατοῦ ἐκαλούντο κέρατα (cornua 104, 4), ἀριστερὸν κέρας (sinistrum cornu 88, 2. 89, 1. 3. 93, 3. 8) καὶ δεξιὸν κέρας (dextrum cornu 89, 1. 3. 4). Τὸ δὲ κέντρον ἐλέγετο media acies (89, 3).

"Ἀλλοι εἴδους σχηματισμοὶ ἥσαν : 1) cuneus (σφρηνοειδῆς σχηματισμὸς 40 παρατάξεως)· 2) testudo (χελώνη, σκέπτη διὰ συμφρατομένων ἀσπίδων)· 3) orbis (κύκλος στρατιωτῶν ἐχόντων μέτωπον πρὸς τὰ ἔξω, γινόμενος ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ πρὸς ἀποφυγὴν κυκλώσεως).

10. Τάξις πορείας (agmen legionum, ordo agminis). 'Ο ἐν πυρείχ στρα- 41 τὸς ἐκαλεῖτο agmen (πρβλ. καὶ 83, 4). Τούτου προιγοῦντο μεμονωμένοι κατά- σκοποι (speculatores) ἡ ἐφοδεῖται συνηθέστερον ἔφιπποι (exploratores ἡ ante- cursores ἀνυψευταί, πρόδρομοι). 'Ο στρατὸς ἐπορεύετο διηρημένος εἰς 3 τμήματα :

1) agmen primum ἢ priores (προφυλακή) κυρίως ἐξ ἵππεων καὶ ὑποστρέματος ἐπικούρων πεζῶν 2) agmen ἢ exercitus ἢ agmen legionum (κύριον σῶμα). 3) agmen extremum ἢ novissimum ἢ ἀπλῶς novissimi (διπιθοφυλακή, διπιθοφύλακες).

Τὸ κύριον σῶμα ἐβάδιζε κατὰ τρεῖς τρόπους : α') κατὰ φάλαγγα, ἔκάστης λεγενδος ἐχούσης ὅπισθεν αὐτῆς τὰς ἀποσκευάς (longissimo agmine), β') κατὰ φάλαγγα, ἀλλὰ τῶν ἀποσκευῶν εὑρισκομένων ἐν τέλει τοῦ ὅλου σώματος καὶ γ') ἢ κατὰ τριπλᾶς φάλαγγας (acie triplici instructā ἢ institutā) ἢ ἐν τετραγώνῳ (agmine quadrato) περικλείοντι τὰς βαρείας ἀποσκευάς. Τὸ ἵππεικὸν κατὰ κανόνα προεπορεύετο τοῦ πεζικοῦ.

Σημεῖος παρίστατο ἀνάγκη ταχίστης πορείας, αἱ ἀποσκευαὶ κατελείποντο ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἢ ἐν φιλικῇ πόλει.

42 Ἡ κανονικὴ πορεία τῶν στρατιωτῶν (iustum iter ἢ ἀπλῶς iter) ἦτο ἐξά-
ωρος, διανυομένης οὕτω ἀποστάσεως 20 - 25 χλμ. Ἐν ἐκτάκτῳ πορείᾳ (magnum iter) διηγόντο ἐπὶ 8 - 9 ὥρας 30 περίπου χλμ., ἀλλὰ καὶ πλείονα (maximum iter, περ. 45 χλμ. Ὁ Καισαρ ἐν ἀνάγκῃ διήνυε καὶ πολὺ περισσότερα). Εἰς τὰς πορείας ταύτας ὑπήρχοντο καὶ αἱ μικρότεραι πῶς (minora itinera 102, 1). Πορεία ἐγίνετο ἐν ἀνάγκῃ καὶ κατὰ τὴν νύκτα (nocturnum iter 96, 4).

43 Τὸ ἑωμ. μίλιον (mille passūs [πληθ. ἀριθ.] ἢ ἀπλῶς mille) συνέκειτο ἐκ 1000 βημάτων (passūs = [διπλοῦν] βῆμα = 5 pedes ἔκαστος πούς = 0, 2963 μ.) καὶ ἰσοδυνάμει περίπου πρὸς 1 ½ χλμ., ἥτοι ἀκριβέστερον πρὸς 1,481 μ. 50). Ἐπομένως milia passuum VI = περίπου 9 χλμ. (97, 3).

44 **11. Στρατόπεδον** (castra 82, 1. 88, 1. 96, 1. 97, 1. 3. 98, 3). Τὸ χειμερινὸν στρατόπεδον κατασκευαζόμενον πλησίον πόλεων πρὸς διαρκῆ στρατοπέδευσιν τοῦ στρατοῦ κατὰ τὸν χειμῶνα ἐκαλεῖτο χειμάδια (hiberna) καὶ ἀπῆτε ἔργα ὁλορώσεως σοβαρὰ πρὸς συνεχῆ διαμονὴν (opus hibernorum). Τὸ διαχειμάδιεν ἐλέγετο hibernare ἢ hiemare καὶ τὸ δῆληγεν τὸν στρατὸν εἰς τὰ χειμάδια ἐδηλοῦτο διὰ τοῦ exercitum ἢ milites in hiberna deducere (ἢ in hibernis collacare), τὸ ἀντίθετον διὰ τοῦ legiones ex hibernis educere (ἢ evocare).

Οἱ ρωμ. στρατός, δύσκοις κατελαμβάνετο ὑπὸ τῆς νυκτός, φύειλε μετὰ τὴν πορείαν νὰ στρατοπεδεύῃ (castra facere ἢ ponere). Οἱ τόποις (ὡς καὶ αὐτὴ ἡ ἡμερίσια πορεία) ἐσημαίνετο διὰ τῆς λ. castra. Διὰ νὰ χαραχθῆ καὶ ἐτοιμασθῆ στρατόπεδον, ἔπειτε πρῶτον νὰ ἐλέγῃ δὲ τόπος (castris idoneum locum deligere), δότις διὰ νὰ θεωρηθῇ κατάλληλος (locus idoneus ἢ oportunus), ἔπειτε νὰ κεῖται ἐπὶ ὑψηλάτερον (in colle 85, 1) κυρίως μὲν διὰ λόγους στρατηγικούς ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν εὐκολωτέραν ἀποχέτευσιν τῶν ὑδάτων, προσέτι δὲ καὶ πρὸς ἐπίτευξιν μεγαλυτέρας φθορᾶς τῶν ἐφορμῶντων στρατιωτῶν. Τὸ σχῆμα τοῦ στρατοπέδου ἦτο σχεδὸν τετράγωνον (c. quadrata π. χ. 658 X 655 μ.) ἢ καὶ ὁρθογώνιον (oblonga π.χ. 630 X 560 ἢ 680 X 290), ἀναλόγως καὶ τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στρατιωτῶν, μετὰ γωνιῶν ἐστρογγυλευμένων καὶ τεσσάρων κατ'

ἐλάχιστον ὅρον πυλῶν (portae) ἀνὰ μίαν ἐφ' ἑκάστης πλευρᾶς (85, 5. 94, 5). *

'Η πρὸς τὸν ἐγχθρὸν ἐστραμμένη πύλη (πλάτους περίπου 12 μ.), δι' ἣς κυρίως, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἔτέρας τῶν πλαγίων πυλῶν (85, 4 : in portis), ἐξήρχετο ὁ στρατὸς πρὸς ἔφοδον, ἐκαλεῖτο porta praetoria (94, 5), ή δ' ἐπὶ τῆς παραλήγου πλευρᾶς, ητοι ἡ ἀκριβώς ἀπέναντι πύλη, ἐκαλεῖτο porta decumana (96, 3) καὶ ἐχρησίμευε χωρίως πρὸς εἴσοδον, ἔχουσα πλάτος περίπου 9,50 μ.

Τὸ στρατηγεῖον ἦ καὶ ἡ σκηνὴ τοῦ στρατηγοῦ ἐκαλεῖτο praetorium (82, 46 1. 94, 6) ἐκ τοῦ παλαιοῦ δύναματος τοῦ πραίτωρος. Τοῦτο ἔκειτο σχεδὸν ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ στρατοπέδου παρὰ τὸ βῆμα (suggestus, ίδ. καὶ ἀρ. 30), δύστοιν ὁ στρατηγὸς ἡδύνατο νὰ ἀγορεύῃ πρὸς τοὺς στρατιώτας (82, 1).

'Εάν ἐν τῷ στρατοπέδῳ συνυπήρχον δύο ισότιμοι στρατηγοί, ἐτοποθετεῖτο καὶ 47 δευτέρᾳ στρατηγικὴ σκηνὴ (alterum praetorium tendi 82, 1, ίδε καὶ ἀρ. 30).

Τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ σκηνῶν (tabernacula 85, 4. 96, 1) αἱ μὲν θεριναὶ 48 ἥσσαν ἐκ δέρματος χωρητικότητος περίπου 11 ἀνδρῶν, αἱ δὲ γειμεριναὶ (casae) ἥσσαν συνήθως ἕγγιναι καὶ ἡδύναντο νὰ περιλάβωσι περισσοτέρους ἀνδρας.

Πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερβολικῆς θερμότητος κατασκευαζόντες οἱ ἀξιωμα- 49 τικοὶ σκιάδας ἐκ αλάδων, εἶδος κρεββατίνας (trichiliae 96, 1).

Αἱ μεταστρατοπεδεύσεις (castra promovere ἢ mouvere 85, 2) ἔπρεπε νὰ 50 γίνωνται ἐν ἀπολύτῳ σιγῇ καὶ τάξει. Τὸ προχωρεῖν μετὰ τοῦ στρατοῦ πρὸς τὰ πρόσω τοῦ στρατοπέδου ἐλέγετο a castris progredi (84, 2).

12. Οχυρωματικὰ ἔργα (munitiones, opus 97, 2). Ταῦτα κατασκευαζόντες 51 μενα κυρίως ἐν αὐτῷ τῷ στρατοπέδῳ ἀλλὰ καὶ ἀλλού (88, 5. 94, 4. 97, 2), συνίσταντο : 1) ἐκ χαρακωμάτων μετὰ σκολόπων ἢ ἄνευ σκολόπων, τὰ ὅποια περιέβαλον αὐτὸν (vallum 95, 1. 5. 96, 3 : πρβλ. circumvallare)· 2) ἐκ τάφρων (fossae, πλάτους κατ' ἀνώτατον ὅρον 5 μέτρ. καὶ βάθους 2,70 μέτρ.)· 3) ἐκ σωρῶν χώματος κυρίως ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων ὑλῶν (agger)· 4) ἐξ ἐπάλξεων ἢ θωρακίων (lorica) καὶ 5) ἐκ φρουρίων (castella).

Τὰ φρούρια ἡδύναντο νὰ κατασκευασθῶσι καὶ ἐπὶ δεσποιζόντων πληγοιχύρων 52 στρατηγικῶν σημείων (propinqua castella 88, 4. 99, 4).

Τόποι δχυροὶ καταλαμβανόμενοι καὶ φυλαττόμενοι ὑπὸ στρατιωτικῶν ἀπο- 53 σπασμάτων, ἐλέγοντο praesidia (83, 3).

13. Φρουραί. Πρὸς ἑκάστης τῶν πυλῶν τοῦ στρατοπέδου ὑπῆρχεν ἀνάλογον 54 πρὸς τὰς περιστάσεις ἀπόσπασμα ἐκ πεζῶν ἢ καὶ ἐφίππων πρὸς φύλαξιν αὐτῶν. 'Η θέσις αὐτῆ, ὡς καὶ οἱ φυλάττοντες, ἐκαλεῖτο statio (94, 5). Οἱ εἰς διάφορα

* 'Ἐνίστε διὰ λόγους στρατηγικούς, μολονότι ἐπέτρεπε τὸ ἔδαφος, ἡλάττων τὰς διαστάσεις τοῦ στρατοπέδου (castra contrahere), ὅπερ ἔργον ἤγετο εἰς πέρας συνήθως ἐντὸς 3 - 4 ὠδῶν, ἀναλόγως τῶν ἀπασχολουμένων πρὸς τοῦτο ἀνδρῶν, εἰς οὓς κατεμετρεῖτο ἡ ἀνάλογος ἐργασία (opere dimenso) ὁχυρώσεων καὶ ὁδοποιήσεως.

μέρη εύχριθμοι (3 - 4 ἄνδρες) σκοποὶ σώματος πεζικοῦ ἢ ναυτικοῦ ἐλέγοντο custodes ἢ custodiae (101, 2).

- 55 **14. "Εφοδοι.** Ἐὰν πρὸ τῆς μάχης ὁ στρατὸς εὐρίσκετο ἐν τῷ στρατοπέδῳ, συνέβαινον τὰ ἔξης κατὰ σειρὰν γεγονότα. Ὁ στρατηγὸς ἤρεν ἐπὶ τῆς στρατηγικῆς σκηνῆς σημαίαν (vexillum proponere, ἵδε καὶ ἀρ. 28), ἵνα οἱ ἐντὸς τοῦ στρατοπέδου εὑρίσκουν στρατῶτα δράμασιν εἰς τὰ ὄπλα (ad arma concurri), εἴτα ἔδιε διὰ τῆς σάλπιγγος τὸ σημεῖον πρὸς παράταξιν signum dare ἢ signum tubā dare 85, 4. 91, 2. 92, 5. 93, 1) ἢ πρὸς ἀνάλλησιν τῶν τυγχὸν ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἀπασχολουμένων εἰς ἕργα δρυμωτικῆς, μετὰ ταῦτα δὲ ἔξηγε τὸν στρατὸν 57 (exercitum ἢ copias ex castris ἢ ἀπλῶς castris educere 84, 2. 85, 5) καὶ παρέτασσεν αὐτὸν (aciem instruere 84, 2. 85, 1. 88, 1. 97, 3)· τέλος δὲ ἔδιε τὸ σημεῖον πρὸς μάχην διὰ τῆς σάλπιγγος (dare signum ἢ dare signum proelii ἢ dare signum praelii commitendi 85, 4. 91, 2. 93, 1) ἢ καὶ διὰ τοῦ vexillum, ὅπερ ἀναπτεννύετο, ὡς ἐλέφθη, (ἴδ. ἀρ. 28, 29, 55), ἄνωθεν τῆς στρατηγικῆς σκηνῆς.
- 58 Πρὸ τῆς μάχης, εἴτε ἐντὸς τοῦ στρατοπέδου εἴτε καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ, ἢ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν μάχην ὁ στρατηγὸς ἀνεπτέρωνε τὸ φρόνημα τῶν ἀνδρῶν διὰ προτρεπτικῶν λόγων (praesidia confirmare 94, 6. milites ἢ exercitum co- 59 hortari 85, 4. 90, 1. 94, 3. 97, 4). Ἐπερκολούθει τροχάδην καὶ ἀλληλοδιαδόχως (89, 4. 94, 1) ἔφοδος (procurrere 93, 1. 6. excursus 92, 2. concurri 93, 1) καὶ ἄμα τῇ προσεγγίσει πρὸς τὸν ἐχθρὸν ἐν μέσῳ ἵκανον (clamor 92, 5) ἐξεσφεύδοντες οἱ ὑσσοί, τὰ ἀκόντια (pila ἢ tela immittere 92, 3. 93, 1. 2) καὶ τέλος κατέφευγον εἰς τὰ ἀγγέματα ὄπλα (gladium educere ἢ stringere ἢ destringere 93, 1. ad gladios redire 93, 2 καὶ gladiis ἢ gladio comminus rem gerere).
- 60 Διὰ τῶν σαλπικῶν ἐσημάνετο ἡ προέλασις (progressus), ὅμοιος δὲ μετὰ τῶν σαλπικῶν, ὅτε τὰ ἀντιμέτωπα στρατεύματα ἤσαν πολὺ πλησίον, συνήκουν καὶ τὰ κέρατα (ἴδ. ἀρ. 29).
- 61 Ἡ γενικὴ ἔφοδος ὡς καὶ αἱ ἐπὶ μέρους μικρότεραι τοιαῦται (excursus 92, 2) ἐκπλοῦντο impetus (92, 2. 95, 3. 6. 101, 6).
- 62 Κατὰ τὸν χρόνον τῆς γενικῆς ἔφόδου κατελείποντο ἐν τῷ στρατοπέδῳ (84, 4) ἢ ἐν ἄλλοις δρυμοῖς τόποις (castella 88, 4. 99, 4) φρουραὶ (praesidium 94, 5. 95, 3. 99, 4).
- 63 **15. Πολεμικὰ συμβούλια.** Τὸ πολεμικὸν συμβούλιον (consilium 82, 5. 83, 3. 86, 1. 87, 7) συνεκροτεῖτο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐν ὑπαίθρῳ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀρχηγοῦ, εἰς δὲ ἐλάμβανον μέρος οἱ legati, tribuni militum, centuriones primi ordinis, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ centuriones ἐν ἐξαιρετικαῖς περιστάσεσι. Τὸ πολεμικὸν συμβούλιον παρόντος τοῦ Καίσαρος ἐλαχίστην εἶχε πολεμικὴν σημασίαν καὶ συνεκαλεῖτο ὑπὸ αὐτοῦ μόνον πρὸς ἐπιβολὴν ἐπιπλήξεως, πρὸς ἐμψύχωσιν ἢ πρὸς ἀνάπτυξιν στρατηγικοῦ σχεδίου (πρβλ. 86, 1 ἐνθα πρόκειται περὶ τοῦ Ηομηρίου).

16. Στόλος (classis). Οὗτος περιελάμβανε πολεμικὰς ναῦς, αἵτινες διὰ τὸ 64 μῆκος αὐτῶν (πρβλ. σχέσιν μήκους πρὸς πλάτος 1 : 7, 1 : 8) ἐκαλούντο naves longae μακραι νῆες κατὰ τὸν τύπον τῆς ἑλληνικῆς τριήρους. Αἱ νῆες αὕται ἀναλόγως πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν σειρῶν τῶν κωπῶν (remi) ἡσαν : 1) birēmes διηρεις ἢ δίκροτοι, ἐν αἷς καταλέγονται καὶ αἱ Λιβυρνίδες νῆες (Liburnae), ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ actuariae naves (101, 6. 102, 5), οὓσαι κατὰ τὸ μῆκος μεταξὺ τῶν naves longae καὶ naves onerariae. Αἱ naves actuariae εἶχον μίαν σειρὰν κωπῶν, μεγάλην ταχύτητα καὶ ἡσαν ἀκάλυπτοι (apertae) 2) trirēmes, τριήρεις, (101, 6)· 3) quadrirēmes τετρήρεις καὶ 4) quinquerēmes πεντήρεις (100, 2. 101, 6).

Κατὰ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς διεκρίνοντο αἱ νῆες : 1) εἰς apertae (αἱ- 65 τινες ἡσαν ἐσκεπασμέναι διὰ καταστρώματος μόνον κατὰ τὸ ἐμπρόσθιον καὶ διπλοῖον μέρος πρὸς τοποθέτησιν οὐχὶ μόνον τῶν κωπῶν ὅλα καὶ ὅπως οἱ classiarii (id. ἀρ. 67) ἵστανται ἐπ' αὐτοῦ καὶ 2) εἰς tectae ἢ constrāctae (αἵτινες ἡσαν κατάφρακτοι, ἡτοι εἶχον κατάστρωμα πρὸς προφύλαξιν τῶν ἐρετῶν 100, 2). Ἐπίσης ὑπῆρχον ἐν τῷ στόλῳ φορτηγίδες νῆες ἢ μεταγωγικαὶ ἄνευ κωπῶν, δυνάμεναι νὰ περιλάβωσι 30 περίπου ἵππους καὶ 100 - 180 ἄνδρας (naves onerariae 100, 3. 101, 2. 4., πρβλ. καὶ naves frumentariae 96, 4), αἵτινες ἐναυπηγοῦντο πλα- 66 τύτεραι καὶ βραχύτεραι (1 : 3 ἢ 1 : 4· idem ἀρ. 64). Αἱ πρόσκοποι νῆες ὡνομάζοντο speculatoria navigia, τὰ δὲ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν νεῶν ἀκάτια ἐκαλούντο scaphae (101, 6· idem καὶ 100, 2) καὶ naviculae parvulae (λεμβίσκοι 104, 3).

17. Πλήρωμα. Τὸ πλήρωμα τῆς νεῶς ἀπετέλουν οἱ καλούμενοι ναυτικοὶ στρα- 67 τιῶται (classiarii 100, 2 ἢ defensores ἢ καὶ propugnatores· πρβλ. τοὺς « ἐπιβάτας » τῶν ἀρχαίων), ἐκλεγόμενοι ἐκ τῶν milites legionarii, οἱ οἰκισταὶ ἢ προφρεῖς (gubernatores), οἱ ναῦται (nautae, μοῦστοι) καὶ οἱ ἔρέται (remiges). Οἱ κωπηλάται ἡσαν δοῦλοι καὶ οἱ ναῦται ἀνῆκον εἰς τὸν ἐπικουρικὸν στρατὸν (socii navales). "Απαν τὸ πλήρωμα ἦτο ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ magister navis.

18. Διοικησις. Οἱ διοικηταὶ τῶν νεῶν τοὺς στόλου ἡσαν ὑπὸ τὴν γενικὴν ἀρ- 68 γγίλιαν τοῦ ναυάρχου (qui classi praeerat 101, 1), ὅστις ἔπρεπε νὰ ἔχῃ βαθμὸν legatus. Διοικητὴς νεῶς ἤδύνατο νὰ γίνη καὶ ὁ centurio, ὁ tribunus militum, ὁ legatus, ὁ quaestor καὶ ὁ praefectus, ἐὰν ὁ τελευταῖος οὗτος ἦτο ἐπὶ κεφαλῆς ἐπικουρικῶν στρατευμάτων, τὰ ὅποια μετεφέροντο χάριν στρατιωτικῆς ἐπιγειερήσεως.

Τὸ ἔξοπλίζειν νοῦν δι' ὅλων τῶν σκευῶν (armamenta τ. ἔ. rostrum, copulae, falces, ancora, funus, antemnae, vela κ.τ.τ.) ἐλέγετο naves instruere (100, 2) ἢ armare, τὸ δὲ ἀγκυροβολεῖν ancoram iacēre (περὶ τοῦ in ancoris ἢ ad ancoram ἢ ad ancoras consistere 102, 4 id. Λεξιλ.). Τὸ ἀπαίρειν ἐδηλοῦστο διὰ τῆς φράσεως ancoras tollere ἢ naves solvere (101, 6. 102, 7), τὸ δὲ ἐπιβαίνειν τῶν νεῶν ἐλέγετο naves concendere (96, 4. 104, 3). Ἐπίσης τὸ ἀνελ-

κύειν τὰς ναῦς εἰς τὴν ἔηράν ἐδηλοῦτο διὰ τοῦ naves subducere ή naves in aridum subducere.

70 Σπουδαιότατον ἔργον κατὰ τὴν ναυμαχίαν ἦτο : α') ἡ συντριβὴ (ἔκχαρβάλωμα) τῶν αωπῶν τῆς ἐγχθρικῆς νεώς (remos transcurrentem detergere). β') ἡ δι' ἐλαγμῶν ἀποφυγὴ τῶν συγκρούσεων (eludere = eludendo vitare impetus) καὶ γ') ἡ καταβύθισις νεώς (naves deprimere 101, 6).

71 **19. Πολιτικαὶ τάξεις.** Οἱ ῥωμαῖοι πολεῖται διεκρίνοντο εἰς τρεῖς τάξεις : τὴν συγκλητικὴν (ordo senatorius 97, 5), τὴν ἵππαδα (ordo equester) καὶ τὴν τῶν λοιπῶν, ἤτις τάξις (καταχρηστικῶς ποιλάκις) καλεῖται plebs.

72 'Ο δικτελέσας ὄπατος ἐλέγετο consularis (82, 3. 102, 7), ὁ δὲ δικτελέσας στρατηγὸς ἐκαλεῖτο praetorius (82, 3).

73 **20. Ἐκλογαί** (comitia 82, 5). Κατὰ ταῦτας ἐλάμβανε μέρος σύμπακς ὁ ῥωμαῖος λαός ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ "Ἀρεώς" (in campo Martio).

Οἱ ἐπιμυσῶντες νάνοιβάλωσιν ὑποψήφιότητα (petitio), ᾧνευ κινδύνου ἀκυρώσεως τῆς ἐλογῆς αὐτῶν, ἔφερεπε νάνοισισι τοῦτο αὐτοπροσώπωας παρὰ τοῦ διοικήσοντος τὰς ἀρχαιρεσίας ἀρχοντος 17 ἡμέρας πρὸ τῶν ἐκλογῶν, ὅστις κατέγραψε τὰ δύναματα τῶν ὑποψήφιων ἐν τινὶ καταλόγῳ καὶ μόνον τὰς εἰς τούτους διδομένας ψήφους ἔθεάρει ἐγκύρους (rationem eorum comitiis haberi 82, 5) καὶ τούτων μόνον τὸ ἀποτέλεσμα διὰ τοῦ ἀκρύκος ἀνεφέρετο.

74 'Η ἐγκυρος ἐκλογικὴ δῆλωσις καθίστατο ἀδύνατος, ἐὰν ὁ ὑποψήφιος ἀπεδήμει κάριν δημοσίας τινὸς ὑπηρεσίας (abesse 82, 5).

75 **21. Δελτία.** Προκειμένου περὶ λήψεως (δικαστικῆς) ἀποφάσεως ἐλαχιστάνοντο τρία δελτία (tabellae πινάκια 83, 3). Ταῦτα κατεσκευασμένα ἐκ ἔυλου πύξου (πυξάρι, τσαψίρι) ἔφερον ἐγκεχαραγμένα εἴτε τὰ γράμματα A. ἢ L. (Absolvo = ἀθωῶ, Libero = ἀπολύω, θεν τὰ δύο ταῦτα γράμματα ἐκαλοῦντο καὶ litterae salutares, σωτῆρια γράμματα) εἴτε τὰ C. ἢ D. (Condemno, Damno = καταδικάζω, θεν τὸ C. ἢ τὸ D. littera tristis ἐλέγετο). 'Ο μέλλων νάνοψήσῃ, γυμνὸν ἔχων τὸν βραχίονα (aperto brachio), ἔφερεπε τὸ δελτίον εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ ὑδρίαν (sitella). 'Επὶ ἀμφιβολίας δὲ ψήφιζων ἡ ἀπήλειφεν ἀμφότερα τὰ γράμματα ἡ ἐχρησιμοποίει τρίτον δελτίον, ἐφ' οὗ ἔφέροντο τὰ γράμματα N. L. (Non Liquet = δὲν είναι σαφές ητοι ἀμφιβάλλω, διδω λευκὴν ψῆφον).

2. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

82. 'Ο Πομπήιος ἀφικόμενος εἰς Θεσσαλίαν ἔνοιται μετὰ τοῦ Σκιπίωνος.

paucis post diebus μετ' διλίγας ἡμέρας. **in Thessaliam***. 'Ο 1
Καῖσαρ ἥδη ἀπὸ τῆς 29 Ἰουλίου ἐστρατοπέδευσε παρὰ τὸν ποτ. Ἐνιπέα
(νῦν Τσιναρολῆ) πλησίον τῆς Φαρσάλου. **ut velint** νὰ θελήσωσι (νὰ
λάβωσι τὴν καλωσύνην). 'Ἐν τούτῳ καὶ τῷ ἐπομένῳ αεφαλαίῳ ὡς καὶ ἐν
κεφ. 96 παριστᾶ ὁ Καῖσαρ τὴν ἄμετρον ἔπαρσιν τῶν ἀντιπάλων. **suis**
(ἐνν. militibus). **Scipionis milites** ἐπιμερισμὸς εἰς τὸ cunetum.
victoria ὁ Καῖσαρ ἡττήθη παρὰ τὸ Δυρράχιον. **praedae** ἀρ. 4 **
castra ἀρ. 44. **honorem — classicum** ἀρ. 30. **praetorium**
ἀρ. 46 κ. 47.

auctis - coniunctis κυρίως πρῶτον **coniunctis** καὶ ἔπειτα **auctis**. 2
omnium σύναψον πρὸς τὸ opinio. **quicquid intercederet tem-**
poris ὁ παρεμπίπτων, ὁ παρεμβαλλόμενος χρόνος.
tardius-consideratius ὑπον. β' ὅρος συγκρ. necessario ἢ quam 3
necessere esset = τοῦ ἀναγκαίου. **unius diei** ὑπον. ὑποκείμ. id, ὅπερ
συγκεφαλαιοῖ τὴν προηγουμένην πρότασιν. **delectari** ὁ Πομπήιος
διὰ τὴν ὑπεροφίαν ἀπεκαλεῖτο »'Ἀγαμέρων καὶ βασιλεὺς βασιλέων». **numero** = loco = ἐν μοίρᾳ, ἐν θέσει. **dicerent** ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ
adeo ut ὔστε νὰ λέγωσι.

in annos (ἐκ τῶν προτέρων καὶ) ἐπὶ ἔτη. **alii** ἄλλοι (ἐκ τῶν λο- 4
γομαχούντων).

in consilio ἐν τῷ (ἐν τῷ στρατοπέδῳ συγκροτηθέντι) συμβουλίῳ. 5
ἀρ. 63. **oporteretne** ἀν ἔπρεπε. **absentis** (καίπερ) ἀπόντος.
rationem haberi ἀρ. 73. **necessarii** οἱ φίλοι. **praestaret**
ἔξαρτησον ἐκ τοῦ fidem implorarent διὰ τοῦ ὑπον. ut. **recepisset**
τὸ πλῆρες θάξτο = (ei) proficiscenti recepisset (in se). **reliqui**
κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ necessarii. Σύνταξις : controversia... fuit...

* Πάσας τὰς ιστορικὰς καὶ γεωγραφικὰς λέξεις ἰδὲ εἰς Πίνακα ιστορικὸν καὶ
γεωγραφικὸν μετὰ τὰς 'Ἐρμηνευτικὰς Σημειώσεις (σελ. 69 ἐπ.).

**Τὰς παραπομπὰς ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ 1 — 75 ἰδὲ εἰς σελ. 33 — 44.

cum... necessarii... implorarent (ut)... praestaret quod... (cum) reliqui... recusarent... ne antecederet. **in labore ac periculo** = καὶ περ ὅμοιων ὅντων τῶν μόχθων καὶ τῶν κινδύνων (ἢ ἐπειδὴ... ἥσαν). **unus—omnes** ἀντίθεσις = εἰς μόνος — πάντας.

83. Οἱ Πομπηιανοὶ φιλονικοῦσι περὶ τῆς διανομῆς τῶν περιουσιῶν τῶν ὀπαδῶν τοῦ Καίσαρος.

- 1 **iam** ἥδη, πρὸς τούτοις, ἐπὶ πλέον. **sacerdotio** πρόκειται περὶ τοῦ pontificatus maximus. 'Ο Καΐσαρ διετέλει ἀπὸ τοῦ 63 π. Χ. ὁ μέγιστος τῶν ierofantῶν (pontifex maximus). **cotidianis contentionibus** (ἀφαρ. τῆς αἰτίας) = cum cotidie contenderent. **verborum** περιωρίσθησαν μόνον εἰς ἀντεγκλήσεις, ἄλλως θὰ ἔλεγε rerum ἀντὶ verborum.
- 2 **postulavit** τοῦτο ἐγένετο ἵνα παρεμποδισθῇ ἡ ἐκ δευτέρου ἐκλογὴ αὐτοῦ ὡς ὑπάτου. **exercitus** γεν. ἀντικειμενικὴ εἰς τὸ proditionis. **quod** ἐνν. facinus (= proditionem). **diceret** ... = dicebat ἡ quod, ut dicebat, gestum esset.
- 3 **consilio** ἀρ. 63. **sibi** ἐσαντῷ (τῷ Δομ.)· σύναψον τῷ placere. **confecto** μτχ. ἀπόλυτος χρον. **ternas tabellas** ἀρ. 75. **dari - ferrent** ἀλλαγὴ συντάξεως = dari - ferre. **ad iudicandum** ἀπολύτως = πρὸς ψήφισιν, πρὸς ἀπόφασιν. **iis qui... essent... interfuerint** = εἰς τοὺς ὅντας καὶ λαβόντας μέρος. **sententiasque ferrent** καὶ (ἐπειτα, τοῦ πολέμου πλέον περατωθέντος) νά. . . **Romae** = ἐν Ρώμῃ. **inter praesidia** ἐν τοῖς ὁχυροῖς μέρεσι τοῖς κατεχομένοις ὑπὸ φρουρᾶς τοῦ Πομπηίου (ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ Πομπ.) ἀρ. 53. **neque praestitissent** = neque dedissent. Μετάφρ.: χωρὶς νὰ δώσωσιν ἐνεργὸν βοήθειαν.
- 4 **qui** (eorum) qui. **liberandos** δηλοῦ τὸν σκοπόν. **pecunia** ἐνταῦθα προτείνει ὁ Δομίτιος ἀντὶ τῆς λευκῆς, οὔτως εἰπεῖν, ψήφου τῷ χρηματικὸν πρόστιμον.
- 5 **postremo** = denique, τέλος. **de paemiis pecuniae** = de praemii rei pecuniariae περὶ χρηματικῶν ἀμοιβῶν. **de persequendis inimiciis** (γερουνδιακὴ ἔλξις) = de persequendo inimicitias (ἀντὶ inimicos). Σύνταξις: nec cogitabat quibus... possent (ἥδυντο), sed quem ad modum deberent (ἄφειλον) uti victoriā (ἀρ.). **superare** ἀπολύτως = vincere. **uti** ἀπαρυφ. τοῦ ἀποθετικοῦ ὁ. utor.

84. 'Ο Καίσαρ πρὸς ἔξιχνίασιν τῶν προθέσεων τοῦ Πομπηίου,
παρατάσσει πολλάκις τοὺς στρατιώτας εἰς τάξιν μάχης.

praeparata ἐτέθη ἡ πρόθεσις prae ἀντὶ τῆς cum (com —) διὰ τὸ 1
ἐπόμενον cum τοῦ confirmatis militibus (militibus κυρίως = ani-
mis militum). Τὸ ἀντίθετον τοῦ confirmare εἶναι τὸ debilitare.

satis longo = tam longo. Εἶχε παρέλθει περίπου μήν. **satis per-
spectum habere** ἐντονώτερον τοῦ satis perspexisse. Τὸ satis ἐπι-
τένει ἔτι μᾶλλον τὸ perspectum habere animum. "Ἐπρεπε νὰ τεθῇ
animos, διότι πρόκειται περὶ πολλῶν = τὰ πνεύματα, τὸ φρόνημα. **quo
— videretur...** = ut eo (δηλ. longo spatio) videretur sibi καθ' ὁ
ἐνόμιζε... **temptandum** ἐνν. esse. **haberet** πλαγία ἐρώτ. **ad
ἐξαρτᾶται** ἐκ τοῦ propositi καὶ voluntatis. 'Η ad δηλοῦ τὸν σκοπόν.

eduxit τὴν 6 Αὔγ. id. ἀρ. 56. **instruxit** ἀρ. 56. **primo** = κατ' 2

ἀρχάς ἀντιτίθεται πρὸς τὸ continentibus. **suis locis** = oportunis

locis εἰς μέρη προνομιοῦχα. **pauloque a castris longius** τὸ στρα-
τόπεδον τοῦ Πομπηίου ἀπείχε τοῦ στρατοπέδου τοῦ Καίσαρος 30 στα-
δίους, ήτοι $5 \frac{1}{2}$ χλμ. **continentibus... diebus** (sequentibus, ἢ con-
tinuis d.) τ.ε. τὴν 7 καὶ 8 Αὔγ. **ut progrederetur** = ita instruxit,
ut progrederetur ἀρ. 50. **collibus** (δοτ.) **Pompeianis** δηλ. ἐν-
νοοῦνται οἱ λόφοι, τοὺς ὅποιους ὁ Πομπ. ὀχυρώσας εἶχε καταλάβει.

aciem ἀρ. 34. **quae res** = quod ὅπερ. **confirmatiorem** διότι 3
ἐνόμιζεν ὁ στρατὸς τοῦ Καίσαρος ὅτι οἱ Πομπηιανοὶ δὲν ἔτολμων νὰ πολε-
μήσωσι. **superius** = pristinum. τ.ε. τὴν συνήθη τάξιν μάχης. **ut** σύν. τῷ
iuberet. **multis partibus** = multo = πολλῷ, κατὰ πολὺ. id. ἀρ. 37.

esset ὑποκ. τὸ equitatus, ὅπερ νοεῖται ἐκ τοῦ προσγηγουμένου equitibus.
'Η ὑποτακτικὴ δηλοῦ τὸ ὑποκειμενικὸν αἴτιον. **expeditos** ἀρ. 11.

antesignanis ἵδε σημ. ἀρ. 26. **in** ὡς πρός. **mutatis** ἀρ. 21.

proeliari = pugnare ἀρ. 21. **consuetudine** ἀφαιρετ. τοῦ αἵτου.

eius generis proeliorum ἀντὶ pr. eius quoque generis. **his**

rebus = quibus... rebus διὰ τούτων δέ, οὕτω δέ. **mille** οὐσ. χιλιάς. 4

etiam καὶ neque... terrentur καὶ νὰ μή... (= χωρὶς νά...).

namque = παραδείγματος γάριν. **per eos dies** κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς. 5

85. 'Ο Καίσαρ ἀπὸ σκοποῦ συχνάκις μεταστρατοπεδεύει.

in colle ἐπὶ τινος λόφου τῶν διακλαδώσεων τοῦ ὄρους τοῦ νῦν καλου- 1
μένου Καρατζᾶ - Αχμέτ id. ἀρ. 44. **instruebat** ἀρ. 44. **iniquis locis**

- (δοτ.) = εἰς τόπους χαμηλοτέρους (διαφόρου ὑψομέτρου)· ἐπομένως ὑπὸ δυσμενεῖς διὰ τὸν Καίσαρα τοπικὰ συνθήκας· ἵδ. ἀρ. 50. **se** **έκυτόν.** **existimans** τὴν παραμονὴν τῆς μάχης τῆς Φαρσάλου. **belli rationem** = bellandi rationem τρόπον (σχέδιον) τοῦ μάχησθαι (τῆς μάχης). **ut...moveret...esset** ἐπεξήγησις τοῦ belli rationem. **moveret** ἀρ. 50. **in itineribus** ἐν διαρκεῖ πορείᾳ.
- 3 **haec spectans ut** = eo consilio... ut. **movendis castris** (γερουνδ. ἔλξις) = movendo castra (πρβλ. 83,5). ἵδ. ἀρ. 50. **in itinere** ἡ πρόθ. in δηλοῦ τὸ αἴτιον.
- 4 **rebus** μέτρων. **signo dato** ἀρ. 55. **profectionis** δῆλ. πρὸς τὴν πόλιν Σκοτοῦσ(σ)αν παρὰ τὸ χωρίον Σουπλὶ (μετονομασθὲν νῦν Ἀγία Τριάδα). ἵδ. ἀρ. 29. **tabernaculis** ἀρ. 48. **detensis** πρὸς περιτέρῳ πορείᾳ. **paulo ante** πρὸ μικροῦ, διλίγον δῆλ. πρὸ τῆς διαλύσεως τῶν σκηνῶν. **extra** = praeter. **esse...progressam** progredi = loco se mouvere. **non iniquo loco** οὐχὶ ὑπὸ ἀνίσους ἐδαφικὰς συνθήκας. **dimicari** (ἀπροσώπως) = νὰ γίνη μάχη.
- 5 **apud suos** σύναψον πρὸς τὸ inquit. ἵδ. ἀρ. 53. **agmen** ἀρ. 41. **in portis** = in ipsis prope portis ἀρ. 44 καὶ 45. **in praesentia** τὸ γε νῦν. **nobis** εἶναι τὸ λογικὸν ὑποκείμ. τοῦ differendum καὶ cogitandum. **sicut** ίσοδυναμεῖ πρὸς τὸ quod (δῆλ. proelium). **animo** ἀφαιρ. Ἡδύνατο νὰ τεθῇ καὶ ἀφαιρ. πληθ. animis (ἵδ. 84, 1). **ad dimicandum**. Ἔντονώτερον τοῦ dimicare. **confestimque**. Τὸ que συνδέει τὸ educit μετὰ τοῦ inquit. **expeditas** δῆλ. ἀφοῦ ἀπέβαλον τὰς sarcinas (ἵδ. ἀρ. 11). **educit** ἀρ. 56.

86. Ὁ Πομπήιος ἐνθαρρύνει τὸν στρατὸν πρὸς μάχην.

- 1 **ut** καθώς. **suorum** γεν. ὑποκειμ. εἰς τὸ hortatu (= hortantibus suis). **proelio** (ἀφαιρ. δργαν.). **decertare** ἐνν. cum hoste. **consilio** ἀρ. 63. **dixerat**. Ἡ σύνταξις : dixerat fore uti prius quam (πρὶν ἦ)... acies (πληθυντ.) concurrenerent exercitus Caesaris pelle-retur. **fore uti... pelleretur**. Περίφρασις τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθητικοῦ μέλλοντος. **cum essent...admirati** = ἐπειδὴ τὸ εὗρον παρόξενον (ἀλλόκοτον), παρεξενέθησαν. **rationem** = τὴν δικαιολογίαν. **consilii** = τοῦ (πολεμικοῦ) σχέδιου. **accipite** = ἀκούσαντες μάθετε. Τὸ ῥῆμα accipio δηλοῦ κατανοῶ ὅτι ἀκούω, ἀναγινώσκω ἦ

βλέπω. Ἐνταῦθα ἵσοδυναμεῖ πρὸς τὸ cognoscere, discere. **quo...**
prodeatis quo (σύνδ. = ut eo) prodeatis ἵνα βαδίσητε.
equitibus (δοτ.). **mihi** σύναψον πρὸς τὸ confirmaverunt = pol- 3
 lici sunt. **facturos** ἐνν. se (ḥ sese) esse. **ut-agred. et pel-**
lerent. Τὸ ut ἔξαρτ. ἐκ τοῦ persuasi. **cum propius sit acces-**
sum = ὅταν πλησιέστερον γένωνται, ὅταν πλησιάσωσι περισσότερον.
ab latere aperto ἀπὸ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς. Τὸ ἀριστερὸν τοῦ Κα-
 σαρος ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ Ἐνιπέως, ἀλλὰ τὸ δεξιὸν παρέμενεν ἀνάλυ-
 πτον, δηλ. οὕτε διὰ τοῦ Ἀπιδανοῦ (νῦν Φερσαλίτικου) προησπίζετο
 οὕτε διὰ τῶν μακρὰν πρὸς νότον ὑψουμένων λόφων. **acie** ὑποκείμ.
 τοῦ circumventa. **prius...quam...iaceretur** πρίν... ḥ... βληθῇ.
telum = pilum. **in** (ἐπὶ ἔχθρικῆς ἐννοίας) = ἐναντίον.
legionum τῶν λεγεώνων, διὰ τὰς λεγεῶνας. **paene** τὸ ἐπίρρο. 4
 κολάζει τὴν ἔννοιαν τοῦ sine vulnere. **sine vulnere** = sine vul-
 neribus ἀναιμωτί, ἀναιματί. **cum** ἐπειδὴ (ἀφοῦ). **equitatu**
 ἀφαιρ. τοῦ κατά τι (ἰδὲ κεφ. 83, 3 : multis partibus).
denuntiavit ut... ἔδωκε τὸ παράγγελμα νά... Τὸ δὲ τοῦτο ἵσοδυναμεῖ 5
 μὲν πρὸς τὸ impero (= κελεύω), ἀλλ' εἶναι ἐπισημότερον τούτου. Ἡ
 σύνταξις denuntiavit ut essent... et ne... fallerent. **parati** δηλ.
 ad dimicandum. **quoniam fieret** ἐπειδὴ παρουσιάζετο, προσεφέ-
 ρετο. **ut-cogitavissent** = sicut — cog. = ὡς εἰχον σκεψθῆ. ἰδὲ
 κεφ. 84, 4 : sicut... depoposcimus. **reliquorum** γενικὴ ὑποκειμε-
 νικὴ εἰς τὸ opinionem = τῶν λοιπῶν (οἵτινες δὲν παρευρίσκοντο ἐν
 τῷ συμβουλίῳ).

87. Ἡ μάχη ἀποφασίζεται διὰ τῶν παροτρύνσεων τοῦ Λαβιηνοῦ.

excepit (δηλ. oratione). **cum** ἐν ḥ. **consilium** = τὸ (πολεμι- 1
 κὸν) σχέδιον. **hunc** τόνδε, τοῦτον ἔδω. **qui...devicerit** = ὁ νικήσας.
Galliam Germaniamque τοῦτο ἐλέγθη μετὰ σκοπίμου ὑπερβο- 2
 λῆς, καθότι ἀπασαν μὲν τὴν Γαλατίαν δὲν ἐνίκησε, τῆς δὲ Γερμανίας
 μόνον ἐλάχιστον μέρος ὑπέταξε. Τὸ que = καὶ αὐτήν. Ἡ ἔννοια : Δὲν
 πρέπει νὰ φοβῆσθε, διότι ὁ στρατὸς αὐτὸς δὲν εἶναι ὁ νικήσας...
omnibus interfui proeliis (δοτ.). Τοῦτο ἐλέγθη μετὰ σκοπίμου 3
 ὑπερβολῆς, ὅπως οἱ λόγοι αὐτοῦ προσλάβωσι τὸ πρέπον κῦρος καὶ τὴν
 ἀνάλογον ἐπισημότητα. **illius** (ἐν σχέσει πρὸς τὸ hunc § 1) ἐκείνου
 (τοῦ στρατοῦ).

- 4 **an non** ή δέν. 'Επέθη τὸ an non χωρὶς νὰ προηγῆται ἐφώτησις. **ex iis, qui...remanserunt** τοῦτο εἶναι συμπλήρωμα τοῦ esse...factas ὅπερ ἀπομφ. ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ audistis. **valetudinis** = morbi. ἀρ.
 24. **copiae...quas videtis** τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές, διότι, ὡς γνωστόν, ἐν Φαρσάλῳ ἐπολέμησαν σχεδὸν μόνον veterani τοῦ Καίσαρος. **horum annorum** τῶν δύο τούτων τελευταίων ἐτῶν. **in citeriore Gallia.** Τοῦτο ἀληθεύει ἐν μέρει, καθότι ἐστρατολογήθησαν καὶ ἔξ ἄλλων μερῶν. **plerique** ἐνν. milites harum copiarum. **ex coloniis** τὰς ἀποικίας ταύτας (coloniae civium Romanorum) ᾧκιζεν αὐτὴ ἡ τῶν Ρωμαίων πόλις ἔξ ίδιων πολιτῶν. **Transpadanis** τ. ἔ. ἐκ τῶν πόλεων τῆς Gallia Transpadana. **ac tamen** τὸ tamen ἀναρρέφεται εἰς τὴν ἐν τῇ δευτερευούσῃ προτάσει ἐνυπάρχουσαν ἔννοιαν: καὶ εἶχεν ἀκόμη ἐπίλεκτον στρατόν, ἀλλ' ὅμως... **quod...roboris** quantum... roboris. Εἶναι ὑποκείμ. τοῦ interiit. **se** ὑποκ. τοῦ nōn reversurum.
- 5 **nisi** εἰμή. **ut** ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ hortatus est.
- 6 **hoc laudans** τοῦτο ἐπαινῶν. **vero** τῇ ἀληθείᾳ, ἀληθῶς. **nec vero —qui...dubitaret** = καὶ οὐδεὶς ὑπῆρξε πράγματι — διστάζων.
- 7 **cum** ἀφοῦ. **in consilio** ἀρ. 63. **omnium** πάντων τῶν παρόντων, γενικῶς. **praecipiebant** ἔνεκα τῶν λόγων τοῦ Πομπήιου καὶ τοῦ Λαβιτηνοῦ. **quod...videbatur** (ἐδόκει αὐτοῖς) = διότι ἐνόμιζον ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν... **de re tanta** περὶ τόσον σπουδαίας ὑποθέσεως. **imperatore** ἀρ. 15.

88. Ἡ Πομπηιανὴ παράταξις.

- 1 **castris** (δοτ.) = ad castra ἀρ. 44. 'Ο Πομπήιος δὲν εἶχε πολὺ ἀπομακρυνθῆ τοῦ στρατοπέδου του. **ad hunc modum** = hoc modo. **instructam** ἐνν. esse. ἀρ. 56.
- 2 **cornu** ἀρ. 39. **duae.** 'Η Σύγκλητος ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀνανεώσεως τοῦ Παρθικοῦ πολέμου ἀφήσεσεν ἀπὸ τοῦ Καίσαρος δύο λεγεόνων (κυρίως μίαν, διότι ἡ ἔτερα εἶχε δοθῆ τῷ Καίσαρι ὑπὸ τοῦ Πομπήιου τῷ 55 π. Χ.), ἃς ὅμως αὗτη διετήρησεν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ ἀντιπάλου του. Πομπήιου. **ex** ἔνεκα, ἔξ αἰτίας. **prima—tertia.** 'Η πρώτη λεγεόνων τοῦ Πομπήιου ἦτο ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Καίσαρος ἡ legio VI. καὶ ἡ τρίτη λεγεόνων ἡ legio XV. **in eo loco.** 'Ο Πομπήιος εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ τὸν Δομίτιον. 'Αγνόβαρβον

mediam aciem ἀρ. 39. **legio — erant collocatae** σύνταξις 3 κατὰ σύνεσιν (ἰδ. κατωτ.). **traductas** ἐνν. esse. **in dextro cornu** ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Λέντλου. **collocatae** ὑποκείμ. = Ciliciensis legio et cohortes Hispanae (Ciliciensis legio coniuncta cum cohortibus). **has** τὰς ἐν § 1 καὶ 2. **firmissimas** (= fidelissimas, 4 certissimas), ὡς τὰς ἀρίστας (καθὸ δὲ ἐπὶ ἀποτελουμένας) ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς reliquas, αἵτινες συνέκειντο ἐκ νεοσυλλέκτων. **nūmeroque** καὶ τὸν ἀριθμόν, καὶ ἐν συνόλῳ. **cohortes.** 'Ο Πομπήιος εἶχεν 9 λεγεώνας καὶ δὲ Σκιπίων 2 (ἰδ. 82, 1), ἔνδεκα ἄρα ἐν συνόλῳ (110 κοόρτεις). 'Ἐὰν ληφθῶσιν ὑπὸ δύψιν αἱ κοόρτεις τοῦ Ἀντωνίου καὶ αἱ ἐλθοῦσαι 7 (;) ὑπὸ τὸν Ἀφράνιον, συμποσοῦνται ἐν ὅλῳ εἰς 132. 'Ἐκ τούτων παρευρίσκοντο ἐν μὲν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης 110, ἐν δὲ τῷ στρατοπέδῳ καὶ τοῖς μεμονωμένοις φρουρίοις 7, ἐν δὲ τῷ Δυρραχίῳ ὑπὸ τὸν Κάτωνα 15. 'Ἐπομένως ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν στρατιωτῶν τοῦ Πομπήιου ἀνήρχετο εἰς 45,000 ἀνδρας. 'Ἐπὶ πλέον δὲ πρόπει νὰ ὑπολογισθῶσι 2000 ἀνάκλητοι καὶ ἀριθμός τις τοξοτῶν, σφενδονητῶν καὶ ἄλλων ἐπικουρικῶν. **CX** = centum et decem.
XLV = quadraginta quinque. **evocatorum** ἀρ. 7. **beneficiariis** 5 ἀρ. 8 **superiorum exercituum** = suorum superiorum exercituum. **tota acie** ἀφαιρ. πρὸς δήλωσιν τοῦ τόπου. Διότι οὐθὲς νὰ χρησιμεύωσιν ὡς παράδειγμα τῶν νεωτέρων στρατιωτῶν. **in castris** ἀρ. 62. **castellis** ἀρ. 52. **praesidio** (δοτ. τοῦ σκοποῦ). ἢδ. καὶ ἀρ. 62. **rivus quidam** ἢδ. 86, 3. 'Ο Καῖσαρος οὔτε ἀναφέρει ὄνομαστικῶς τὸν τόπον τῆς μάχης οὔτε τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος ποταμόν. Πρόκειται ἐνταῦθα, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, περὶ τοῦ ποτ. 'Ενιπέως (σήμερον Τσιναρόλη): ἢδ. 82, 1. **impeditis ripis** (ἀφαιρ. τῆς ἴδιατητος). Τὸ impeditus ἐνταῦθα ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ difficilis, διότι τὸ βύσιος τῶν δύθῶν τοῦ ποταμοῦ τούτου δὲν ὑπερέβαινε τὰ 6 μέτρα. **cunctum** (= coniunctum: ἢδ. 82, 1). 'Ἐν τούτοις ἰστορεῖται ὅτι εἶχε 500 ἢ 600 ἵππες ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος: ἀρ. 34. **sagittarios** **funditoresque** ἀρ. 18.

89. Η Καισαριανὴ παράταξις.

superius institutum ἢδ. 84, 3. 'Ἐν Δυρραχίῳ ἡ X. λεγεών ἦτο 7 παρατεταγμένη ἐν τῷ δεξιῷ ὥσκυτως κέρατι, ἢ δὲ IX. ἐν τῷ ἀριστερῷ: ἀρ. 39. **legionem** ἀρ. 5. **attenuata** = numero militum

deminuta = ἡλαττωμένη κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν (ἰδ. 93, 5 : sex cohortium).

- 2 **cohortes.** Ὁ στρατὸς τοῦ Καίσαρος, δὲ κατὰ τὴν μάχην παραταγθείς, συνέκειτο ἐξ 8 λεγεώνων (80 κοόρτεων, ἑκάστης τούτων ἀριθμούσης 275 περίπου ἄνδρας), ἥτοι ἐξ 22,000 ἀνδρῶν, μὴ συνυπολογιζομένων τῶν ἐπικουρικῶν. **in acie** ἐν τῇ παρατάξῃ. **constitutas habebat** ὅχι constituerat. Ἡ περίφρασις αὕτη δῆλοι τὴν διάρκειαν· ἀρ. 35. **quae summa** = quorum summa (ἔλξις τῆς ἀναφορ. ἀντωνυμίας πρὸς τὴν ἐπομένην λέξιν). **XXII** = viginti duorum. **praesidio** ἰδ. 88, 5.
- 3 **cornu** (πτώσεως δοτικῆς = cornui) ἰδ. 96, 2 : exercitu. **acie = in acie** ἀρ. 39. **praeposuerat** = praefecerat. **contra Pompeium.** Ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι μετὰ τῆς δεδοκιμασμένης κατὰ τοὺς γαλατικοὺς πολέμους X. λεγεῶνος.
- 4 **simul** σύναψιν πρὸς τὸ detraxit. **demonstravimus** ἰδ. 86, 3 : persuasi... **circumveniretur** ἀρ. 34. **ex tertia acie** ἀρ. 32. **singulas cohortes** ἐν ὅλῳ ἐξ (ἰδ. 93, 5)· ἰδ. ἀρ. 52. **detraxit** ἀρ. 36. **quartam** ἐνν. aciem ἀρ. 36. Ταύτην ἔταξεν ὅπισθεν τῆς X. λεγεῶνος, ἵτις εἶχεν ἀπέναντι τὸ ἴππικὸν τοῦ Πομπήιου. **instituit** = effecit ἐσχημάτισε. **equitatui** τῷ (ἐχθρικῷ) ἴππικῷ· ἀρ. 37. **quid fieri vellet ostendit** (προκ.) = ostendit (= edocuit) εἰ (= aciei) ἢ iis (= cohortibus) quid... = ἔδωκε τὴν δέουσαν διαταγὴν (καθώρισε τὰς δεούσας ὁδηγίας). Ἡ διαταγὴ αὕτη ἦτο νὰ μὴ ῥίπτωσι τοὺς ὑσσούς ὅποι μακρὰν ἀλλά, ἀφοῦ πλησιάσωσι, νὰ βάλλωσι τὸν ἐχθρὸν εἰς τὸ πρόσωπον καὶ οὐχὶ εἰς τοὺς μηρούς καὶ τὰς κνήμας (Πλούτ. β. Καίσαρ 45, β. Πομπ. 69). **monuitque** = καὶ σὺν τῇ ὑπομήσει ὅτι... **constare in** = consistere κεῖσθαι, ἔξαρτᾶσθαι ἐκ...
- 5 **tertiae aciei** κυρίως καὶ εἰδικῶς διέταξε τὴν τρίτην γραμμήν· ἰδ. ἀρ. 32. **totique.** Τὸ que = καὶ γενικῶς (ἀνεκοίνωσε). **suo** (Caesaris). **concurreret** ἀρ. 59· (ἰδ. 86, 1). **se** σύναψιν πρὸς τὸ datum-rum (esse). **id fieri** = concurri. **vexillo** ἀρ. 28, 29 κ. 57. Ἐνταῦθα ἐννοεῖται ὅτι ὁ Καίσαρ εἶχε πλησίον αὐτοῦ vexillum.

90. Ὁ Καίσαρ ἐνθαρρύνας τοὺς στρατιώτας διατάσσει τὴν ἔναρξιν τῆς μάχης.

- 1 **cum** σύνδ. χρόν. **militari more** ἀρ. 58. **in** = erga πρός. **perpetui temporis** = omnium temporum. **officia** = (ὑπουργίας), ἐν-

δειξεις εύνοίας, εύμενειας. **imprimis** ἐν πρώτοις. **se** ὑποκείμενον τῶν ἀπαρεμφ. posse καὶ uti, ὅπερ τελευταῖον ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ posse. **militibus** (ἀφαιρ.). 'Αντικείμενον τοῦ ἀπρμφ. uti. **testibus** (ἀφαιρ.) κατηγορ. **petisset** εἶχεν ἐπιζητήσει. **de mittendis legatis** (γερουνδιακὴ ἔλξις) = de mittendo legatos. *Id.* 83, 3: de persequendis. Οὕτοι θὰ ἐπέμποντο πρὸς τὸν Πομπήιον. *Id.* ἀρ. 15. **se** ὑποκ. τοῦ voluisse, ἔξ oὗ ἔξαρτᾶται τὸ abūti καὶ τὸ privare. 2 **exposcentibus** (ἐνν. signum) μτχ. αἰτιολ. τιθεμένη ἀπολύτως. 3 Σημ. ἀρ. 29. **ardentibus** μετχ. ἀπόλ. αἰτιολ. **studio** (= cupiditate) ἀφαιρ. δργαν. δηλοῦσσα τὴν αἰτίαν. **pugnae** (= pugnandi) γεν. ἀντικειμενική. **tuba** ἀφαιρ. τοῦ δργάνου. **signum dedit** ἀρ. 29 καὶ Σημ. ἀρ. 29. Τὴν 9 Αύγ. τοῦ 48 π. X.

91. Τὸ παράδειγμα τοῦ Κραστίνου ἀναπτερώνει τὸ ἡθικὸν τῶν στρατιωτῶν τοῦ Καίσαρος.

evocatus ἀρ. 7. **primum pilum duxerat** = primi pili centurio (᷂ primipīlus) fuerat. ἀρ. 12. **singulari virtute** (ἀφαιρ. τῆς ἰδιότ.) μεταφράζεται διὰ γενικῆς.

signo Σημ. ἀρ. 29 καὶ ἀρ. 55. **sequimini...et date** (προστακτ.). 2 **manipulares** (οὐσ.) ἀρ. 5 καὶ Σημ. ἀρ. 5. **imperatori** ἀρ. 15. **constituistis** ἐνν. dare. **unum... hoc** μία... αὔτη, μόνον... αὔτη. **ille... nos** μετ' ἐμφάσεως καὶ ἀντιδιαστολῆς. **ille** (Caesar) ἐνν. recuperabit. **nostram libertatem** τὴν ἡμετέραν ἐλευθερίαν (τ. ἔ. ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς ὑποχρεώσεως μετὰ τὴν ἐπιτυχῆ λῆξιν τῆς στρατείας).

faciam... ut = efficiam (᷂ impetrabo) ut. **cum dixisset** = 3 ἀφοῦ εἶπεν, εἰπών. **primus** (μεταξὺ τῶν πρώτων) πρῶτος. **electi... voluntarii.** 'Επιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν κειμένου οὐσιαστικοῦ. 'Ελέγοντο electi ἀτε ἀνήκοντες εἰς τοὺς evocati καὶ σχηματίζοντες μίαν voluntaria centuria. *Id.* ἀρ. 7. **CXX** = centum viginti.

92. 'Η τακτικὴ τοῦ Πομπήιου κατὰ τὴν ἐπίθεσιν.

inter duas acies = ἐν τῷ μεταξυμίῳ. ἀρ. 31. **spatii** ἀρ. 33. **satis** ἕκανόν (οὔτε πολὺ οὔτε δλίγον). **concursum** ἀρ. 59. **utriusque** δηλ. τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Πομπήιου. **exercitus** (πτώσεως γενικῆς).

- 2 **ut exciperent neve... se loco moverent** (ἔξαρτ. ἐκ τοῦ prae-dixerat) = νὰ ἀναμείνωσιν (ἐν στάσει ἀμύνης) καὶ νὰ μὴ (= χωρὶς rā) μετακινηθῶσι. Τὸ neve...moverent παρέχει ἀνάπτυξιν τοῦ exciperent. **impetum** ἀρ. 61. **distrahi** = distendi (ὁ ἵδε κατωτέρω). **paterentur.** Τὸ δ. ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ ut, ὡς β' μέλος, ἐπακολουθεῖ δὲ ὡς τρίτον μέλος τὸ atque adorirentur. Τὰ ἀπὸ τοῦ idque admonitu μέχρι τοῦ distenderetur (= distraheretur ἵδε. ἀνωτέρω) λεγόμενα εἶναι ὡς παρένθετα. **admonitu** = hortātu. **excursus vis-que** = ἡ σφρόδρα σύγκρουσις, ἡ δεύτης τῆς συγκρούσεως ἀρ. 38. **militum** ἐνν. Caesaris. **in suis ordinibus** = ἐν πυκνῇ τάξει ἀρ. 38. **dispositi** δηλ. οἱ τοῦ Πομπήου. **dispersos** (= distractos ἡ aciem distentam) δηλ. τοὺς στρατιώτας τοῦ Καίσαρος ἐν διεσπασμένῃ τάξει. **adorirentur** ἐνν. eos (δηλ. adversarios).
- 3 **levius... quam si...** = ἐλαφρότερον (μετ' ὅλην τάξην φορᾶς καὶ ἐπομένως μετὰ μικροτέρας ζημίας) ἡ ἐάν... **casura** ἐνν. esse. **pila** ὑποκ. τοῦ casura: ἀρ. 10. **retentis** μηχ. ὑποθ. = ἐάν διετηροῦντο. **immissis telis** (δοτ.) = εἰς τὰς πρώτας ἔξακοντάσεις τῶν ὑσσόν. ἀρ. 59. **tela** = pila ἀρ. 59. **fore ut examinarentur et confi- cerentur** ἵδ. 86, 1. **duplicito cursu.** Διότι οἱ τοῦ Καίσαρος οὔτω θὰ εἴχον νὰ διατρέξωσι ἐξ διοκλήρου τὴν ἀπόστασιν τοῦ ἐν τῷ μεταξύ διαστήματος (τοῦ μεταγμίου). **lassitudine** ἵδ. 90, 3: studio.
- 4 **quidem** = «γε». **factum** ἐνν. esse. **nulla ratione** (sine prudētiā, inconsulte) ἀπερισκέπτως, ἄνευ δρθοῦ ὑπολογισμοῦ (χωρὶς δηλ. νὰ λάβῃ ὑπ' ὅψιν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν). **incitatio atque alacritas** = «ἐνθουσιασμὸς καὶ φορά », ἐνθουσιασμὸς καὶ ὄρμη (προθυμία). **naturaliter** = naturā φύσει. **naturaliter innata.** Τὸ naturaliter κατὰ πλεονασμόν. **studio pugnae** ἵδ. 90, 3.
- 5 **imperatores** ἀρ. 15. **imperatores debent** = ἴδιον τῶν imperatorum εἶναι. **frustra** ἵδ. 87, 7. **ut** ὥν δηλ. **signa** (ὄνοματος,) ἀρ. 29 καὶ Σημ. **clamorem** ἀρ. 59. **rebus** ἀφαιρ. δργα. **incitari** = inflammari (πρβλ. § 4 : incitatio). **existima-verunt.** Ως ὑποκείμ. Θὰ ὑπονοηθῇ ἡ λ. antiqui ἐκ τοῦ προηγουμένου antiquitus.

93. 'Η σύγκρουσις ἄρχεται μετὰ μεγάλης ἐντάσεως.

- 1 **signo** Σημ. ἀρ. 29 κ. ἀρ. 55. **cum** σύνδ. χρόν. δτε. **infestis pi-**

lis ἀρ. 27. **procucurriscent - concurri** ἀρ. 59. **usu periti** (= **usu docti**) ἐκ πείρας διδαχθέντες, ἐμπειρότατοι. **pugnis** (ἀφαιρ.). **sua sponte** χωρὶς δῆλον. νὰ ἀναμείνωσι τὴν διαταγὴν τοῦ Καίσαρος. **cursum** ἐνν. suum. *id.* ἀρ. 52. **ne** σύναψον πρὸς τὸ απροπinquarent. **consumptis** *id.* 92, 3: exanimarentur. **strinxerunt** (συνγρήστερον λέγεται destrinxerunt) ἀρ. 59. **vero.** "Ἐγειρι ἐνταῦθα βεβαιωτικὴν καὶ οὐχὶ ἀντιθετικὴν σημασίαν. **neque defuerunt** = ἔκαμαν τὸ χρέος των. **tela** = pila ἀρ. 59 καὶ 17, 1. **ordines** *id.* 92, 2 καὶ ἀρ. 38. **exceperunt** ἐνν. obiecti armis (= scutis) προφυλαττόμενοι διὰ τῶν ἀσπίδων. **redierunt** ἀρ. 59. **equites** ἀρ. 20. **cornu** ἀρ. 39. **universi** ἀπαξάπαντες, ὁμοθυμαδόν. Οὗτοι ἦσαν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Λαβιηνοῦ. **procucurrerunt** ἀρ. 34 κ. 59. **sagittariorum** ἀρ. 18 καὶ 21. **se profudit** διεξεχύθη. 3

quorum δῆλον. ἵππεων καὶ τοξοτῶν. **paulatim** κατὰ μικρόν, οὕτως ὅστε νὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιπέσῃ ἡ τετάρτη γραμμὴ ἡ ὅπισθεν τοῦ ἵππου τεταγμένη. *id.* 89, 4. **loco** (ἀφαιρ.). Ἡ λέξις αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὸ motus. **hoc** (= eo) ἀφαιρ. τοῦ αἰτίου. **se turmatim explicare** ἀρ. 20. **a latere aperto** ἐκ δεξιῶν. *id.* 86 3. **circumire** ἀρ. 37. **quartae** *id.* 89, 4 καὶ ἀρ. 36—37. **aciei** (δοτ.). **sex cohortium** (γεν. τῆς ιδιότητος). Φαίνεται ὅτι ὁ Καίσαρ δὲν ἤθέλησε νὰ ἀποσπάσῃ ἄνδρας ἐκ τῆς IX. καὶ VIII. λεγεῶνος, δι᾽ οὓς λόγους ἀναφέρει ἐν 89, 1. **signum** ἀρ. 29. **illi** = milites cohortium. **procucurrerunt** ἀρ. 59. 6 **infestis signis** ἀρ. 27. **conversi** τραπέντες εἰς (φυγήν). **loco** ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. **incitati fuga** = incitati cursū διὰ κατεσπευσμένης πορείας (φυγῆς). **montes altissimos.** Ἔν τῇ σημ. τοῦ ὑψηλός (gradus elativus). Τὸ ὑψός τοῦ ὄρους Καρατζά' Αγκετ εἶναι περίπου 338 μ. (*id.* 95, 5). "Ἄλλοι ἔλλα ύψωματα νοοῦσι. **funditoresque** *id.* 18 κ. 21. **inermes** (ἐπακολούθημα τοῦ destituti) = μὴ ἔχοντες πλέον ὅπλα ἐπιθετικὰ δὲλλα' οὔτε καὶ ἀμνητικὰ (διότι εῖχον μείνει ὕσπλοι καὶ ἀβοήθητοι = destituti). **sine praesidio** (ώς ἐπιθ. προσδιορ.) = « ὅντες » ἀνευ δυνατότητος προστασίας καὶ στηρίγματος. Τοῦτο ἦτο ἐπακολούθημα τοῦ inermes καὶ τοῦ destituti. 7

eodem impetu = eodem cursū, χωρὶς δῆλον. νὰ σταματήσωσι. **co-**

hortes. Άι 6 τῆς δ' γραμμῆς (ίδε § 5). **cornu** (τοῦ Πομπήιου) ἀρ. 39. **in acie** ἐν τῇ παρατάξει. **eosque** δηλ. Pompeianos.

94. 'Ο Πομπήιος μετὰ τὴν διπισθιώρησιν καὶ διασπορὰν τοῦ ιππικοῦ ὑποχωρεῖ εἰς τὸ στρατόπεδον.

- 1 **eodem tempore** τῆς κυκλώσεως δηλ. τοῦ πεζικοῦ. **tertiam** ἀρ. 32. Πότε καὶ πῶς διετάχθη νὰ προελάσῃ ἡ δευτέρα γραμμὴ δὲν μηνονέεται. **quieta** ίδ. 89, 4. **loco** ἀφαιρ. **tenuerat** ἀντίθ. moverat. **procurrere.** Δὲν ἥτο δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ σύγχυσις, διότι κατελείπετο μεταξὺ τῶν γραμμῶν ἀνάλογον διάστημα· ἀρ. 32 καὶ 59.
- 2 **recentes atque intergri** μὴ λαβόντες μέρος καὶ (ἐπομένως) ἄθικτοι (ἀκέραιοι), ἔνει δηλ. τραυμάτων. **defessis** (δοτ.) δηλ. τὴν πρώτην (καὶ τὴν δευτέρων) γραμμήν. **alii** αἱ 6 κούρτεις τῆς δ' γραμμῆς (ίδ. 93, 5 κ. 89, 1). **sustinere** ἀπολύτως ἔνει τῆς λέξεως im-petum = ἀντέχω, βαστᾶ. **atque** (sed, διότι προηγεῖται πρότασις ἀρνητική). **neque fefellit.. quin** (ἀπροσώπως) = καὶ δὲν ἔλαθεν (καὶ δὲν ἤπατήθη) ὅτι..., καὶ δὲν ἔμεινεν αὐτῷ οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ ὅτι... 'Ετέθη τὸ quin, διότι ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητική. **vero** τῇ ἀληθείᾳ. **essent** ὑποτακτ. καθ' ἔλξιν πρὸς τὸ oriretur. **initium oriretur** (συν-ηθέστ. oreretur) πλεονασμός. **in cohortandis militibus** (γερουν-διακῇ ἔλξις) = in cohortando milites· ίδ. καὶ ἀρ. 58. **ut... pronun-**
- 4 **tiaverat** ίδ. 89, 4: ut = sicut. **his** = cohortibus. **isdem** ἀφαιρ. (ἐκ συναιρ. τοῦ iisdem). **a sinistra parte** ἐν σχέσει πρὸς τὴν παράταξιν δηλ. τοῦ Πομπήιου. **initium fugae** (γεν.) = initium fugandi. **factum** δηλ. Pompeianis. Τὸ δὲ factum ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ effectum (= effectum est, ut fugerent Pompeiani).
- 5 **pulsum—perterritam** ἐνν. esse. **atque** καὶ (κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον). **partem** δηλ. exercitūs (τοὺς ιππεῖς δηλονότι). **cui** δηλ. parti. 'Ετέθη δοτ. (ἀντὶ ἀφαιρ.), διότι τὸ cui ἀναφέρεται πράγματι εἰς πρόσωπα. **vidit—animadvertisit** πλεονασμός. **aliis** συμπλ. partibus (τυγμάσι) exercitūs. **diffisus** μετοχ. πρκμ. μετὰ σημασίας ἐνεστ. = δυσπιστῶν, οὐδὲν (γενναῖον) ἀναμένων. **acie** = proelio, pugnā ίδ. ἀρ. 34. **centu- rionibus** ἀρ. 12. **in statione** ἀρ. 54. **praetoriam** ἀρ. 45. **castra** κοινὸν ἀντικείμ. τῶν ᾧ. tuemini καὶ defendite. **si quid durius ac- ciderit** (εὐφημισμός) = ἐν περιπτώσει μείζονος κινδύνου. **durius** θὰ ἐννοηθῇ τὸ solito (= τοῦ συνήθους) ὡς β' ὄρος τῆς συγκρίσεως.

reliquas portas ἀρ. 44. **circumeo** ἐνεστῶς ἀντὶ μέλλοντος, πρὸς ζωηροτέραν δήλωσιν τῆς ἀμέσου ἐκτελέσεως. **praesidia** τὰς κούρτεις (ιδ. 88, 5 καὶ ἀρ. 53 καὶ 62). **cum dixisset** εἰπών ιδ. 91, 3. **praetorium** « ἐπὶ τὴν σκηνὴν » ἀρ. 46. **summae rei diffidens** (όνομαστ. *summa res*) = μὴ ἐλπίζων ὅτι τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ἥδη εὑρίσκετο ἐν κρισιμῷ σταδίῳ, θὰ ἐλάμβανε καλὴν τροπήν, (δυσπιστῶν εἰς τὴν αἰσίαν ἔκβασιν). **eventum** = exitum τὴν ἔκβασιν, « τὸ μέλλον ». **exspectans** = (ἀνυπομόνως) ἀναμένων, « καραδοκῶν ».

95. Ο Καῖσαρ κυριεύει τὸ στρατόπεδον τοῦ Πομπήιου.

ex fuga μετὰ τὴν φυγῆν. **vallum** ἀρ. 51. **spatium** ἐνν. temporis 1 (τὸ spatium εἶναι ἀντικείμενον τοῦ dare, ὅπερ πάλιν εἶναι ὑποκείμενον τοῦ oportere) διάστημα χρόνου, ἀνάπτασιν, ἀναπνοήν. **beneficio** (ἀφαιρ.). Εἶναι ἀντικείμενον τοῦ uteretur.

etsi magno aestu (δηλ. solis) = καίπερ μεγάλου καύσωνος (ὄντος). Ἡτο ἡ 9 Αὔγ. (κατὰ τὸ προτίουλιανὸν ἡ ἡ 29 Ιουν. κατὰ τὸ Ιουλιανὸν ἡμερολ.) τοῦ 48 π. Χ. Ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ δὲν τίθεται ἡ ἐλλείπουσα μετοχὴ τοῦ sum. **ad meridiem** = usque ad meridiem. Ἡ μάχη ἥρχισεν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου. **res** = pugna. **erat perducta** (= extensa) εἰχε παραταθῆ, εἰχε διαρκέσει. **imperio** (δοτ.). **erant relictae** ιδὲ 84, 4 καὶ ἀρ. 62. **industrie** = cum industriā. 3 **barbarisque** = et aliis ἡ reliquis barbaris καὶ ἄλλων βαρβάρων (διότι οἱ Θράκες ἦσαν καὶ αὐτὸι barbara auxilia).

qui... milites οἱ στρατιῶται, οἵτινες... **ex acie** = ex pugnā, ex proelio. **animo perterriti et lassitudine confecti** = ἐν ἡθικῇ καταπτώσει καὶ σωματικῇ ἔξαντλήσει. **lassitudine** ιδὲ 92, 3. **missis** (= abiectis) = ἀπορρίψαντες. **plerique** (δηλ. eorum qui ex acie refugerant) = οἱ πλεῖστοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον (= plerumque). **armis** ἀρ. 9. **signisque militaris** ἀρ. 25 καὶ 26. **de reliqua fuga** (ιδὲ § 1 : ex fuga) = περὶ ἔξακολουθήσεως τῆς φυγῆς.

in vallo (ιδ. § 1). **locum** = vallum. **usi**. Ἡ σύνταξις: omnes usi 5 centurionibus tribunisque militum (ἀντικείμενα τοῦ usi *) ἀρ. 12 καὶ 13. **ducibus** κατηγορ. = ὡς ἀρχηγοὺς (ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῶν...). **montes** ιδ. 93, 6. **pertinebant** ἔξετένοντο, ἦσαν γειτονιά.

96. Πολυτέλεια τοῦ Πομπηιανοῦ στρατοπέδου. Φυγὴ τοῦ Πομπήιου.

castris ἀρ. 44. **licuit** = potuit ἥδυνθη τις (= κατέστη δυνατόν). tri-

- chilas** ἀρ. 49. **magnum** μέγαν ἀριθμὸν. **argenti pondus** βαρύτιμων ἀργυρῶν (ἐπιτραπεζίων σκευῶν). **expositum.** Ὡσεὶ ἐπρόκειτο περὶ ἐκθέσεως τοιούτων σκευῶν ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν πλουσίων εἰς ἡμέρας ἕορτῆς καὶ ὑποδοχῆς. Τοῦτο φανερώνει πόσον οἱ Πομπηιανοὶ ἡλιπίζον εἰς τὴν νίκην (ἰδ. 82, 1). **recentibus caespitibus** (ἀφαιρ.). διὰ νεοδρεποῦς γλόης, «στρωματὶς ἀνθιταῖς», μὲν πρατινάδα. **tabernacula** ἀρ. 48. **etiam** μᾶλιστα. **non nullorum** ἄλλων τινῶν. **protecta** πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἡλιακοῦ καύσωνος. **edera** (ἀφαιρ.). **quae... designarent** (ἀναφορ. συμπερασματ. πρότ. ἀπαιτοῦσα ὑποτακτ.) = δῆλωτικὰ τῆς... **ut** = talia ut ἢ ita ut. **existimari** (ἀπροσώπως) = intellegi. **nihil** αἰτιατ. ἐπιρρηματική. **nihil de eventu timuisse** = non timuisse eventum. **qui...conquirerent** (ἀναφορικὴ αἰτιολογικὴ πρότασις ἀπαιτοῦσα ὑποτακτ.) = διύτι (ἀφοῦ) οὗτοι ἐπεδίωκον, ἐπεξήγουν. Τὸ conquirere ἐνταῦθα = requirere. — **non necessarias** μὴ ἀναγκαιούσας (ἐπομένως περιττάς).
- 2 **hi... αὐτοί...** (οἱ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ Πομπήιου). **miserrimo ac patientissimo** (δοτ.). Ταῦτα λέγων δὲ Καῖσαρ θὰ εἴχεν ἵσως ὅπ' ὅψιν τὰ πρόσφατα παρὰ τὸ Δυρράχιον ἀτυχῆ γεγονότα. **exercitu** = exercitui. **obiciebant.** Ἡρέσκοντο οἱ Πομπηιανοὶ νὰ ἐπιρρίπτωσι μαρφῆν διὰ... **cui defuissent** (ἀναφορικὴ ἐναντιωματικὴ πρότασις ἀπαιτοῦσα ὑποτακτικὴν) = cum ei (δοτ. ἐν.) defuissent, ἐνῷ ἀπ' αὐτοῦ εἴχον λείψει... **semper.** Εἶναι ὑπερβολή: ὅθεν ἐνταῦθα τὸ semper μὲ τὴν σημασίν τοῦ saepe (= πολλάκις). **ad necessarium usum** πρὸς τὰς πρώτας ἀνάγκας, τ. ἔ. πρὸς ἴκανοποίησιν τῶν ἀναποφεύκτων
- 3 ἀναγκῶν. **iam cum** ἐνῷ ἥδη. **nostrī** οἱ ἡμέτεροι (δηλ. οἱ τοῦ Καίσαρος...). **vallum** ἀρ. 51. **nactus.** Τὸ δὲ nancisor δηλοῖ ἐνταῦθα δῆτι δὲ Πομπήιος ἵππευσεν ἐπὶ τοῦ πρώτου τυχόντος ἵππου. **insignibus** δηλ. τὸ paludamentum, τὴν tunica (ἀρ. 16) καὶ τὴν toga. **decumana** ἀρ. 45 καὶ 44. **porta** (ἀφαιρετ. δραγανικὴ δηλοῦσσα τὴν ἀρετηρίαν) = a porta. **equo citato** ἐν καλπασμῷ (= admissis equis): admitto equum = «ἀνήμι τὸν ἵππον, ἐῶ τρέχειν». **Larisam** εἰς Λάρισαν. Ἡ ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἀπόστασις ἦτο περίπου 40 χιλιομέτρων.
- 4 **neque ibi sed ne ibi qui idem** = ἄλλοι οὐδὲ ἐκεῖ (ἐν Λαρ.); **eadem celeritate** σύναψον πρὸς τὸ pervenēt. **paucos suos...** **nactus** = paucos suorum (γεν. διαιρ.) nactus (μηγ. γρον.). **ex**

fuga ἐκ τῆς φυγῆς δηλ. φεύγοντας, φυγάδας. **nocturno.** Ἡ καὶ ἐν καιρῷ νυκτὸς ἔξακολούθησις τῆς ἐφίππου πορείας τοῦ Πομπ. δηλοῖ τὴν σπουδὴν τούτου, ὅπως φθάσῃ τὸ ταχύτερον εἰς τὴν θάλασσαν. *Id. ἀρ. 42.* **non intermisso** = μὴ διακοπέστης, χωρὶς νῦν διακόψη. **comitatu equitum XXX** (ἀφαιρ. δργαν. δηλοῦσα συνοδείαν) = eum equitibus triginta. *Η* ἐξ ἵππων ἀκολουθία φάνεται ὅτι ἀνήκειν εἰς τὴν ἐν Λαρίσῃ φρουράν. **ad mare.** Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ, εἰς τὰ Τέμπη. *Η* ἀπὸ Λαρίσης ἀπόστασις, νοούμενη κατ' εὐθεῖαν γραμμήν, εἶναι περίου 40 γῆμ. **frumentarium** εἶδος navis oneraria. *ἀρ. 65.* **concedit** *ἀρ. 69.* **ut dicebatur** δηλ., postea (= μετὰ τῶν). **tantum** (αἰτ. ἐπιρρηματικὴ) = τοσοῦτον πολὺ: **opinionem** (ὑποκ. τοῦ φελλισσε) ἐνν. suam (δηλαδὴ τοῦ Πομπηίου) de equitibus. *Id. κεφ. 94,* 5. **se** (ἀντικείμ. τοῦ φελλισσε) = τὸν Πομπήιον. **ut... videretur** ὥστε... ἐφαίνετο. Τό videretur δύναται νῦν μεταφρασθῆ καὶ ἐνεργητικῶς = ὥστε ἐνόμιζεν. **a quo genere hominum** = ἀφ' οὗ τάξεως ἀνθρώπων. **ab eo** (ἐνν. genere). Σύναψον πρὸς τὸ paene proditus (ἐνν. esse). *Ἐννοεῖ τὸ ἵππικὸν (id. κεφ. 94, 5). initio* (ὑποκείμενον τοῦ factο) = ἀρχῆς γενομένης, δοθέντος τοῦ σημείου (τῆς ἐνάρξεως) τῆς φυγῆς.

97. Ο Καῖσαρ καταδιώκει τοὺς Πομπηιανούς.

castris (ἀφαιρ.). Σύναψον πρὸς τὸ potitus. **in praeda** ἐνν. facienda = in praedando (τοῦ ὁ. praedor) *Id. ἀρ. 4.* *Η* πρόθεσις in ἀναγκαίᾳ ἐνταῦθα, διότι δηλοῖ τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας ἐντὸς τοῦ διποίου τὸ ὑποκείμενον δρᾶ. **ne... dimitterent** ἵνα μή... (ἀπολέσωσι). **reliqui negotii gerendi** (γερουνδ. ἔλξις) = gerendi reliquum negotium. **facultatem** (ἀντικείμενον) = occasionem. *1* **qua re impetrata** = τούτου δὲ τοῦ πράγματος ἐπιτευχθέντος (δηλ. 2 τῆς παρορμήσεως πρὸς ἔξακολούθησιν τοῦ ἔργου τῆς ἐντελοῦς κατατροπώσεως τῶν Πομπηιανῶν). **opere** *ἀρ. 51.* (=operibus). **mons** τὸ ὄρος Καρατζᾶ-Αγμέτ (*id. 93, 5*). **sine aqua** ἀνευ ύδατος. **ei loco** (δοτ.). **iugis** (ἀφαιρ. δργαν.) = per iuga ἀπὸ ῥάγεως εἰς ῥάγιν. *2* **qua re animadversa** (ἀφαιρ. ἀπόλ.) = quod ubi conspexit (ὁ 3 Καῖσαρ). **partemque... partem** καὶ (διέταξεν) ἐν μέρος... ἄλλο μέρος. **III** (= quattuor). **legiones** τὸ ὑπόλοιπον μέρος, δηλαδὴ τὸ

ήμισυ τοῦ στρατοῦ· ἰδ. 89, 2: cohortes. **duxit** ὡδήγησε τούτους ἔχων πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὴν ὅχθην τοῦ Ἐνιπέως (9 περίπου χλμτρ., ὡς λέγει, ἀνὰ τὸν ῥόον, ἵνα παρεμποδίσῃ τὴν ὑποχώρησιν τοῦ ἐγθροῦ εἰς Λάρισαν). **commodiore** ἀνερχόμενος τὴν κοιλάδα τοῦ Ἐνιπέως ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν πορείαν τῶν Πομπηιανῶν, οἵτινες ὑπεχώρουν διὰ τῶν ὑψωμάτων τοῦ ὄρους (ἰδ. § 2). **milia passuum VI** ἀρ. 43. Ἡ ἀπόστασις αὗτη τῶν 9 περίπου χλμτρ. δὲν εἶναι τόσον ἀκριβής. **instruxit** ἀρ. 35.

- 4 **qua re animadversa** (ἀφαιρ. ἀπόλ. ἰδ. § 3) = quod ubi consperherunt (οἱ Πομπηιανοί). **flumen**. Ἐν τοῖς προηγουμένοις (κεφ. 88, 5) ὁ ποταμὸς ('Ἐνιπέως') λέγεται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως rivus ἐξ αἰτίας, φαίνεται, τῆς ἐλλείψεως ὕδατος κατὰ τὸ θέρος, ἥδη δὲ λέγεται flumen κατὰ γενικὴν ἵσως ἔκφρασιν ὑπονοοῦσαν ῥόον ὕδατος ὑποῖον ἐπόθουν οἱ Πομπηιανοί. **in quodam monte** = in quodam cacumine (ἢ vertice ἢ capite) montis = ἐπὶ τινος τῶν κορυφῶν τοῦ ὄρους Καρατζᾶ - Αχμέτ. **aquari** ἰδ. § 2: sine aqua.
- 5 **quo perfecto... opere** (ἀφαιρ. ἀπόλ.) = τούτου δέ... τοῦ ἔργου. **opere** = munitione (§ 4 καὶ 2) ἀρ. 51. **de deditione** σύναψον πρὸς τὸ agere. **missis legatis** (ἀφαιρ. ἀπόλ.) = πεμφθέντων πρέσβεων, πέμψαντες πρέσβεις (= per legatos) ἀρ. 15. **ordinis senatorii** ἀρ. 17. **fuga** (ἀφαιρ. ὄργανική).

98. Οἱ Πομπηιανοὶ ἔξαναγκάζονται εἰς παράδοσιν.

- 1 **prima luce** τὴν γαραγήὴν τῆς 10 Αὐγούστου. **omnes** (κεῖται κατηγορηματικῶς) = γενικῶς πάντας. **eos** τοὺς Πομπηιανούς. **planiciem** δῆλον ποταμοῦ ('Ἐνιπέως').
- 2 **quod τοῦτο δέ. ubi ὡς. passisque palmis** (ἀφαιρ. ἀπόλ.) = patentibus et extensis palmis, ἥτοι ἔχοντες τὰς γειρᾶς ἀνοικτὰς καὶ διατεταμένας. Ἡ τοιαύτη στάσις τῶν γειρῶν ἐδήλου σημεῖον ὑποταγῆς. Ἡ λέξις palma (παλάμη) ἐτέθη κατὰ τὸ σχῆμα ἐκεῖνο, ὅπερ λέγεται τὸ μέρος ἀντὶ τοῦ ὅλου (pars pro toto). **projecti** = δέψαντες ἔσυτούς. **ad terram** εἰς τὴν γῆν. **consolatus... locutus** παραμυθήσας... διαλεχθεὶς. **consolatus iussit** ἔνει ἀντικειμ. **quo** σύνδ. (ἰδ. Λεξιλόγιον). **quo minore essent timore** (= quo minus timērent) **minore... timore...** (ἀφαιρ. τῆς ἰδιότ.) ἐλάσσονος φόβου (πρὸς μεγαλυτέρουν αὐτῷ νήσυχίαν). **commendavit** ἡπιώτερον τοῦ

imperavit. **ne... neu** ἵνα μή... μηδέ. **qui** τίς (ἀντων. ἀόρ.). **sui** (γεν. διαιρ.) τῶν ἔχυτῶν πραγμάτων = quod suum esset, ὅπερ ἀνήκειν εἰς αὐτούς. **disiderarent** (ἐνν. Pompeiani) ποθήσωσι, στερηθῶσι.

adhibita ἀφαιρ. ἀπόλ. χρον. **sibi** (= Caesari). Σύναψον πρὸς τὸ 3 occurrere. **secum** id. 97, 3. **in vicem** (id. Λεξιλόγιον λ. vicis) = ἐν τῷ μέρει, καὶ αὐταὶ (μὲ τὴν σειράν των). **atque** καὶ ἐπομένως. **eodemque die** τὴν αὐτὴν ἡμέραν (αὐθημερόν).

99. Ἀπώλειαι καὶ λάφυρα.

amplius CC = amplius ducentos (ἀλλὰ καὶ ducentis [ἀφαιρ. 1 συγκρ.] ἢ quam ducentos). **centuriones** ἀρ. 12. **XXX** = triginta. **supra** id. 91, 1. **gladio in os adversum** (= in os Crastini 2 versum ad hostes). **coniecto** (ἀφαιρ. ἀπόλ.), ἤτοι πληγεὶς διὰ ξίφους ἀκριβῶς εἰς τὸ πρόσωπον.

neque id fuit falsum (λιτότης) = καὶ ἐπηλήθευσεν ἐκεῖνο. **quod...** 3 **dixerat** id. 91, 3. **sic**. Τὸ sic προαναγγέλλει τὸ περιεχόμενον τῶν δύο ἀπαρεμφατικῶν προτάσεων. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ μεταφρασθῇ τὸ sic εἰς τὴν ἑλληνικήν. **existimabat** = ὠφείλεις νὰ ἀνομολογήσῃ. **meritum** ἐνν. esse. **iudicabat**. Τὸ ῥῆμα τοῦτο δύναται νὰ παραλειφθῇ ἐν τῇ μεταφράσει.

milia XV = milia quindecim. "Ισως εἶναι ὑπερβολή. Τοὺς φονευ- 4 θέντας ὁ μετασχὼν τῆς μάχης ταύτης Ἀσίνιος Πολλίων, ὀπαδὸς τοῦ Καίσαρος, ἀνεβίβαζεν εἰς 6000 ἄνδρας, 10 συγκλητικούς καὶ 40 ἐκ τῆς ἴππαδος τάξεως. **videbantur**. Τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐμφαῖνον τὴν πρόχειρον ἔξαρχίβωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πεσόντων κολάζει πως τὸ milia XV. **sed** ἀλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι... 'Η πρότασις αὕτη, δηλοῦσα τὸ βέβαιον, κεῖται ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ videbantur. **XXIII** = viginti quattuor. **castellis** ἀρ. 51, 52 κ. 62. **cohortes** = eae cohortes. **praesidio**. id. 88, 4 καὶ 94, 5. refugerunt ἐνν. se. **signaque militaria** ἀρ. 25, 26 καὶ 28. **CLXXX** = centum octoginta. **aquilae** ἀρ. 25. **VIIII** = IX (novem). **cum...defecissent** ἀφοῦ (ἐπειδή). ἀπέ- 5 λιπον αὐτόν... **vires** αἱ (σωματικαὶ) δυνάμεις. **lassitudine** ἀφαιρ. τῆς αἰτίας. **ab equitibus** (ποιητικὸν αἴτιον) = ὑπὸ τῶν ἴππεων.

100. Ὁ Λαίλιος ἀποκλείει τὸ Βρινδήσιον.

- 1 **ad Brundisium.** Ἡ πρόθεσις ad δηλοῖ τὰ πρὸ τοῦ λιμένος τοῦ Βρινδήσιου, διότι εἰς τὸν λιμένα τῆς πόλεως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ πλεύσῃ. **qua** δι' ἥν. **factum** ἐνν. esse. **antea** προηγουμένως (ἐν 3, 21 ἔξ.). Σύναψον πρὸς τὸ demonstravimus. **obiectam portui** = quae contra portum est (ώς ἐν 3, 23, 4). **tenuit** = occupavit.
- 2 **simillter** ως δηλ. τότε δὲ Ἀντώνιος (Καισαρος b. c. 3, 24). **Vatinius.** Οὗτος εἶχε σταλῆ εἰς Βρινδήσιον (b. c. 3, 19, 2-6), ἵνα παραβῇ τὸ ὑπόλιυπον τοῦ στρατοῦ. **Brundisio** (δοτ.) = Brundisio oppido. **tectis** (ἐπιθετικῶς) = constratis ἀρ. 65. **instructis** διὰ τῶν armamenta. id. ἀρ. 69. **scaphis** (ἀφαιρ. δργαν.)· ἀρ. 66. **naves** ἀρ. 64 κ. 65. **quinqueremem** ἀρ. 64 in **angustiis** = in fau-cibus. **portus** (πτωσ. γενικῆς). **per equites dispositos** = equitibus dispositis ἐπὶ διαφόρων παραλίων σημείων. **classiarios** ἐνν. milites. ἀρ. 67. **aqua** (ἀφαιρ.)· id. 97, 4: aquari.
- 3 **tempore** ἀντικείμ. τῆς μετοχ. usus. **ad navigandum** σύναψον πρὸς τὸ commodiore (= εὐνοϊκωτέρου). **onerariis** ἀρ. 65. **Corcyra-Dyrrachio** ἀφαιρετικαὶ δηλοῦσαι τὸ πόθεν. **a proposito** ἀπὸ τῆς (ληφθείσης) ἀποφάσεως, ἀπὸ τοῦ σχεδίου. **supportabat neque deterrebatur** (ἀμφότερα ἀποτελοῦσι μίαν ἔννοιαν) = ἐκόμιζε χωρὶς νὰ ἀφίσταται ἐκ φόβου. **neque... potuit** καὶ δὲν κατέστη δυνατόν. Διὰ τοῦ neque, μὴ ἀνταποκρινομένου πρὸς τὸ προηγούμενον neque.. deterrebatur, εἰσάγεται τι νέον. **ante proelium cognitum** πρὸ τῆς εἰδήσεως (ἀγγελίας) τῆς (γενομένης) μάχης (τῆς παρὰ τὴν Φάρσαλον). Ἐνταῦθα ἡ μτχ. factum, οὖσα ως προσδιορισμὸς τοῦ proelium, δὲν θεωρεῖται ἐν τῇ μεταφράσει ἀπαραιτητος. **ignominia** (ἀφαιρ. αἰτίας). **amissarum navium** (γεν. προσδιοριστική) = τῆς ἀπωλείας τῶν πλοίων (id. § 2).

101. Ὁ Κάσσιος πυρπολεῖ ἐν Μεσσηνῇ καὶ Ἰππωνίῳ τὰς ναῦς τοῦ στόλου τοῦ Καισαρος.

- 1 **isdem** id. 94, 4. **Caesaris classis.** Φαίνεται πιθανὸν ἐκ τῶν συμφρα-ζομένων (§ 2 ἔξ.) δτὶ δὲ στόλος τοῦ Καισαρος ἀπετελεῖτο ἔξ 75 νεῶν. **ad fretum** (ἐνν. Siciliae-) σύναψον πρὸς τὸ praeesset (δηλ. πρὸς βαθ-ρῶν τοῦ Σικελικοῦ στενοῦ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀπέχει ἡ Vibo περὶ τὰ 60 χλμ.). **ad Messanam** περὶ τῆς προθέσεως ad id. 100, 1: ad Brun-

disium. **prius... quam... cognosceret** (ἔχει ἐνταῦθα ἐναρκτικὴν σημασίαν) = πρὸν... ἡ... ἀρχέσι τηνὶ λάβῃ γνῶσιν.

nullis custodiis neque ordinibus certis ἐνν. navium (ἀφαιρ. 2 τροπ. χρησιμεύουσαι ὡς αἰτιολογία τοῦ perturbatum nactus = cum nullae custodiae... neque... essent). Περὶ τοῦ custodiae ἴδ. ἀρ. 54 καὶ περὶ τοῦ ordines ἀρ. 38. Ἡ τοποθέτησις φρουρῶν καὶ ἡ τάξις τῶν πλοίων ἔχονται μενεύει πρὸς ἀπόκρουσιν αἰφνιδιαστικοῦ ἐπίπλου.

magnō vento et secundo (ἀφαιρ. ἀπόλυτος ὑπονοούμενης τῆς ἐν ἀχρηστίᾳ μετοχῆς τοῦ sum). Τὸ εἶ = καὶ μάλιστα. **taeda — pice** — **stupa — rebus** σύναψιν πρὸς τὸ completas. **ad incendia** (ἐνν. facienda) = aptae ad incendia. Ἡ ad δῆλοῖς τὸν σκοπόν. **omnes** ἴδ. 98, 1. **XXXV** = triginta quinque. **XX** = viginti. **constratae** = tectae ἀρ. 65. **incepsit** ἐπέδραμε (τὰς ψυχὰς πάντων). Ἡ 3 σύνταξις : tantus... incessit (τὸ δὲ ἐπέθη ἀπολύτως) ut... vix... defendetur, et... existimabant futurum fuisse, uti amitteretur.

cum εἰ καὶ μολονότι. **praesidio** (δοτ. τοῦ σκοποῦ). **Messanae** (δοτ.). **quidam nuntii** ἀγγελαι τινὲς (ἀνεξακρίβωτοι). **per dispositos equites** διὰ μέσου τῶν ἀγγάρων (σταθμῶν) τῶν ἵππων, διὰ μέσου τῶν ταχυδρόμων ἵππέων. ἴδ. 100, 2. **futurum fuisse** ἀπαρέμφ. τῆς περιφραστ. συζυγίας. **futurum fuisse uti amitteretur** (= amitti potuisse). Γνωστὴ περίφρασις ἀντὶ τοῦ παθητ. ὑπερσυντ. τῆς ὑποτακτ. ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ πρὸς δήλωσιν τοῦ ἀπραγματοποίητου. Ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ θάλητο : oppidum amissum esset ή amitti potuisset ut plerique existimabant.

oportunissime = oportunissimo tempore. **nuntiis allatis** 4 ἀφαιρ. τῆς αἰτίας. **ad** = adversus, ἐναντίον. **Vibonem** (αἰτιατ. δηλοῦσα τὴν εἰς τόπον κίνησιν). Σύναψιν πρὸς τὸ profectus est. **nostris... navibus** (ἀφαιρ. ὑποκείμ. τοῦ applicatis) = τῶν ἡμετέρων νεῶν (τῶν ἀντηκουσῶν εἰς τὸν Καίσαρα). **applicatis... ad terram** = appulis ad terram προσωριμισμένων πλησίον τῆς ξηρᾶς. **XL** = quadraginta. **propter eundem timorem**. Κατεπτοήθη ὡς τὸ ἐν Μεσσήνῃ πλήρωμα (?). Ἄρα γε εἴχε διαδοθῆ τὸ κατόρθωμα τοῦ Κασσίου ; **atque** καὶ, ὡς. **secundum nactus ventum** (= idoneum nactus vendum) = οὐρίου τυχών ἀνέμου, οὐρίας τυχών. **ad incendium** πρὸς πυρπόλησιν (ἴδ. § 2). **flamma comprensa** (ἀφαιρ. ἀπόλ. αἰτιολ.) = τοῦ πυρὸς μεταδοθέντος. (Ἡ ἐνεργητ. σύνταξις : utrum-

- que cornu [αἰτιατ. πτῶσις] flamma [ὄνομαστ. πτῶσις] comprehendit ἐπιλαμβάνει). **cornu** ἀρ. 39. **veteribus** = veteranis. **praesidio** ἰδ. § 3. **navibus** (δοτ.). **aegrorum** ἰδ. 87, 3.
- 6 **concederunt** ἀρ. 69. **a terra solverunt** ἐνν. naves (προβλ. 102, 7). = ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τῆς ἔηρᾶς. ('Id. ἀνωτ. § 4 : applicatis...). **impetu** ἀρ. 61. **quinqueremis** (αἰτ. πληθ. quinqueremes) ἀρ. 64. **exceptus scapha** ἀφαιρ. δργαν. **refugit** προκυ. **depressae** ἀρ. 70. **triremes** ἀρ. 64.
- 7 **in Thessalia** σύναψων πρὸς τὸ factum. **ut ipsis Pompeianis** (δοτ.) **fides fieret** = ut ipsi (ἀκόμη καὶ) Pompeiani hoc crederent. **fingi** ώς ὑποκείμ. χρησιμεύει ἡ προηγουμένη περίοδος : ὅλα αὐτὰ ἥσαν ἐπινόησις τῶν... **arbitrabantur** οἱ Πομπηιανοί. **ex his locis** ἐκ τῶν ἀκτῶν αὐτῶν.

102. Ὁ Καῖσαρ καταδιώκει τὸν Πομπήιον.

- 1 **relictis** (μτχ. ἀπόλ.) = posthabitatis, neglectis. **sibi** (Caesari). **se** (Pompeium). **ex fuga** ἰδ. 96, 4. **rursus... alias** (ἄλλας... νέας). πλεονασμός. **itineris** (γεν. διαιρ. εἰς τὸ quantumcumque). **equitatu** μετὰ τοῦ ἵππου. **efficere** = perficere. **unam** μόνον μίαν (ἵσως τὴν διηγεῶνα). **minoribus** ἀρ. 42.
- 2 **edictum** (οὐσ.) ἀρ. 17 καὶ 16. **Amphipoli** (ἀφαιρ. τῆς ἐν τόπῳ στάσεως. Κατωτ. ἐν § 4 εἰναι ἀφαιρ. τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως). **uti** = ut. **iuniores** δηλ. οἱ ἔχοντες ἡλικίαν μεταξὺ τῶν 17 καὶ 46 ἑτῶν. **Graeci**. Ὅτο δυνατὸν νὰ σχηματίζωνται λεγεῶνες καλούμεναι legiones vernaculae, δηλ. ἐκ πολιτῶν πόλεων ὑποτεταγμένων. Οἱ τοιοῦτοι πολεῖται ἐγίνοντο ὁμαλοὶ πολεῖται ἀλλὰ sine suffragio, ἤτοι δὲν μετεῖχον τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων τῶν ὁμαλ. πολεῖτων. **iurandi causa** = ἵνα δύσωσι (τὸν δρόκον τοῦ στρατιώτου).
- 3 **utrum.** Πλαγία ἐρώτησις. Ἡ σύνταξις : non poterat existimari (= iudicari, discerni νὰ διαγνωσθῇ) utrum... proposuiisset an... conaretur tenere... **avertendae suspicionis causa** (γερουνδ. ἔλξις) = suspicionem avertendi causā. Ἡ ὑποψία ἀναπτύσσεται διὰ τοῦ ἀκολουθοῦντος ut. Πρόκειται βεβαίως νὰ ἀπατηθῶσιν ἐκεῖνοι, οὓς εἶχεν ὑπ' ὅψιν δ Πομπήιος διὰ τῆς φράσεως si nemo premeret (= instaret). **proposuiisset** ἐνν. edictum. **quam diutissime** ώς (ὅσον τὸ δυνατὸν) πλεῖστον χρόνον. **longioris** = longin-

quioris (ἡ longinque) μακρινωτέρας (φυγῆς, φ. εἰς μακρινωτέραν γώραν). **ad ancoram.** Ὁ Πομπήιος οὐδὲ κλην ἐπόλυμησε νὰ ἔξελθῃ εἰς τὴν ἔηράν. **constitit** ἴδ. **Λεξιλόγ. 4.** **consisto.** **Amphipoli** ἴδ. ἀνωτ. § 2. **pecunia... corrogata** (ἀφαιρ. ἀπόλ.). **cognito** ἴδ. 101, 1. Ἡ εἰς Ἀμφίπολιν ἄφιξις τοῦ Καίσαρος ὑπολογίζεται ὅτι ἥδυνατο νὰ συντελεσθῇ μέχρι τῆς 18 Αὔγ. καὶ ἡ τῆς θητικῆς λεγεώνος (ἴδ. § 1) μέχρι τῆς 20 τοῦ αὐτοῦ μηνός, τοῦ διαστήματος ἀπὸ Λαρίσης μέχρι Ἀμφιπόλεως δύντος περίπου 300 χλμτρ. **Mytilenas** (ὁ ἐνικός Mytilēnē δὲν ἀπαντᾷ εἰς τὸν Καίσαρα). Ἔκεῖθεν παρέλαβε μεθ' ἕαυτοῦ τὴν σύζυγον Κορηνηλίαν καὶ τὸν νεώτερον υἱὸν Σέξτον, οὓς εἶχε πέμψει ἐκεῖ ἀρχομένου τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. **paucis diebus venit** μετ' ὀλίγας ἡμέρας, **venit** (προκμ.).

additis (ἀφαιρ. ἀπόλ. προστεθεισῶν) = ἀφοῦ συμπαρέλαβεν. **actuariis** ἀρ. 64. **Cyprum** (αἰτ. τῆς εἰς τόπον κινήσ.) = εἰς Κ. (τὴν 23 Σεπτ.). **illic.** Ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ προηγούμενον ibi, ἀλλ' ἐτέθη ἐνταῦθα τὸ illic 6 κατ' ἀνάγκην, διότι ὁ λόγος εἶναι πλάγιος· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐτέθησαν καθ' ὑποτακτικὴν τὸ negotiarentur (εἶχον ὑποθέσεις ἐμπορικάς, ἔκκαναν δουλειας) καὶ τὸ dicerentur. Ἐν Ἀντιοχείᾳ εὑρίσκοντο ἔγκατεστημένοι πολλοὶ ἐμπορευόμενοι (negotiatores) ὁμαδοὶ πολῖται χάριν ἔξαγωγῆς δημητριακῶν εἰς Ρώμην ἀλλὰ καὶ χάριν τοκισμοῦ τῶν κρηημάτων των. **qui...dicerentur** (πρὸς αὐτοὺς) οἵτινες ἐλέγοντο..., (πρὸς αὐτοὺς οἵτινες ἐλέγετο ὅτι κατέφυγον (= se recepisse)... **sui** δηλ. τοῦ Πομπήιου. **dimissos** ἐν. esse. **ad eos** δηλ. τοὺς Πομπηινούς. **periculo** (ἀφαιρ.) = cum periculo. — **futurum** ἐνν. esse. **consulari** ἀρ. 72. **Rhodi** = ἐν Ρόδῳ. **ex fuga** ἴδ. 96,4. **oppido** 7 **ac portu** (ἀφαιρ. ἴδ. 101,6) σύναψον πρὸς τὸ recepti non erant = εἶχον ἀποκλεισθῆ ἀπό... **ut.** Διὰ τοῦ ut δηλοῦται τὸ περιεχόμενον τῆς ἐντολῆς. **contra voluntatem suam** = invīti **naves solverunt** ἀρ. 69.

civitates ἴδ. ἀνωτ. § 6.

8

103. Ὁ Πομπήιος καταφεύγει πρὸς τὸν Πτολεμαῖον βασιλέα τῆς Αίγυπτου.

quibus cognitis rebus—deposito...consilio pecunia sublata...sumpta ἀφαιρετικαὶ ἀπόλυτοι. **adeundae Syriae** (γερουνδιακὴ ἔλξις) = adeundi Syriam. **societatis.** Τὸ κράτος παρεχώρει 1

5

έργολαβικῶς εἰς ἴδιώτας (publicani) ἢ ἐταιρεῖαν (societas publicanorum) ἐκ τῆς ἵππαδος τάξεως ἀντὶ ὡρισμένου ἐφάπαξ μισθώματος τὴν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις εἴσπραξιν φόρων, οἵτινες γενικῷ δόνδυματι ἐκαλοῦντο vectigalia. **sublata** (ἀφαιρ. μηχ. δ. tollo) ὅχι διὰ νὰ τὰ οἰκειοποιηθῇ, ἀλλὰ διὰ τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας. **a...privatis** ποιητικὸν αἴτιον=ὑπὸ τῶν... **sumpta** (ἀφαιρ. μηχ.) Παρὰ τὴν θέλησιν των. **aeris** χαλκοῦ (οὐχὶ χρημάτων). **pondere...imposito**= (εἰσβιβασθέντος, φορτωθέντος), φορτώσας βάρος (ποσότητα). **milibus** ἐνν. impositis. **ex familiis**= ex servis, famulis. Αἱ κεφαλαιοῦσι αὗται ἐταιρεῖαι, ὡς καὶ οἱ μεγαλέμποροι, εἶχον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν των ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δούλους. **ex suis** ἰδ. ἀνωτ. λ. familiis. **ad hanc rem**= ad arma ferenda, πρὸς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. **existimabat** ἀντὶ existimaverat. **pervenit** (πρκμ.). Τοῦτο ἔγινε τῇ συμβουλῇ, ἥτις ἔσχε κακὰ ἐπακόλουθα, τοῦ εὐνοούμενου αὐτοῦ Θεοφάνους ἐκ Μυτιλήνης, ἐνῷ ἄλλοι μὲν συνεβούλευσαν νὰ καταφύγῃ ὁ Πομπήιος εἰς τὴν χώραν τῶν Πάρθων, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν Νουμιδίαν, ἵς χώρας ὁ βασιλεὺς Ἰόβας εἶχεν ἐξολοθρεύσει (τῷ 49 π. Χ.) τὰς λεγεῶνας τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ Καίσαρος Κουρίωνος.

- 2 **ibi** αὐτοῦ. Κυρίως ἀνατολικῶς τοῦ Πηλουσίου, ἔνθα ἦτο ἐστρατοπεδευμένος ὁ Πτολεμαῖος μετὰ τοῦ στρατοῦ του. **casu** σύναψιν πρὸς τὸ ibi erat (= διέτριβεν, εύρισκετο). **puer aetate.** Ἡτο τότε (τῷ 48 π. Χ.) 13 ἐτῶν. **magnis copiis** (ἀφαιρ. δργαν.). **cum sorore** ἐναντίον τῆς ἀδελφῆς... **paucis ante mensibus** ὀλίγους μῆνας πρότερον. **per propinquos atque amicos.** Οὕτοι ἡσαν κυρίως ὁ κηδεμῶν αὐτοῦ Ποθεινός, ἀνὴρ φιλόδοξος καὶ πλεονέκτης, ἀρχηγὸς τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων, ὁ Ἀχιλλᾶς καὶ ὁ ἐκ Χίου (ἢ Σάμου) σοφιστὴς Θεόδοτος, διδάσκαλος τοῦ νεαροῦ βασιλέως. **spatio** (ἀφαιρ.). **eius** τοῦ Πτολεμαίου.
- 3 **pro hospitio atque amicitia patris.** Ὁ Πτολεμαῖος ἦτο « φιλίας καὶ χάριτος πατρῷας ὑπόχρεως ». ἰδ. Πίνακα ἱστορικὸν καὶ γεωγραφ. λ. Aulus Gabinius. **illius** τοῦ Πτολεμαίου. **opibus**= exercitu. **Alexandria** (ἀφαιρ.). ἰδ. 101, 6 exceptus scaphā καὶ 102, 7 : oppido ac portu recepti non erant.
- 4 **qui ab eo missi erant.** Ἡ ἀναφορικὴ αὕτη πρότασις ἴσοδυναμεῖ μὲ τὸ οὐσιαστικὸν = legati. (πρβλ. κατωτ. legationis. ἰδ. καὶ Σημ. 15). **suum officium** τὸ (ἐξ ἡθικῆς ὑποχρεώσεως πηγάδζον) καθῆκόν

των, τὰς (ὁφειλομένας) ὑπηρεσίας των, τὴν ὑποστήριξίν των (νὰ τεθῶσι δῆλ. εἰς τὴν ἔξυπηρέτησιν τοῦ Πομπήιου). **neve** καὶ νὰ μή. **fortunam** (δῆλ. adversam) τὴν κρίσιμον θέσιν (του), τὴν δύστυχίαν (του).

in hoc numero = in numero eorum. **acceptos.** Ἡ μετοχή αὕτη 5 δύναται νὰ παραλειφθῇ ἐν τῇ μεταφράσει. **traduxerat** τῷ 55 π. X.

104. Ο Πομπήιος φονεύεται διὰ δόλου.

his cognitis rebus (ἀφαιρ. ἀπόλ.) = γνωσθεισῶν τῶν συνομιλιῶν αὐτῶν, μαθόντες τὰς συνδιαιλέξεις (τῶν ἀπεσταλμένων μετὰ τῶν στρατιωτῶν). **amici regis** id. 103, 2. **propter aetatem** διὰ τὴν (νεαρὸν) ἡλικίαν. **timore adducti** ἐκ φόβου παρακινηθέντες ἢ ἀπλῶς ἐκ φόβου. **ut** ὥσπερ. **sollicitato...** Ἡ σύνταξις : timore adducti ne sollicitato exercitu regio... occuparet. Ἡ ἔννοια : ἐφοβοῦντο μήπως ὁ Πομπήιος ἔξωθήσῃ εἰς στάσιν τὸν στρατὸν τοῦ βασιλέως καὶ οὕτω καταλάβῃ... **fortuna** id. 103, 4. **ut** ὥσπερ (ἐν αἰτιολ. ἔννοιᾳ). id. 1. **Lexi. 1. ut. qui erant... missi** id. 103, 3. **ab eo** (Pompeio). **iusserrunt** (ἐκέλευσαν, ὥσπερ ἔχει ἐδὼ τὴν σημασίαν τοῦ) παρεκάλεσαν. **consilio inito** μετοχὴ ἀπόλυτος. **praefectum regium** ἀρ. 19. 2 **singulari... audacia** (id. 91, 1 : singulari virtute), δῆλ. ἀνήρ 3 δοτις πρὸ οὐδενὸς ὑπεγώρει. **tribunum militum** ἀρ. 20. **ad interficiendum Pompeium** (γερουνδ. ἔλξις). Ἡ πρόθ. ad δῆλοι σκοπόν.

notitia (ἀφαιρ. τοῦ αἰτίου). Ὁ Σεπτίμιος εἶχε χρηματίσει ἑκατόνταρχος τοῦ Πομπήιου ἐν τῷ πειρατικῷ πολέμῳ (πρβλ. κατωτέρω bello praedōnum), δυ οὗτος ἤγαγεν εἰς πέρας τῷ 67 π. X. **productus** ὁδηγηθεὶς ἔξω τοῦ πλοίου του, ἀφήσας τὸν ἑαυτόν του νὰ παραπλανηθῇ ὑπ' αὐτῶν, οἵτινες ἔλεγον ὅτι πρέπει νὰ ἐπιβῆ ὁ Πομπήιος πολὺ μικροῦ ἀκατίου, ἐπειδὴ ἡ θάλασσα ἦτο κατ' αὐτοὺς τεναγώδης καὶ ἀβαθής... **ordinem duxerat** (ille, δῆλ. ὁ Σεπτίμιος)· id. ἀρ. 12 κ. 5. **naviculam parvulam** ἀρ. 66. **conscendit** ἀρ. 69. **cum paucis suis** id. 96, 4 : paucos suos. **ibi** αὐτοῦ. Κυρίως τὴν στιγμὴν τῆς ἀποβιβάσεως εἰς τὸ ἀκάτιον. **interficitur** τὴν 28 Σεπτεμβρίου τοῦ 48 π. X. εἰς ἡλικίαν 58 ἐτῶν. Ὁ δολοφόνος τὴν μὲν κεφαλὴν ἀπέσπασεν ἀπὸ τοῦ σώματος, τὸ δὲ κορμὸν ἔρριψεν εἰς τὴν παραλίαν. 'Αλλ' ἀπελεύθερός τις τοῦ Πομπήιου μετ' ἄλλου τινὸς ἔθεσεν ἐν

τῇ ἐρήμῳ ἀκτῇ τὸ ἀκέφαλον σῶμα τοῦ μεγάλου στρατηγοῦ ἐπὶ πυρᾶς καὶ ἔκαυσεν. Ὁλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν φρικτὴν ταύτην τραγῳδίαν ὁ Καῖσαρ ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀλεξανδρειαν. Εὐθὺς προσῆλθε πρὸς αὐτὸν ὁ Θεόδοτος (ἰδ. ἀνωτ. 103 § 2) κομίζων μεθ' ἔκαυτοῦ ὡς δῶρα τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν δακτύλιον τοῦ Πομπήιου. Ἀλλ' ὁ Καῖσαρ γενναιοφρόνως φερόμενος ἐδέχθη μόνον τὸν δακτύλιον καὶ καύσας τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀτυχοῦς ἀνήγειρεν ἐν τῇ θέσει ἐκείνῃ βωμὸν εἰς τὴν Νέμεσιν. Καὶ εἶχε μὲν ἔλθει ὡς διώκτης τοῦ Πομπήιου, ἀλλ' ἡ τύχη προώρισεν αὐτὸν νὰ γίνη ὁ τιμωρὸς τοῦ θανάτου αὐτοῦ! **Lentulus** οὐδ. Πίνακα ίστορικὸν καὶ γεωγραφικόν: P. Cornelius **Lentulus** Spinther. Οὗτος εἶχεν ἔλθει ἐκ Κύπρου εἰς Αἴγυπτον τὴν ἐπομένην τοῦ φόνου τοῦ Πομπήιου. **ab rege** (ποιητικὸν αἵτιον) = ὑπὸ τοῦ βασιλέως, κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως. **in custodia** = ἐν τῇ εἰροτῇ.

3. ΠΙΝΑΞ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ

Achillas, ae, Ἀχιλλᾶς. Ἀρχηγὸς τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου XIII. Εἰς τῶν φονέων τοῦ Πομπήιου (104, 2, 3). Acutius Rufus, Ἀκούτιος Ῥοῦφος, φίλος τοῦ Πομπήιου. Κατηγόρησεν ἐνώπιον τοῦ Πομπήιου τὸν Λεύκιον Ἀφράνιον ἐπὶ προδοσίᾳ τοῦ ἐν Ἰσπανίᾳ στρατοῦ (83, 2), ἵνα ἀποκλείσῃ αὐτὸν τῆς δευτέρας ὑπατείας.

Aegyptus, i, θ. Αἴγυπτος (104, 1). Αὕτη ἦτο τότε ἀκόμη βασίλειον ὑπὸ τοὺς Πτολεμαίους, πράγματι ὅμως φόρου ὑποτελής εἰς τοὺς Ῥωμαίους.

L(ucius) Afranius (83, 2. 88, 3). Ἀντιστράτηγος τοῦ Πομπήιου ἐν Ἰσπανίᾳ. Πολεμήσας κατὰ τοῦ Καίσαρος παρὰ τὴν Ἰλέρδην (νῦν Lerida) τῆς Ἰσπανίας παρεδόθη εἰς αὐτὸν καὶ κατόπιν ἀφέθη ἐλεύθερος. Ὁδήγησε κοόρτεις τινὰς ἐκ τῆς Ἰσπανίας εἰς τὴν Θεσσαλίαν (Φάρσαλον).

Alexandrīa, ae, θ. Ἀλεξάνδρεια (103, 3. 5. 104, 1). Πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου μετὰ 300,000 περίπου κατοίκων. Διηρεῖτο εἰς δύο μέρη, εἰς τὸ Βρούχειον καὶ τὴν Ῥακώτιδα.

Allōbrox, ὄγις. Ὁ εἰς ἐκ τῶν δύο υἱῶν τοῦ Ἀδβουκίλλου ὀνομαζόμενος Raucillus (84, 5), ἀδελφὸς τοῦ Egus, φονευθεὶς ἐν ἱππομαχίᾳ. Οἱ δύο οὗτοι ἀδελφοὶ πολλὰς παρέσχον ὑπηρεσίας τῷ Καίσαρι, ὅστις τὰ μέγιστα ἔξετίμικα αὐτούς, ἀλλά, γενόμενοι καταχρασταὶ κρημάτων ἐκ μισθῳδοσίας, κατέφυγον εἰς τὸν Πομπήιον.

Amphipolis, is, θ. (102, 2. 4). Ἀμφίπολις, πόλις τῆς Μακεδονίας, ἔλλοτε ἀποικία τῶν Ἀθηναίων, κειμένη μεταξὺ τῆς λίμνης Πρασιάδος καὶ τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου (παρὰ τὸ νῦν χωρίον Νεοχώρι [τουρκ. Γενίκιοι]). Ἡ Ἀμφίπολις ὑπετάγη εἰς τοὺς Ῥωμαίους τῷ 163 π. Χ. καὶ ἐγένετο πρωτεύουσα τῆς περὶ ταύτην ὁμαχεῖης ἐπαρχίας (provincia).

Antiochīa, ae, θ. (102, 6). Ἀντιόχεια, πρωτεύουσα τῆς Συρίας, οὐχὶ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποτ. Ὁρόντου (νῦν τουρκ. Ἀντάκια). "Οτε

ἡ Συρία ἐγένετο ὁ ωμαῖκή ἐπαρχία, ὁ Πομπήιος ἀφῆκε (τῷ 63 π.Χ.) εἰς τοὺς Ἀντιοχεῖς αὐτοτελῆ τὴν πολιτικὴν σύνταξιν.

Antiochenses, ium, Ἀντιοχεῖς (102, 6).

M(arcus) **Antonius**, Μᾶρκος Ἀντώνιος. Ὁ σπουδαιότερος ὥπαδὸς καὶ συγγενῆς ἐκ μητρὸς τοῦ Καίσαρος. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Γαλατικοῦ πολέμου διετέλεσεν ἀντιστράτηγος τούτου. Κατὰ τὴν μάχην παρὰ τὴν Φάρσαλον διηύθυνε τὸ ἀριστερὸν κέρας (89, 3).

T(itus) At(t)ius **Labiēnus** (87, 1 - 6). Ὁ Λαβιηνός, καίτοι διετέλεσε σπουδαιότατος ἀντιστράτηγος τοῦ Καίσαρος ἐν Γαλατίᾳ, μετέστη κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου πρὸς τὸν Πομπήιον.

Brundisium, ii, οὐ. (86, 4. 100, 1. 2) Βρεντέσιον, Βρινδήσιον (νῦν Brindisi Πρίντεζι). Πόλις εὐλέμενος ἐν Καλαβρίᾳ τῆς Ἰταλίας. Brundisīnus portus (100, 1) ὁ λιμὴν τοῦ Βρινδήσιου.

Q(uintus) Caecilius Metellus Pius **Scipio** (82, 4. 83, 1. 88, 3. 90, 1). Κόιντος Καικίλιος Μέτελλος Πίος Σκιπίων, πατὴρ τῆς Κορυνηλίας τῆς συζευχθείσης (τῷ 54 π. Χ.) τὸν Πομπήιον, ὑπὲρ οὗ ἐσχημάτισε στρατὸν ἐν Συρίᾳ, σπεύσας εἰς τὴν Θεσσαλίαν μικρὸν πρὸ τῆς παρὰ τὴν Φάρσαλον μάχης.

C. (πρόφερε Gaius) **Cassius** Longinus (101, 1. 4 καὶ 6 - 7). Ὁ Γάιος Κάσσιος Λογγῖνος ἡτο ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων κατὰ τοῦ Καίσαρος συνωμοτῶν καὶ φονεὺς αὐτοῦ. Cassiāna classis (101, 6).

Cilices, um, Κίλικες. Οἱ κάτοικοι τῆς Κιλικίας (101, 1).

Cilicia, ae, θ. Κιλικία (102, 5). Ἡ νοτιοανατολικωτάτη χώρα τῆς Μ. Ἀσίας μεταξὺ τῶν ὁρέων τοῦ Ταύρου πρὸς Β., τοῦ Ἀμανοῦ (Τζεβέλ Βαρεκέτ) πρὸς Α. καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Πομπήιου ὁ ωμαῖκή ἐπαρχία. Ciliciensis legio (88, 3).

Cleopātra, ae, θ. (103, 2). Πρωτότοκος θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαίου XII. τοῦ Αὔλητοῦ (80 - 51 π. Χ.), ἀδελφὴ τοῦ Πτολεμαίου XIII. Διονύσου. Ἐκβληθεῖσα ὑπὸ τούτου τῆς ἀρχῆς πολεμεῖ πρὸς αὐτὸν καὶ στρατοπεδεύει οὐχὶ μακρὰν τοῦ Πηλουσίου. Ιδ. Ptolomaeus.

A(ulus) **Clodius** (90, 1) Αὐλος Κλαδίος. Οὗτος κοινὸς ὅν φίλος τοῦ Σκιπίωνος καὶ τοῦ Καίσαρος στέλλεται παρὰ τούτου πρὸς ἐκεῖνον, ὅπως διαπραγματευθῇ τοὺς δρόους τῆς εἰρήνης (48 π. Χ.) ἀνεύ δμως ἀποτελέσματος.

Corcýra, ae, θ. (100, 3). 'Η νῆσος Κέρκυρα (ἀρχαιότ. τύπος Κόρκυρα) ἐχρησίμευεν ὡς στρατηγεῖον τοῦ Πομπηιανοῦ στόλου.

L(ucius) Cornelius **Lentulus Crūs** (96, 1. 102, 7. 104, 3). 'Ο Λεύκιος Κορυνήλιος Λέντλος ἦτο σφοδρὸς ἀντίπαλος τοῦ Καίσαρος. Διετέλεσεν ὑπατος τῷ 49 π. X.

P(ublius) Cornelius **Lentulus Spinther** ἢ **Spinther** Lentulus (83, 1. 102, 7). 'Οπαδὸς τοῦ Πομπήιου. Συλληφθεὶς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πολέμου αἰχμάλωτος ἐλευθεροῦται ὑπὸ τοῦ Καίσαρος. 'Ἐφονεύθη κατὰ τὴν παρὰ τὴν Φάρσαλον μάχην.

P(ublius) Cornelius **Sulla** (89, 3. 99, 4). 'Ανεψιδες τοῦ δικτάτωρος Σύλλα. Διετέλεσεν ἀντιστράτηγος τοῦ Καίσαρος.

C. (πρόφερε Gaius) Crastinus. 'Ανήρ γενναῖος, ἀνάκλητος ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Καίσαρος (91, 1. 99, 2. 3).

Cypruss, i, θ. (102, 5). 'Η Κύπρος ἤνωμένη μετὰ τῆς Κιλικίας ἦτο ἀπὸ τοῦ 57 π. X. κτῆσις ῥωμαϊκή.

L(ucius) **Domitius Ahēnobarbus** (83, 1. 99, 5). Λεύκιος Δομίτιος 'Αγνόβαρβος. Ἡτο δεινὸς ἀντίπαλος τοῦ Καίσαρος.

Cn. (πρόφερε Gnaeus) **Domitius Calvinus** (89, 3). Γναῖος Δομίτιος Καλβῖνος, ὀπαδὸς τοῦ Καίσαρος. Στέλλεται ὑπὸ τούτου μετὰ δύο λεγεώνων ἐναντίον τοῦ Σκιπίωνος εἰς Μακεδονίαν. 'Ενοῦται μετὰ τοῦ Καίσαρος μικρὸν πρὸ τῆς παρὰ τὴν Φάρσαλον μάχης.

Dyrrachium, ii, οὐ. Δυρράγιον (νῦν Durrazo, ἢ πρώην Ἐπίδαμνος), σπουδαιότατος λιμὴν τῆς Ηλυσίας (100, 3). 'Απὸ τοῦ 229 π. X. διετέλεσεν ὑπὸ τὴν ῥωμαϊκὴν κυριαρχίαν. Dyrrachīna proelia (84, 1. 87, 4. 89, 1).

Fretum Siciliae [ἢ fretum Siculum ἢ fretum Siciliense καὶ ἀπλῶς fretum] (101, 1), ὁ Σικελικὸς πορθμὸς (νῦν Faro di Messina).

A(ulus) **Gabinius**. 'Ανθύπατος ὃν (57 π. X.) τῆς Συρίας ἥλθεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἀποκατέστησεν εἰς τὸ βασίλειον (τῷ 55 π. X.) τῇ προτάσει τοῦ Πομπήιου τὸν ἐκδιωγμέντα (ἀπὸ τοῦ 57 π. X.) Πτολεμαῖον τὸν Αὐλητήν. Μέρος τοῦ Πομπηιανοῦ στρατοῦ, ἐκ Γαλατῶν καὶ Γερμανῶν, φρουρᾶς ἔνεκα κατέλιπεν ἐκεῖ ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Πτολεμαίου XII. (103, 3. 5).

Gallia, ae, θ. Γαλατία (87, 2). Διηγεῖτο 1) εἰς τὴν Gallia citerior ἡ cisalpīna (ἡ togāta) τ. ἔ. τὴν ἐντὸς τῶν "Αλπεων Γαλατίαν (87, 4) ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Πάδου (νῦν Po), ήτις ἀπὸ τοῦ 222 π. X. ὑπῆρξε ὁμο. ἐπαρχία: αὕτη ὑποδιηγεῖτο διὰ τοῦ Πάδου εἰς τὴν Gallia cispadāna (ἐντεῦθεν τοῦ Πάδου), καὶ τὴν Gallia transpadāna (ἐκεῖθεν τοῦ Πάδου), καὶ 2) εἰς τὴν Gallia ulterior ἡ transalpīna τ. ἔ. τὴν πέραν τῶν "Αλπεων Γαλατίαν (87, 2).

Germania, ae, θ. (87, 1). Κατὰ τὴν ρωμαϊκὴν ἀντίληψιν ἡ μεταξὺ τῶν ποτ. 'Ρήνου, Δουνάβεως, Βιστούλα καὶ τοῦ 'Ωκεανοῦ χώρα.

Graeci, ὅρυμ (102, 2). "Ελληνες ἐν στενωτέρᾳ σημασίᾳ = Macedones.

Hispānae cohortes (88, 3). Αὗται, σχεδὸν 7 τὸν ἀριθμόν, διεβιβάσθησαν ὑπὸ τοῦ 'Αφρανίου (ἴδ. ἀνωτ. L. Afranius) ἐκ τῆς 'Ισπανίας εἰς τὰ περὶ τὴν Φάρσαλον μέρη.

Hispania, ae, θ. 'Ισπανία (ἡ Πυρρηναϊκὴ χερσόνησος 83, 2) ἀπὸ τοῦ 205 π. X. ρωμαϊκὴ κτῆσις. Διηγεῖτο εἰς τὴν Hispania citerior (μετὰ πρωτευούσας τῆς πόλεως Nova Karthāgo, νῦν Καρθαγένης) καὶ εἰς τὴν Hispania ulterior. 'Η τελευταία αὕτη μετὰ τὴν ὄλοσχερῇ κατάκτησιν τῆς 'Ισπανίας ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου ὑποδιηρέθη εἰς τὴν Baetica (νῦν 'Ανδαλουσίαν) μετὰ πρωτ. τῆς πόλεως Cordūba, καὶ εἰς τὴν Lusitania (νῦν Πορτογαλίαν) μετὰ πρωτ. τῆς πόλεως Augusta Emerīta (νῦν Merida).

T. Labiēnus, ἴδ. Titus At(t)ius Labienus.

D(ecīmus) **Laelius** (100, 1. 3). Δέκιμος Λαίλιος. Διώκει κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον τὸν Πομπηιανὸν στόλον τῆς 'Αδριατικῆς θαλάσσης. Laeliānae naves (100, 2).

Larīsa, ae, θ. Λάρισα, πόλις τῆς Θεσσαλίας (96, 3. 97, 2. 98, 3).

Libo, ἴδ. Scribonius.

C. (πρόφερε Gaius) **Lucilius Hirrus** (82, 5). Γάιος Λουκίλιος "Ιρρος. 'Εστάλη ὑπὸ τοῦ Πομπηίου πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Πάρθων 'Ορώδην, ἵνα ζητήσῃ βοήθειαν, ἀλλὰ μὴ δεχθεὶς τοὺς ὅρους τοῦ βασιλέως ἀπαιτοῦντος τὴν παραχώρησιν τῆς Συρίας ἐφυλακίσθη ὑπ' αὐτοῦ.

Macedonia, ae, θ. 'Η πρὸς A. καὶ NA. τῆς Αυχγίτιδος (νῦν 'Αχρίδος) λίμνης πρὸς B. τῆς Θεσσαλίας μέχρι τοῦ ποταμοῦ Νέστου χώρα ἀπὸ τοῦ 168 π. X. ρωμαϊκὴ ἐπαρχία (102, 3).

Messāna, ae, θ. (δωρ. Μεσσάνα), Μεσσήνη (νῦν Messina), ἐπὶ τῆς ΒΑ. ἀκτῆς τῆς νήσου Σικελίας παρὰ τὸν πορθμὸν τῆς Μεσσήνης (101, 1, 3).

Mytilēnae, ārum, θ. Μυτιλήνη (102, 5), πόλις καὶ κύριος λιμὴν τῆς Λέσβου.

Orīcum, i, οὐ. (90, 1). "Ωρικος καὶ 'Ωρικός καὶ 'Ωρικόν (νῦν Erico), πόλις καὶ λιμὴν τῆς Β. 'Ηπείρου εἰς τὸν μυχὸν τοῦ διὰ τῶν Κεραυνίων δρέων σχηματιζομένου κόλπου τοῦ Αὐλῶνος (νῦν Valona).

Parthi, ὄρυμ (82, 4). Πάρθοι, ἔθνος βάρβαρον σκυθικόν, οἰκοῦν τὰ ΝΑ. καὶ ΝΔ. τῆς Κασπίας θαλάσσης (τὸ νῦν Ἰράν). Ἡσαν οἱ διάδοχοι τῶν Περσῶν.

Pēlūsium, ii, οὐ. (103, 1). Πηλούσιον (νῦν Tineg, Τινέ), πόλις ὅχυρωτάτη τῆς κάτω Αἰγύπτου, οὐχὶ μακρὰν τῆς Μεσογείου θαλάσσης, εἰς τὸ ΒΑ. ὡκρον τοῦ Δέλτα τοῦ Νείλου, πλησίον τοῦ σημερινοῦ Port Said. "Ἐνεκα τῆς στρατηγικῆς θέσεως αὐτοῦ ἀπετέλει τὸ Πηλούσιον τὰς κλεῖδας τῆς Αἰγύπτου.

Phoenīces, υπ., Φοίνικες (101, 1), οἱ κάτοικοι τῆς Φοινίκης, χώρας τῆς Συρίας, ἔχοντες πρωτεύουσαν τὴν Τύρον.

Pompeianus, Πομπηιανός. Pompeiana acies (94, 4). Pompeiani colles (94, 2). Pompeianus exercitus (99, 4). Οὖσ. Pompeiani, ὄρυμ, οἱ Πομπηιανοί (84, 4, 93, 1. 2. 8. 94, 2. 95, 1. 97, 2. 3. 4. 101, 7). M(arcus) **Pompōnius**, Μᾶρκος Πομπώνιος (101, 1). Διοικητὴς μοίρας τοῦ στόλου τοῦ Καίσαρος παρὰ τὴν Μεσσήνην, ἐξ οὗ Pompeianiana classis (101, 2).

Pothīnus, Ποθεινὸς (103, 2).

Ptolomaeus XII. Auletes (103, 3. 5). Πτολομαῖος (ἢ Πτολεμαῖος), πατήρ τῆς Κλεοπάτρας καὶ τοῦ Πτολεμαίου.

Ptolomaeus XIII. (103, 2). Γύδος Πτολεμαίου XII.

Rhodus, i, 0. 'Ρόδος (102, 7). Αὕτη ἦτο σύμμαχος τῶν 'Ρωμαίων. Τῷ 43 π. Χ. ἐγένετο ῥώματικὴ κτῆσις.

Roma, ae θ. 'Ρώμη (83, 3).

Romāni cives (101, 2. 6).

Scipio, id. Q. Caecilius Metellus Pius **Scipio** (σελ. 70).

L(ucius) Scribōnius **Libo** (90, 1. 100, 1). Λεύκιος Σκριβώνιος Λίβων, ὀπαδὸς καὶ συγγενὴς τοῦ Πομπήιου.

L(ucius) **Septimius** (104, 2, 3). Λεύκιος Σεπτίμιος. Οὗτος, ἀφοῦ ἡ κολούθησε τὸν Πομπήιον εἰς τὸν κατὰ τῶν πειρατῶν πόλεμον, κατελείφθη εἶτα ἐν Αἴγυπτῳ πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ Πτολεμαίου XII. τοῦ Αὐλητοῦ (ιδ. καὶ A. Gabinius).

Sicilia, ae, θ. (101, 1 καὶ ἔξ.). Σικελία, μεγίστη καὶ εὐφορωτάτη νῆσος. Ταύτην κατέκουν κατ' ἀρχὰς οἱ Σικανοί ἢ Σικελοί, λαὸς Κελτικός, ἔπειτα οἱ Φοίνικες, μετὰ ταῦτα οἱ "Ελληνες (Χαλκιδεῖς, Μεγαρεῖς καὶ Δωριεῖς), πρὸς οὓς ἤριζον περὶ τῆς κατοχῆς οἱ Καρχηδόνιοι. Ὑπήληθη ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους τὸ μὲν Δ. μέρος τῆς νήσου τῷ 241 π. Χ., τὸ δὲ Α. τῷ 212 - 210 π. Χ. Αἱ Συράκουσαι (Συρακοῦσαι) ἤσαν ἡ πρωτεύουσα τῆς Σικελίας.

(Siculum) fretum, id. fretum.

Sulla, id. P. **Cornelius** Sulla (σελ. 71).

P(ublius) **Sulpicius** Rufus (101, 1). Πόπλιος Σουλπίκιος (Σολπίκιος) Ρούφος, ἀντιστράτηγος τοῦ Καίσαρος ἐν Γαλατίᾳ καὶ Ισπανίᾳ, εἶτα διοικητὴς τοῦ στόλου. Sulpiciāna classis (101, 4).

Syri, ὄρη, Σύροι, οἱ κάτοικοι τῆς Συρίας. Classis Syrōrum (101, 1).

Syria, ae, θ. Συρία (103, 1). Αὕτη περιελάμβανε τὴν πρὸς Ν. τῆς Καππαδοκίας καὶ Μεσοποταμίας καὶ πρὸς Β. τῆς Παλαιστίνης καὶ Ἀραβίας χώραν (ιδ. καὶ Antiochia).

Syriacae legiones (88, 3).

Theodōtus, Θεόδοτος (103, 2).

Thessalia, ae, θ. Θεσσαλία (82, 1. 100, 3. 101, 7).

Thrāces, um, (én. Thrax, eis), Θράκης (95, 3), οἱ κάτοικοι τῆς Θράκης, χώρας κειμένης μεταξύ τοῦ Δουνάβεως, τῆς Μαύρης Θαλάσσης, τῆς Προποντίδος, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Μακεδονίας.

Transpadānae coloniae (87, 4), id. Gallia 1.

C. (πρόφερε Gaius) **Triarius**, id. Valerius.

C. (πρόφερε Gaius) Valerius **Triarius** (92, 2). Γάιος Οὐαλέριος Τριάριος, ἀνήρ μεγάλης ἀξίας, φίλος τοῦ Κικέρωνος. Διώκησε τμῆμα τοῦ ἀσιατικοῦ στόλου τοῦ Πομπήιου. Πιστεύεται ὅτι ἐφονεύθη κατὰ τὴν παρὰ τὴν Φάρσαλον μάχην.

P(ublius) **Vatinius** (90, 1. 400, 2). Πόπλιος Ούατίνιος (Βατίνιος), δύπαδὸς καὶ στρατηγὸς τοῦ Καίσαρος.

Vibo, ὅνις, θ. (101, 1. 4). Οὐιβῶν (πάλαι Hippo, Ἰππώνιον, νῦν Bivona). Πόλις κειμένη ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Βρεττίας (νῦν Calabria ulteriore), πρὸς Β. τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ, ὃπου νῦν ὁ κόλπος τῆς Ἀγ. Εὐφημίας, ἡδη ἀπὸ τοῦ 293 π. Χ. ῥωμαϊκὴ ἀποικία ὑπὸ τὸ ὄνομα Vibo Valentia. Ἐρείπια τῆς Vibo, ἀποικίας τῶν Ἐπιζεφυρίων Λοκρῶν, σώζονται παρὰ τὴν πόλιν Monteleone.

4. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ*

Α

ā, ἡ āb, πρόθ. μετ' ἀφαιρ. ἀπό,
παρά, ὑπό.

absens, ntis (μτχ. τοῦ absum, a-

fūi, abesse), ἀπών: id. καὶ habeo.

abūti, ἀπαρέμφ. τοῦ abutor.

abū-tor, 3. ἀπόθ. (καταγρῶμα).

sanguine militum ἀνωφελῶς
καταναλίσκω (κατασπαταλῶ, χύ-
νω) τὸ αἷμα τῶν στρατιωτῶν.
ac, id. atque.

ac-cēdo, 3. (προσέρχομαι, πλησιά-
ζω). acceditur πρόσοδος (πλη-
σιασμός) γίνεται, πλησιάζουσι.

acceptus, id. accipio.

ac - cido (ad-cādo), id,—,3.

(συμβαίνω). accidit συμβαίνει.
ac-cīp̄io (ad-cāp̄io), cēpi, cer-
tum, 3. ἀκούω καὶ κατανοῶ,
ἀκούων κατανοῶ, μανθάνω 86,2.
rationem consili mei accipite
τοὺς λόγους τοῦ (πολεμικοῦ) σχε-
δίου μου ἀκούσατε.

acies, ēi (τάξις μάχης), παράταξις
μέρους τοῦ ὅλου στρατοῦ 88,3.
89,2.3.4. 93,5. 94,1. 3. 2) ὄλό-
κληρος ὁ στρατὸς 84,2. 85,1.3.
86,1.3. 88,1.4. 89,2. 92,1.2.
93,3. 94,4. 97,3. 3) μάχη 93,8.
94,5. 95, 4.

acrīus, ἐπίρρ. συγκρ. (θετ. acriter,
ὑπερθ. acerrime) σφοδρότερον.
(Τὸ ἐπίθετον θετικοῦ βαθμοῦ εἴ-
ναι acer, acris, acre).

actuariūs (ἐκ τοῦ actus ἔλασις [ὁ
ἐκ τοῦ ago] δθεν : εὐάγητος, τα-
χύς, ἀκτωάριος). actuaria na-
vis ταχυναυτοῦσα, ἴστιόκωπος,
ἐπακτρίς, ταχεῖα ναῦς.

ad, πρόθ. μετ' αἰτιατ. πρός, παρὰ
+ αἰτιατ. 94, 6. μέχρι 94,2. 95,2.
95,5. πλησίον, πρὸς τὰ μέρη τι-
νός 100,1. ἐναντίον 101,4. Πρὸς
δήλωσιν σκοποῦ (= πρὸς) 101,2.
'Αντὶ τῆς in 101,4.

additus, id. addo.

* Τὰ οὐσιαστικά, ὧν δὲν σημειώται τὸ γένος, εἶναι θρηνικά. Τῶν εἰς -us-a-um ἐπιθέτων ἐσημειώθη μόνον ὁ τύπος τοῦ ἀφεντικοῦ. Οἱ ἀναγραφόμενοι μεθ' ἔκαστον ἥημα ἀριθμοὶ δηλοῦσι τὰς συζυγίας. Οἱ ἀρχικοὶ χρόνοι πολλῶν συνθέτων ἔημάτων ἐσημειώθησαν ἐν τοῖς ἀπλοῖς. Τῶν ἔημάτων τῆς 1ης συζυγίας ἐσημειώθη μόνον ὁ ἐνε-
στώς. Ἐκάστης λέξεως ἡ πρώτη σημασία ἐτέθη ἐντὸς παρενθέσεως, ἐκτὸς ἀνὴρ λέ-
ξις ἀπαντᾷ ἐν τῷ κειμένῳ μετὰ τῆς σημασίας ταύτης. Τὰ μακρὰ καὶ βραχέα φω-
νήνετα δὲν ἐσημειώθησαν πανταχοῦ, ἀλλὰ μόνον ἔνθα ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον γάριν
τοῦ δροῦση τονισμοῦ.

ad-do, dīdi (ἀντὶ addēdi), dītum (ἀντὶ addātūm), dere, 3. (προστίθημι), προσθέτω, προσλαμβάνω, συμπαραλαμβάνω 102, 5.

ad-dūco, 3. ἄγω, παραχινῶ.

adductus, iδ. adduco.

1. ad-ēo, adiī, aditum, adīre. locos μεταβαίνω εἰς τόπους.

2. adēo, ἐπίρρ. τόσον, τοσοῦτον.

adessem, πρτ. ὑποτ. τοῦ adsum.

adeundus, iδ. ῥ. ad-eo.

ad-hibēo (ad-häbeo), būi, bītum, 2. λαμβάνω 98, 3.

adhibitus, iδ. aghibeo.

adiungo, nxi, nctum, 3. συνενῶ.

adiunxi, iδ. adiungo.

ad-mīror, 1. ἀποθ. aliquid, εὑρίσκω τι, παράδοξον (παραξενεύομαι διὰ τι, φαίνεται μόι τι παράδοξον).

(admonītus, ūs), ἀ. Μόνον κατ' ἀφαιρ. admonītū (μετὰ γενικῆς) τῇ παραινέσει (παρορμήσει, προτροπῇ) τινος.

ad - orīor, adortus sum, adorīri, 4. ἀποθ. προσβάλλω (β' ἐν. adorīris).

ad-sum, affūi (καὶ adfūi), adesse, εἴμαι παρών, παρίσταμαι.

adulescens, ntis (καὶ adolescens), ἀ. ὁ νέος ἀνήρ (ἀπὸ 17 - 30 ἔτῶν καὶ ἐνίστε μέχρι 42).

adventus, ūs, ἀ. προσέγγισις, ἀφιξις.

adversus, (μτχ. τοῦ adverto), ἐστραμμένος· iδ. conicio.

ad-vōlo, 1. σπεύδω (διὰ ξηρᾶς ἢ

θαλάσσης) ἀναφαίνομαι, προσέρχομαι (πλέω) ἐν τάχει.

aeger, aegra, aegrum. ἀσθενής· οὐσ. aeger, gri, ὁ ἀσθενής, ὁ ἄρρωστος.

aes, aeris, οὐ. ὁ χαλκός, (ἀφαιρ. aere) 103, 1.

aestus, ūs ἀ. καύσων· magnus aestus (ἐνν. solis), ὁ πνιγηρὸς καύσων (τοῦ ἡλίου), ἡ μεγάλη ζέστη.

aetas, ātis (χρόνος βίου). honor aetatis ἡ ἐκ τῆς ἡλικίας τιμή, ἡ ὀφειλομένη τῇ ἡλικίᾳ τιμή. puer aetate παις τὴν ἡλικίαν. propter aetatem διὰ τὴν (παιδικὴν) ἡλικίαν.

af-fēro (ad-fēro), attūli, allātum, afferre, (προσφέρω) διαβιβάζω. nuntius affertur ἀγρελία (εἰδησις) διαβιβάζεται.

affinitas, ātis, ἀγχιστεῖα, συγγένεια.

ag-grēdior, aggressus sum, aggrēdi, 3. ἀποθ. προσβάλλω.

agmen, īnis, οὐ. πορεία στρατοῦ, στρατός.

āgo, ēgi, actum, 3. ἄγω. ago gratias χάριτας ὄμολογῶ, εὐχαριστῶ. — συζητῶ, διαπραγματεύομαι 83, 5. 90, 1. 97, 5.

alacritas, ātis, προθυμία, ζῆλος. pugnandi τὸ φιλοπόλεμον.

aliquis, alīqua, alīquod, τίς, τι.

alius, ἄλλος (γεν. alterius, δοτ. alii).

allātus, iδ. affero.

alter, altēra, altērum, ἔτερος,

- (δεύτερος).
- alterūter, ūtra, ūtrum (γεν. alterīus utrīus, δοτ. alterūtri), ὁ εἰς ἐκ τῶν δύο, ὁ ἔτερος.
- altus, ὑψηλός.
- amicitīa, ae, φιλία.
- amissus, iδ. amitto.
- a-mitto, 3. (ἀποπέμπω). 2) ἀποβάλλω (χάνω).
- amplius, συγκρ. ἐπίρρο. πλέον.
- ān, μορ. ἐρωτ., ἦ (εἰσάγει τὸ β' μέλος πλαχίας ἐρωτήσεως), utrum an πότερον... ἦ. 2) an non (= nonne) ἦ (μή πως) δὲν 87,4 (ἡ ἀπάντησις εἶναι καταφατική).
- ancōra, ae, ἄγκυρα, iδ. consisto.
- angustiae, ārum, πληθ. τὰ στενά, στόμιον (λιμένος) 100, 2.
- animadversus, iδ. animadverto.
- animadverto (ἡ animum adverto), rti, rsum, 3. παρατηρῶ.
- animus, i, ἡ. (ψυχή). 2) πνεῦμα, θάρρος, φρόνημα animus (ἡ animi [πληθ.]) militum τὸ πνεῦμα ἡ τὰ πνεύματα τῶν στρατιωτῶν, οἱ στρατιῶται.
- aīnus, i, ἡ. ἔτος.
- ante, ἐπίρρο. (πρόσθεν). paucis ante mensibus (ἀφαιρ.) δὲλίγους μῆνας πρότερον, πρὸ δὲλίγιων μηνῶν. paulo (ἀφαιρ.) ante δὲλίγον πρότερον, πρὸ μικροῦ. 2) πρόθ. μετ' αἰτιατ. ante proelium cognitum πρὸ τῆς εἰδήσεως (ἀγγελίας) τῆς μάχης 100, 4. 101, 7.
- antēā, ἐπίρρο. (ante + ἀφαιρ. εā), πρόσθεν, προηγουμένως.
- ante-cēdo, 3. (προβαῖνω). 2) προπορεύομαι, προτιμῶμαι, ὑπερτερῶ.
- antesignāni, ūrum, ἡ. οἱ πρόμαχοι.
- antiquitus, ἐπίρρο. ἀρχαιόθεν, παλαιόθεν.
- ap-pello, 1. καλῶ 88 1. προσαγορεύω 104, 3.
- apertus, ἀναπεπταμένος. locus apertior τόπος (μᾶλλον) ἀνοικτός, τόπος πεδινός.
- applicātus, iδ. applico.
- ap-plīco, 1. naves ad terram ἔλκω τὰς ναῦς εἰς τὴν ξηράν, νεωλακῶ.
- ap-propinquō, 1. (μετὰ δοτ.) πλησιάζω, προσπελάζω.
- apud, πρόθ. αἰτ. = παρά τι, ἐνώπιον.
- aqua, ae, ὕδωρ. sine aqua ἀνεῦδατος, ἀνυδρος.
- aquila, ae, (ἀετός), σημαία τῆς λεγεῶνος.
- aquor, 1. ἀποθ. ὕδρεύομαι.
- arbitror, 1. ἀποθ. νομίζω.
- ardeo, arsi, arsum, 2. φλέγομαι, ἐκκαίομαι.
- argentum, i, οὐ. (ἀργυρός). 2) ἀργυρᾶ (κυρίως ἐπιτραπέζια) σκεύη.
- arma, ūrum, οὐ. πληθ. ὅπλα.
- armātus (μτχ. τοῦ armo), ἔνοπλος.
- arx, arcis, ἀκρόπολις.
- at, σύνδ. ἀλλά, καὶ ὅμως.
- atque ἢ ac, καί, καὶ (ἐπί σης) καὶ (ἐπομένως). Μετὰ ἀρνητικήν ὅμως πρότασιν τὸ ac ἔχει σχεδὸν

τὴν σημασίαν τοῦ ἀλλὰ 94,2.
at-ten̄o, 1. ἐλαττῶ (κατ' ἀρι-
θμὸν), ἔξασθενῶ (-όω).

auctoritas, ἀτις, αὐθεντία, λόγος,
περιωπή, ἀξία, ἐπιρροή.

auctus, id. augeo.

audacia, ae, θρασύτης, αὐθάδεια.
áudēo, ausus sum, 2. (ἡμιαποθε-

τικὸν ρῆμα), τολμῶ.

áudio, īvi, ītum, 4. ἀκούω.

audistis = audivisti. id. audio.

áugēo, áuxi, áuctum, 2. αὐξάνω.

áusus, id. audeo.

aut, σύνδ. ἢ.

áutem, σύνδ. δέ.

autumnus, i, ἀ. φθινόπωρον.

auxiliā, ὅrum, οὐ. πληθ. στρατὸς
ἐπικουρικός, βοήθεια.

ā-vertō, 3. ἀποτρέπω, ἀποδιώκω,
ἀπομακρύνω.

B

barbārus (βάρβαρος). 2) ἔξωτε-
ρικός, ξενικός, ξένος.

bellum, i, οὐ. (ἐκ τοῦ duellum,
dvellum, κυρ. μονομαχία), πόλε-
μος.

bene, ἐπίρρ. εὖ, καλῶς· συγκρ.
melius ἀμεινον· ὑπερθ. optime
ἀριστα· id. mereor.

beneficiarīus, ii, ἀ. (εὐεργετού-
μενος), δε εὐεργετούμενος (**βενε-**
φικάλιος, βενεφικιάριος).

beneficiūm, ii, οὐ. (εὐεργεσία).
2) εὔνοια. fortunae εὔνοια τῆς
τύχης 95,1.

bidūm, i, οὐ. (bis καὶ dies) χρο-

νικὸν διάστημα δύο ἡμερῶν, διή-
μερον. bīdūm (αἰτ.) ἐπὶ δύο
ἡμέρας.

bonus (ἀγαθός). Οὐσιαστ. bona,
ōrum, οὐ. πληθ. τὰ ἀγαθά.
(Συγκρ. ἐπιθ. εἶναι melior, me-
lius, γεν. iōris, ἀμείνων, βελτίων.
Ὑπερθ. optimus ἀριστος).

C

cado, cecidi, cāsum, 3. πίπτω
(ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης), φο-
νεύομαι 99,4. ἐπιπίπτω 92,3.

caedes, is, σφαγή, φόνος.

caespites, itis, ἀ. (ἐκ τοῦ caedo),
χορτόπλινθος [πάντοτε ἐν χρήσει
κατὰ πληθ. ἀριθμόν]. recentes
caespites νεόδρεπτος (νεωστὶ κο-
πεῖσα) χλόη (πρασινάδα).

calamitās, ἀτις, συμφορά, ἀτύχημα.
cani, ἀπρμφ. παθ. τοῦ cano.

cano (πρβλ. καν-ἀζω = ἡχῶ, καν-
αχή), cecini, [cantum καὶ] can-
tātum, 3. (ἄδω). classicum ca-
ni (παθ. ἀπρμφ.) iubet διατάσσει
νὰ σαλπισθῇ (νὰ δοθῇ διὰ σάλπιγ-
γος) διαταχή, νὰ ἡχήσῃ ἡ σάλπιγ-
γος) διαταχή, νὰ ἡχήσῃ ἡ σάλπιγ-

cāp̄io, cēpi, captum, capere, 3.
(λαμβάνω), συλλαμβάνω, αι-
χμαλωτίζω 100,2. 101,6. κατα-
λαμβάνω 102,6.

cap̄itis, γενικ. τοῦ caput.

caput, cap̄itis, οὐ. κεφαλή· id.
damno καὶ sum.

castellum, i, οὐ. φρούριον (κα-
στέλλω).

castra, ὄρυμ, οὐ. πληθ. στρατόπεδον. una castra ἐν στρατόπεδον.

casū, ἐπίρρ. (κυρίως ἀφαιρ. τοῦ casus, ὃς, ἡ.) κατὰ τύχην.

causa, ae, αἰτία. per causam [= simulationem] valetudinis ὑπὸ τὴν πρόφασιν (ὑπὸ τὸ πρόσγημα) ἀσθενείας.

cecidiſſe, id. eado.

cēdo, cessi, cesso, 3. ὑποχωρῶ, ἀπολείπω τὴν τάξιν, «ἐξαναγωρῶ» 93,4.

celerītas, ētis, ταχύτης.

celerīter, ἐπίρρ. ταχέως.

censeo, censūi, censem, 2 «δοκεῖ μοι», κρίνω, ἔχω τὴν γνώμην.

centum, ἀριθμ. ἑκατόν.

centurīa, ae, λόχος (= ordo).

centurīo, ὅnis, ἡ. ἔκατόνταρχος, ἔκατοντάρχης.

certus, (βέβαιος) ὀρισμένος.

cessi, id. cedo.

circiter, ἐπίρρ. περὶ + αἰτ., περίπου.

circum-ēo, ii, itum, ire, (περιέρχομαι) περικυκλῶ 93, 4. 8. 94,4. περιειμι, περιέρχομαι (πρὸς ἐπιθεώρησιν) 94,5.

circumitus, id. circumeo.

circum-munīo, 4. ὀχυρῶ πέριξ, περιοχυρῶ.

circum-vēnīo, 4. (ἐρχομαι ἐγχρικῶς πέριξ). aciem κυκλῶ τὸν στρατόν. 3, 86, 3.

citātus (μτχ. τοῦ cito), ταχύς. equo citato ἵππῳ ταχεῖ=ἐν καλπασμῷ.

citerior, ἡ. καὶ θ. —ius, οὐδ. (γεν. citerioris), ὁ ἐντεῦθεν, ὁ ἐπὶ τάδε.

civītas, ētis, πολιτεία.

clam, ἐπίρρ. κρύφα, κρυφίως.

clamor, ὄρις, ἡ. βοή, ἀλαλαγμός.

clarē, ἐπίρρ. (λαμπρῶς), εὐκρινῶς, μεγαλοφώνως, γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ.

classiariūs, (ἀνήκων τῷ στόλῳ). Οὐσ. classiariū, ὄρυμ, ἡ. (κατὰ παράλειψιν τῆς λέξ. milites), οἱ ναυτικοὶ στρατιῶται, οἱ «ἐπιβάται».

classīcūm, i, οὐ. (κατὰ παράλειψιν τοῦ signum), τὸ διὰ (μουσικῶν) ὄργάνων (κέρατος, βυκάνης καὶ ἰδίᾳ τῆς σάλπιγγος) διδόμενον σημεῖον (παράγγελμα).

classis, is, στόλος.

coepi (πρκμ.), coepisse (ὅ. ἐλλειπτικόν), ἡρξάμην. (Ως ἐνεστῶς χρησιμεύει τὸ incipio=ἄρχομαι).

cogīto, 1. (co- = cum καὶ agīto ἐν τῷ νῷ κινῶ), διανοοῦμαι, σκέπτομαι (περὶ τινος) 83,5. 86,5. ἔχω ἐν νῷ (ἔχω τὴν πρόθεσιν) 85,4. 95,3.

cognītus, id. cognosco.

co-gnosco, nōvi, nītum, 3. γινώσκω, μανθάνω, πληροφοροῦμαι.

cōgo, (co- ἐν συνθέσει=cum + ago), coēgi, coactum, 3. συνάγω, συναθροίζω (μαζεύω ζητῶν).

cohors, rtis, κοόρτις, τάγμα. Αἰτιατ. πληθ. cohortes καὶ cohortis.

- cohortandus, ἴδ. cohortor.
- co-hortor, 1. ἀποθ. παραινῶ, πα-
ροτρύνω, παρακελεύομαι.
- collis, is, ἀ. λόφος.
- coi - lōco (con - ἀντὶ com- [=
cum] καὶ loco), τάσσω, τοποθετῶ.
- collōqui, ἀπρφ. τοῦ colloquor.
- colloquium, ii, οὐ. συνδιάλεξις.
- col-lōquor, 3. ἀποθ. συνδιαλέγομαι.
- colonīa, ae, ἀποικία.
- combūro (ἐκ τοῦ co-amb-ūro),
bussi, bustum, 3. ἐμπίμπρημ,
πυρπολῶ, κατακαίω.
- combustus, ἴδ. combūro.
- comitātus, ūs, ἀ. συνοδεία, ἀκο-
λουθία, προπομπή.
- comitīum, ii, οὐ. (πλατεῖα τῆς ἀ-
γορᾶς). Πληθ. comitia, δīrum,
οὐ. (συναθροίσεις τοῦ δήμου),
συνάθροισις πρὸς ἑκλογὰς, ἐκ-
λογαῖ.
- com - mēmōro, 1. ἀναμιμνήσκω.
- com - mendo (cum καὶ mando), 1.
συνιστῶ.
- commodissīmus, ὑπερθ. τοῦ com-
modus.
- commōdus, κατάλληλος 85, 3. εὔ-
βατος, ἄνευ ἐμποδίων, «εὐμαρῆς»
97, 3. ὡφέλιμος 86, 2. εύνοϊκὸς
100, 3.
- com - pāro, 1. συλλέγω, συνάγω.
- com - pello, compūli, compul-
sum, 3. συναθῶ, διώκω.
- complētus (μτχ. τοῦ compleo),
πεπληρωμένος, πλήρης.
- complūres, ἀ. καὶ θ. complūra, οὐ.
- ([σπαν.-ria] γεν. πληθ.-īum),
ὄχι δλίγοι, ἀρκετοὶ (κάμποσοι).
- com-prehendo (καὶ comprehendō),
ndi, nsum 3. (ἐπιλαμβάνω).
- flamma comprehenditur ab
utroque cornu ἡ φλὸξ (τὸ πῦρ)
μεταδίδεται ἐξ ἀμφοτέρων τῶν
κεράτων 104, 3.
- comprehensus, ἴδ. comprehendō.
- compulsus, ἴδ. compello.
- con-cīno (cum-cāno), einūi,—,
3. ἀμτβ. συμφωνῶ, (φωνάζω, ἡ-
χῶ ὅμοι), signa concīnunt τὰ
(μουσικὰ) ὅργανα συμφω-
νοῦσι, ταυτοχρόνως ἡχοῦσι,
συνηχοῦσι.
- con - curro, curri, cursum, 3.
(συνθέω). 2. ταχέως φέρομαι,
δρομαίως σπεύδω, προσβάλλω,
συμπλέκομαι. concurrunt προσ-
βολὴ γίνεται ὑπό τινος, ἐπιπί-
πτει (ἐφορμῇ) τις.
- concursus, ūs, ἀ. (φορὰ τῶν στρα-
τιωτῶν πρὸς τὰ ἐμπόρια), ἐφόρ-
μησις, σύγκρουσις.
- confectus, ἴδ. conficio.
- con - fēro, contūti, collātum, con-
ferre, (συμφέρω): me in (μετ'
αἰτ.) κατεύθυνομαι, μεταβαίνω εἰς.
- confestim, ἐπίρ. εὐθὺς, παραχρῆμα.
- con - fīcio (con καὶ fācio), fēci,
fectum, 3. τελῶ, τελειώνω τι.
proelium, bellum περιτῶ, εἰς
πέρας ἄγω τὴν μάχην, τὸν πόλε-
μον. officium ἐκτελῶ τὸ καθῆ-
κον (τὴν ἀνατεθεῖσάν μοι ἐντο-

λήν). conficiar καταβάλλομαι, ἔξαντλοῦμαι 92,3. 95,4.5. 97,4. con - fido, confisus sum, 3. ήμιαποθ. πέποιθα. affinitate ἔχω (μεγάλην) πεποίθησιν εἰς τὴν ἀγχιστείαν (συγγένειαν). ἔχω ἐμπιστοσύνην, πιστεύω τινὶ 94,5. confirmātus (μτχ. τοῦ confirmo), θαρραλέος, εὔτολμος. efficio exercitum confirmatiorem καθιστῶ τὸν στρατὸν μᾶλλον εὔτολμον, αὐξάνω τὸ θάρρος τοῦ στρατοῦ. confirmo, 1. ἐνισχύω 82,2. milites (κυρίως animum ἡ amimos militum) ἐνισχύω τὸ φρόνημα, τὸ θάρρος τῶν στρατιωτῶν, ἐνθαρρύνω τὸν στρατόν. ὑπισχγοῦμαι, διαβεβαιῶ (= polliceor) 86,3. 87,7. στερεώνω τὸ θάρρος καὶ τὴν πίστιν, (ἐμψυχώνω) 94,5. confūgio, fūgi,—, 3 (κατα) φεύγω. con - icio (πρόφερε con - jicio, con = cum καὶ iācio), iēci, iectum, 3. (ἵπτω). gladium in os adversum ἐμπηγνύω (βυθίζω) τὸ ξίφος εἰς τὸ πρόσωπον, διαπερῶ διὰ τοῦ ξίφους τὸ πρόσωπον.

coniectus, id. conicio.

coniunctus, id. coniungo.

con - iungo (πρόφερε conjungo), nxi, netum, 3. συνενῶ. me συνενῶ ἐμαυτόν, συνενοῦμαι.

coniunxēram, id. coniungo.

conor, 1. ἀποθ. ἐπιχειρῶ, πειρῶμαι.

con - quiro (cum καὶ quaero), quisīvi, quisītum, 3. ἐπιδιώκω, ἐπιζητῶ.

con - scendo (cum καὶ scando), ndi, nsum, 3. navem ἐπιβιβάζομαι (ἐπιβαίνω) νεώς.

consedēram, id. consido.

consensus, ūs, ἀ. συγκατάθεσις.

con - servo, 1. διατηρῶ, κρατῶ 93,2. διασφάζω, φείδομαι 98,2. consideratius, ἐπίρρ. συγκρ. μετὰ μείζονος περισκέψεως (μὲν κάποιαν περίσκεψιν).

consido, sēdi, sessum 3. ἐγκαθίσταμαι, στρατοπεδεύω, καταλαμβάνω θέσιν (διχυροῦμαι).

consilium, ii, οὐ. (τὸ ἐν τῷ στρατοπέδῳ συγκροτούμενον πολεμικὸν) συμβούλιον, «συνέδριον» (= consultatio, deliberatio) 82,5. 83,3. 86,1. 87,7.—τὸ πολεμικὸν σχέδιον 86,2. 87,1. —ἀπόφασις 102,3. 103,1. 104,2.

con - sisto, stīti, —, 3. ἀντιπαρατάσσομαι 89,3. 95,4. μένω, δὲν προχωρῶ μακρότερον 93,1. 97,4. (παρα) μένω, ἀνθίσταμαι 93,5. ad ancoram consistere «ἐπ' ἀγκύρας ἀποσαλεύω», «ἐπ' ἀγκύρας σαλεύω» (εἴ μαι χωρὶς νὰ ἔχω ποντισμένην τὴν ἄγκυραν, εἴ μαι στὰ πανιὰ πρὸς ταχὺν ἀπόπλουν).

con - sōlor, 1. ἀποθ. παρηγορῶ, παραμυθῶ, καθησυχάζω.

con - sterno, strāvi, strātum, 3.
 ἐπιστρώνω, ἐπικαλύπτω.
 constitēram, iδ. consisto.
 constīti, iδ. consisto.
 con - stitūo (con καὶ stātūo), tūi,
 tūtum, 3. ἀποφασίζω 85,4. παρα-
 τάσσω 89,2. ὑπισχυοῦμαι, δίδω
 ὑπόσχεσιν 91,2.
 con - sto, stīti ,—, 1. (συνέστη-
 κα). constat in virtute ἐναπό-
 κειται ἐν τῇ ἀνδρείᾳ, ἔξαρτᾶται
 ἐκ τῆς ἀνδρείας.
 constrātus (μτχ. τοῦ consterno).
 tebernacula constrata σκηναὶ
 ἐπεστρωμέναι. naves constratae
 νῆες « ἔχουσαι καταστρώματα »,
 « κατάφρακτοι » 101,2.
 consuetūdo, dñis, συνήθεια, ἔθος.
 consul, ūlis, ἡ. ὁ ὑπατος.
 consulāris, e, (ὑπατικός). Οὐσ.
 consulāris, is, ἡ. (κατὰ παρά-
 λειψιν τοῦ vir) ὁ διατελέσσας (ὁ
 χρηματίσας, ὁ πρόφην) ὑπατος.
 consulātus, ūs, ἡ. ὑπατεία.
 con - sūmo, 3. (ἀναλίσκω), θανα-
 τῶ, ἀφανίζω 87,3. vires ἔξαν-
 τλῶ τὰς δυνάμεις 93, 1.
 consumpsi, iδ. consumo.
 consumptus, iδ. consumo.
 con - surgo, surrexi, surrectum,
 3. ἐγείρομαι.

con - tendo, tendi, (tentum), 3.
 ἔριζω, 82,4. ἀγωνίζομαι διὰ λό-
 γων, προσπαθῶ νά... 90,1. ab
 aliquo ne... ἀπαιτῶ ἐπιμόνως,
 ἀξιῶ παρά τινος νὰ μή... 97,1.

σπεύδω 96,3.
 contentio, ūnis, φιλονικία, ἔρις.
 contīnens (συνέχων μτχ. τοῦ con-
 tīneo, tinui, tentum, 2.). 2) ἀ-
 μέσως ἐπόμενος 84,2. συνεχής,
 ἀδιάλειπτος, ἀκατάπαυστος (=
 continūus) 97,4. Οὐσ. (κατὰ
 παράλειψιν τῆς λέξ. terra) ἡ
 ἥπειρος (Ἰταλία) 87,3.
 contionātus, iδ. contionor.
 contiōnor, 1. ἀποθ. apud exer-
 citum (ἀπὸ τοῦ βήματος) ὄμιλο,
 δημηγορῶ ἐνώπιον τοῦ στρατοῦ.
 contra, πρόθ. (μετ' αἰτ.) ἐναντίον,
 ἀπέναντι 89,4 παρὰ+αἰτ. 102,7.
 controversia, ae, φιλονικία, ἀμφι-
 σβήτησις.
 contūli, iδ. confero.
 contumelīa, ae (λοιδόρησις, ὀνει-
 δισμός). contumeliae verbo-
 rum ἀπρέπειαι λόγων, ὑβριστικοὶ
 (χλευαστικοί, σκωπτικοί) λόγοι
 (φράσεις), δηκτικαὶ (πικραὶ) λέ-
 ξεις, προφορικαὶ ὕβρεις, ἀντεγ-
 κλήσεις.
 con - vēnio, 4. (συνέρχομαι), προσ-
 τρέχω 88,5. ὄμοῦ προσέρχομαι
 102, 2.
 con - verto, 3. στρέφω. conver-
 tor στρέφομαι (πρὸς ἄλλην κα-
 τεύθυνσιν).
 copīa, ae, (ἀφθονία ἐκ τοῦ cōpis,
 ἀφθονος ἐκ τοῦ co+opis). Πλη-
 θυντ. copiae, ārum, στρατός,
 (στρατιωτική) δύναμις.
 cornu, ūs, οὐ. κέρας, πτέρυξ (στρα-

τιωτική ἡ νωτική).
 cor - rōgo, 1. συνάγω, συναθροί-
 ζω, συλλέγω (ἐξ ἐράνων).
 cōtidianus, καθημερινός.
 cōtidie, ἐπίρρ. καθημερινῶς.
 cui, δοτ. τῆς ἀντ. qui.
 cuius, γεν. τῆς ἀντ. qui.
 eum, πρόθ. μετ' ἀφαιρ. (ἐν συν-
 θέσει com-, con-, eo-) μετὰ +
 γεν., σύν. -eum (ἐγκλιτικῶς)
 id. secum.
 eum, σύνδ. μεθ' ὁριστ. καὶ ὑπο-
 τακτικῆς. 1) καθαρῶς χρονικός :
 ὅταν, τὴν στιγμὴν καθ' ἥν 86,3.
 89,5. ὄσάκις (ἐὰν) 84,4. ἀφοῦ
 (μεθ' ὁριστ.) 87,7. Ἐν διηγή-
 σει : ὅτε, ἐνῷ 85,5. 90,1. 96,3.
 101,5. 102,7. ἀφοῦ (μεθ' ὑποτ.)
 87,5. 88,1. 91,3. 94,2. — 2) αἰ-
 τιολογικός : ἐπειδὴ 86,4. 101,4.
 — 3) αἰτιολογικὸς ἄμα καὶ χρο-
 νικός : ἐπειδὴ, (ἀ φοῦ) 86,2.
 93,1. 94,2. 99,5.—4) ἐπεξηγη-
 τικός (μεταφράζεται ἡ φράσις
 καὶ διὰ μετοχῆς) : 82,5. 83,1.
 87,4.—5) ἐνδοτικός : εἰ καὶ,
 καίτοι, καίπερ 101,3.
 cumque (cum καὶ que) = et cum.
 cunctus (ἐκ τοῦ ἀρχαιοτ. conctos,
 ὅπερ πάλιν ἐκ τοῦ con-citus τοῦ
 ῥ. con - cieo = συναθροίζω) συνη-
 νωμένος, ὅλος (μαζί).
 curatio, ὄνις (φροντίς), ἐπιτρό-
 πευσις· id. sum ἐν τέλει.
 cursus, ūs, ἀ. δρόμος, πορεία.
 custōdia, ae (κονσταδία,

στρατιωτικὴ φρουρά). Πληθ. φύ-
 λακες, φρουρὰ 101,2. εἱρκτὴ
 (= carcer) 104,3.

D

dammo, 1. aliquem capitīς κατα-
 δικάζω τινὰ εἰς κεφαλικὴν ποι-
 νήν (εἰς θάνατον).
 datūrus, id. do.
 dē, πρόθ. μετ' ἀφαιρ. ἐκ, ἀπό, ἔνεκα.
 debēo (ἐκ τοῦ de καὶ hăbeo), būi,
 bītum, 2. δφείλω.
 decem, δέκα.
 deceptus, id. decipio.
 de - certo, 1. proelio (ἀφαιρ.)
 διαγωνίζομαι ἐν μάχῃ, συμπλέκο-
 μαι, συνάπτω (πρὸς τὸν ἐχθρὸν)
 μάχην.
 decimus, δέκατος (= X.) 89,1.
 91,1. id. decumanus.
 de - cipio (de καὶ cāprio), cēpi,
 ceptum, 3. ἀπατῶ, ἐξαπατῶ·id.
 fallo ἐν τέλει.
 decumānus (ἀντὶ decimānus ἀ-
 νήκων τῇ δεκάτῃ κούρτει). porta
 decumana ἡ (ἐκ παραλλήλου ἀ-
 πέναντι τῆς porta praetoria) ὀ-
 πισθία πύλη τοῦ στρατοπέδου
 (παρὰ τὴν ὁποίαν ἐστρατοπέ-
 δευον αἱ δέκαται κούρτεις).
 dedi, id. do.
 dedidi, id. dedo.
 deditio, ὄνις, παράδοσις.
 de-do, dedidi, deditum, 3. (ἐκ-
 δίδω, παραδίδω). me dedo πα-
 ραδίδω ἐμαυτόν, παραδίδομαι.

de-fatigo, 1. καταπονῶ, κατά-
τρύχω.

defecissem, iδ. deficio.

de - fendo, ndi,nsum,3. ὑπερασπί-
ζω. defendi (παθ. ἀπομφ.) ὑπε-
ράσπισις γίνεται 101,3. oppidum
est defensum = oppidum est
prospere defensum τῆς πόλεως
ἐπιτυχῶς ἐγένετο ὑπερά-
σπισις (ἄμυνα) 101,4.

defensio, ὄνις, ἄμυνα, ὑπεράσπισις.
defessus (μτχ. τοῦ ὁ. defetiscor,
ἀποθ. 3.). 2) οὐσ. ὁ κεκυηκώς,
ὁ ἔξησθενημένος, ὁ ἔξηγνητλημένος,
(κουρασμένος).

deficio (de καὶ fäcio), fäci, feci-
tum, 3. ἀπολείπω.

de - finio, īvī, ītum, 4. προσδιο-
ρίζω.

defui, iδ. desum.

delecto, 1. (ἐφελκύω). 2) εὐ-
φραίνω.

delectus, ūs, ḡ. = dilectus, δ iδέ.

deligo (de - lēgo), lēgi, lectum, 3.
(λαμβάνω κατ' ἐκλογήν, ἐκλέγω).

2) καταλέγω, καταγράφω, στρα-
τολογῶ.

de - monstro, 1. δηλῶ, παρατηρῶ.

de - nuntio, 1. denuntio ut....
παραγγέλω, δίδω τὸ παράγγελ-
μα νό....

de - pērēo, ii,—, (μτχ. μ. deperi-
tūrus), īre (ἐντονώτερον τοῦ
pereo), ἐντελῶς ἀπόλλυμαι (ὅ-
λοσχερῶς χάνομα).

de - pōno, 3. (καταθέτω). 2) ἀπο-

βάλλω, ἐγκαταλείπω (=omit-
to) 103,1.

depoposci, iδ. deposco.

de - posco, poposci,—, 3. (ἐπι-
μόνως) ζητῶ.

depositus, iδ. depono.

depressus, iδ. deprimo.

de - pŕimo (de καὶ prěmo), pres-
si, pressum, 3. (καταπιέζω).

2) βυθίζω.

de - scendo (de - scando), ndi,
nsum, 3. κατέρχομαι (ταπεινώ-
νομαι καὶ φθάνω εἰς...) 83,1.
καταβάνω, κατέρχομαι 98,1.

desidero, 1. ποθῶ (τι ἐλλεῖψαν ἢ
ἀφαιρεθὲν) 98,2. ποθῶ (τὸν θα-
νόντα ἐν τῇ μάχῃ), ἀπόλλυμ
(χάνω), 99,1.

de - signo, 1. ἐκδηλῶ, καταδεικνύω.

despectus, iδ. despicio.

de - sp̄c̄io (de καὶ τὸ ἀγρηστὸν
sp̄c̄io βλέπω), sp̄xi, spectum,
3. (κυρίως : ἐκ τῶν ἡνω βλέπω
πρὸς τὰ κάτω μετὰ περιφρονή-
σεως). copias ἐκφράζομαι μετὰ
περιφρονήσεως περὶ τῶν στρα-
τιωτικῶν (τοῦ ἐγθροῦ) δυνάμεων
(ἀντίθετον : laudo). despicio
fortunam (alicuius) παρορῶ
(παραβλέπω) τὴν δυστυχίαν (τι-
νός), περιφρονῶ τινα ἐν τῇ δυσ-
τυχίᾳ 103,4. 104,1.

de - stitūo (de - stātūo), tūi, tū-
tum, 3. ἀπολείπω, ἐγκαταλείπω
(ἀφήνω εἰς τὸ μέσον ὕσπλον καὶ
ἀβοήθητον).

destitūtus, ἴδ. destituo.

de - sum, defūi, deese, ἐλλείπω 96,2. desum alicui rei ἐλλείπω τινός, ὑπολείπομαι εἰς τι, δὲν πράττω τὸ (ἐπιβαλλόμενον ἐκ τῶν περιστάσεων) χρέος μου, ὑστερῶ εἰς τὸ καθῆκόν μου 93,2.

de - tendo, tendi, tensum, 3. (χαλαρῶ, ξετεντώνω) tabernacula λύω (ξεστήνω) τὰς σκηνάς, «καθαιρῶ τὰς σκηνάς».

detensus, ἴδ. detendo.

de - terrēo, rūi, ritum, 2. (διάφορον) ἀποτρέπω.

detractus, ἴδ. dedrāho.

de - trāho, xi, etum, 3. ἀποσπῶ, ἀφαιρῶ.

detraxi, ἴδ. detraho.

devicerim, ἴδ. devinco.

de - vinco, vīci, victum, 3. κατανικῶ, ὄλοσχερῶς νικῶ.

dexter (ἀντὶ dex[i]ter πρβλ. δεξιτερός), dextra, dextrum, δεξιός. dico, dixi, dictum, 3. λέγω. dies, diēi, ἡ. [καὶ θ.] (ἐν τῷ πληθ.

πάντοτε γένους ἀρσ.) ἡμέρα. paucis post diebus (ἀφαιρ.) οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὑστερον, μετ' ὀλίγας ἡμέρας. paucis diebus ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν. in dies ὁσημέραι, ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν.

dif - fero (dis - fero), distūli, dilatum, differre, ἀναβάλλω.

difficilis, e, δύσκολος, γκλεπός.

dif - fido (dis - fido), fīsus sum, 3. (ἡμιαποθ.), δὲν ἔχω πεποίθη-

σιν, δυσπιστῶ 94,5. 97,2. summae rei (δοτ.) diffidens (καίπερ) δυσπιστῶν τῷ κρισιμωτάτῳ πράγματι (τῷ πράγματι, ὅπερ εἴτε φθάσει εἰς τὸ ὑπατον σημεῖον τῆς κρισιμότητος), καίπερ ἀπελπισθεὶς ὅτι τὸ πρᾶγμα, φθάσαν εἰς ὃ ἔφθασε κρίσιμον σημεῖον, θὰ λάβῃ εὑνοϊκὴν τροπὴν 94,6. diffisus, ἴδ. diffido.

dignitas, ἀτις, ἀξίωμα, θέσις.

(προσωπικὴ ὑπόληγψις καὶ ἀξία).

id. gratia.

dictus, ὕς, ἡ. « δικλέγειν », στρατολογία.

diligenter, ἐπίφρ. (προσεκτικῶς).

2) ἐπιμελῶς, γενναίως.

diligentia, ae, φροντίς, ἐπιμέλεια, πρόνοια, μέτρα προνοίας.

di - mico, 1. ἀγωνίζομαι, μάχομαι. dimicatur non iniquo loco (ἀφαιρ.) ἀγών (μάχη) γίνεται (διεξάγεται) οὐχὶ ἐν ὀνίσφι τόπῳ (τ. ἔ. ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἐδαφικὰς συνθήκας).

dimidiūs (dis καὶ mediūs μέσος), ἥμισυς.

dimissus, ἴδ. dimitto.

di - mitto, 3. (εἰς πολλὰ μέρη στέλλω). 2) διαπέμπω. nuntios διαπέμπω ἀγγέλους. facultatem ἀπόλλυμι (χάνω) τὴν εὐκαιρίαν.

dis - cēdo, 3. ἀναχωρῶ 87,3. ἀποχωρῶ, ἀποπλέω 101,7. 102,4,7. discessum est (ἀπροσώπως) ἀποχώρησις ἐγένετο, ἀπεχώρησαν,

διελύθησαν.

discessi, id. discedo.

discessus, id. discedo.

di - spergo (dis - spargo), si,sum,

3. διασπείρω, δασκορπίζω.

dispersus, id. dispergo.

dis - pōno, 3. (διατίθμι). 2) το-

ποθετῶ εἰς διάφορα μέρη (= distribuo) 88,4. 100,2. 101,3.

3) παρατάσσω 92,2. (= ordinō, constitū).

dispositus, id. dispono.

disposueram, id. dispono.

dissensio, ōnis, διαφωνία, ἀσυμφωνία.

dis - tendo, tendi, tentum, 3. (ἐκτείνω). aciem διασπῶ τὴν τάξιν (τὸν στρατόν).

di-sto, distare, 1. ἀπέχω. castris (ἀφαιρ.) ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου.

dis - trāho, traxi, tractum, 3. ἀποσπῶ, γαλαρῶ. distrāhor, γαλαρῶ ἐμαυτόν, γαλαροῦμαι.

diu, ἐπίρρ. πολὺν χρόνον. Συγκρ. diutius, περισσότερον χρόνον.

Ὑπερθ. diutissime πλεῖστον χρόνον. quam diutissime ὡς πλεῖστον χρόνον.

di - vīdo, vīsi, vīsum, 3. διαιρῶ.

divisi, id. divido.

dixisse, id. dico.

dō (πρβλ. δί - δωμι), dēdi, dātum, dāre, 1. δίδωμι. operam ἔργω παρέχω ὑπηρεσίαν, ὑπηρετῶ τινι. do signum δίδω τὸ σημεῖον, « σημαίνω ».

domus, ūs ([πρβλ. δό - μος], δοτ.

domūi, ἀφαιρ. domo, αἵτ. πληθ.

domos), οἶκος, domum (αἴτιατ.

ώς ἐπίρρ.) εἰς τὴν πατρίδα.

dubito, 1. (ἀμφιβάλλω). non dubito (μὲν ἀπρμφ. χρόνου ἐνεστῶτος) δὲν διστάζω νά...

ducenti, διακόσιοι.

dūco, duxi, ductum, 3. ἄγω, ὁδηγῶ. primum pilum (= ordinem) in legione X. (= decimā)

ἄγω ἐν τῇ δεκάτῃ λεγεῶν τὸν πρῶτον λόγχον (τῆς πρώτης σπείρας [= manipulus]) τῆς πρώτης κορότεως, εἷμαι ἐκατόνταρχος τοῦ πρώτου λόγχου τῶν τριαντίων. duco ordinem (= centuriam) εἷμαι ἐκατόνταρχος.

duo, duae, duo, δύο.

duplico, 1. (διπλασιάζω). cursum διπλασιάζω τὸν δρόμον, διατρέχω διπλοῦν δρόμον.

durus (σκληρός) συγκρ. durius. si quid durius acciderit ἐάν τι σκληρότερον συμβῇ, ἐὰν ἡ μάχη γαθῇ, ἐν περιπτώσει ἀτυχήματος (ἥττης).

dux, dūcis, ἀ. ὁ ὁδηγός, ὁ ἀρχηγός.

duxeram, id. duco.

duxi, id. duco.

E

ē (πρὸ συμφώνου) καὶ ex (πρὸ φων. καὶ συμφ., ἐν συνθέσει καὶ ex-), πρόθ. μετ' ἀφαιρ. ἐκ, ἀπό. ex fugā (εὐθὺς) μετὰ τὴν φυγήν.

- eademque (et eādem), iδ. idem.
edēra, ae, κισσός.
edictum, i, οὐ. διάταγμα.
e - dūco, 3. ἐξάγω.
eduksi, iδ. edūco.
effectus, iδ. efficio.
ef - fero (ec - fero), extuli, elā-
tum, efferre, (φέρω ἔξω). con-
silium summis laudibus (ἀ-
φαιρ.) ἐγκωμιάζω (ἔξαίρω)
διὰ μεγίστων ἐπαίνων τὸ (πολε-
μικὸν) σχέδιον.
ef - ficio (ec [= ex] καὶ fācio),
fēci, factum, 3. καθιστῶ 84,2.
ἐπιτελῶ, κατορθῶ 84,4. ἀποτελῶ
89,1. προβάνω, διανύω (κά-
μυνω) 102,1. (= perficio).
ēgi, iδ. ago.
egissem, iδ. ago.
ego (γεν. mei, δοτ. mihi κλπ.),
ἔγω.
ei, δοτ. τοῦ is, ea, id.
e-icío (πρόφερε : ejicio), eiēci,
ejectum, 3. (ἐκρίπτω). me-
ἔξερχομαι, ταχέως ἔξορμῶ.
eius, γεν. τοῦ is, ea, id.
electus (μηγ. τοῦ ἐλigo [ἐκ τοῦ
elēgo, 3.]), ἐκλεκτός, ἐπίλεκτος.
electi milites στρατιῶται λογά-
δες, τὸ ἄνθος τῶν στρατιῶν.
elici, παθ. ἀπρφ. τοῦ elicio.
e - licío (ἐκ τοῦ ἐ καὶ τοῦ μὴ ἐν
χρήσει lācio), eūi, cītum, 3.
ἔξαγω δελεαστικῶς, διὰ πανουρ-
γίας προσελκύω, παρασύρω.
elicūi, iδ. elicio.
- enīm, σύνδ. « γάρ », διότι.
eōdem, iδ. idem.
eques, equītis, ἀ. ἵππεύς.
equester, tris, tre, ἵππικός.
equitātus, ūs ἀ. ἵππικόν, ἵππεῖς.
equus, i, ἀ. ἵππος.
et, σύνδ. καὶ 2) καὶ δή, καὶ μά-
λιστα 101, 2.
etiam, σύνδ. καί, προσέτι.
etsi, σύνδ. εἰ καί, καίτοι, καίπερ.
eumque (= et eum), iδ. is.
eundem, iδ. idem.
eventus, ūs, ἀ. ἐκβασις.
evocātus, i, ἀ. ὁ ἀνάκλητος.
ex, iδ. e.
ex-anīmo, 1. (τὴν ἀναπνοήν ἔξαν-
τλῶ). Παθ. cursu exanīmor διὰ
τῆς πορείας (= τρέχων) ἀποκά-
μω.
ex-áudio, 4. (ἀπολύτως), (ἔξ)α-
κούω, εὐχρινῶς ἀκούω.
ex - cēdo, 3. ἀποχωρῶ. loco (ἀ-
φαιρ.) ἀποχωρῶ (ἐκ) τῆς θέ-
σεως. acie ἀποχωρῶ (τοῦ) πε-
δίου τῆς μάχης.
excellentissimus, iδ. excello.
ex - cello, lūi ,—, 3. ἔξέχω. Ἡ
μηγ. excellens (ως ἐπίθετον)
ἔξοχος.
excēpi, exceptus, iδ. excipio.
excessi, iδ. excedo.
ex - cīp̄io (ex - cāp̄io), cēpi, cē-
tum, 3. aliquem διαδέχομαι τινα
ἐν τῷ λόγῳ, λαμβάνω τὸν λό-
γον, εὐθὺς μετά τινα. impetum
ὑπομένω (ἐπὶ τόπου καὶ ἐν στά-

σει ἀμύνης προκαλυπτόμενος διὰ τῆς ἀσπίδος) τὴν ἔφοδον 92,2. excipior (διασφέζομαι), exceptus scaphā (ἀφαιρ. (διασωθεῖς) ἐπὶ σκάφης (ἔφολκίου) 101, 6.

excludendus, iδ. exclūdo.

ex - clūdo (ex-claudio), si, sum
3. ἀποκλείω.

excursus, ūs, ἀ. σύγκρουσις, ἔφοδος, « σύρραχις ». excursus visque σύγκρουσις καὶ δύναμις, ἡ σφοδρὰ σύγκρουσις, ἡ ὀξύτητες τῆς συγκρούσεως 92,2.

exercitus ūs, ἀ. στρατός.

exercitātus, (μηγ. τοῦ exercito), ἔξησκημένος.

ex - istīmo (ex - aestimo), 1. νομίζω.

expeditus, ἀπηλλαγμένος ἀποσκευῶν, ἔνευ ἀποσκευῶν 85,5. 2)

Οὐσ. expedīti, ūrum, οἱ ἐλαφροὶ στρατιῶται, οἱ « εὔζωνοι » 84,3.

expelli, παθ. ἀπαρφ. τοῦ expello.

ex - pello, pūli, pulsum, 3. ἐκδιώκω, ἐκβάλλω.

ex - pleo, ēvi, ūtum, 2. συμπληρῶ.

ex - plīco, (ἐξελίσσω), 1. (ἐπὶ τῆς κινήσεως τοῦ ἴππικου) me tur-

matim ἀναπτύσσομαι κατ' ἥλας.

ex - pōno, 3. ἐκθέτω.

ex - posco, poposci,—, 3. (ἐπι- μόνως) ζητῶ.

expūli, iδ. expello.

ex - sistō, stīti,—, 3. μεθίσταμαι εἰς..., ἀποβαίνω, γίνομαι.

ex - specto 1. (ἀνυπομόνως ἀνα-

μένω, προσδοκῶ). exspecto si καραδοκῶ εἰς πως, καραδοκῶ μὴ τυχόν. eventum ἀναμένω τὴν ἔκβασιν, καραδοκῶ τὸ μέλλον. extrā, πρόθ. μετ' αἰτιατ. (ἐκτός).
2) παρὰ (μετ' αἰτιατικῆς).

F

făcile, ἐπίρρ. εὐκόλως, ὁρδίως.

facilis, e, εὔκολος, ὁρδίως.

făcio, fēci, factum, 3. ποιῶ. proelium συνάπτω μάχην. — σχηματίζω 87,4. facio = δίδω (= do 86, 5, iδ. fio). — facio ut κατορθώνω ὕστε. Παθητ. τοῦ facio εἶναι τὸ fio.

factum, i, οὐ. γεγονός, καταστροφή.

factūrus, iδ. facio.

factus, iδ. fio.

facultas, ătis, εὐκαιρία.

fallo, fefelli, (falsum), 3. (σφάλλω). opinionem διαψεύδω τὴν γνώμην (ἦν οἱ ἄλλοι ἔχουσι περὶ ἐμοῦ), φάνομαι κατώτερος τῶν προσδοκιῶν τῶν ἄλλων. non fallit aliquem quin+նποτ. = δὲν ἀπατᾶται τις ὅτι δὲν (οὐδεμία μένει ἀμφιβολία ὅτι, ἀντιλαμβάνεται τις καλῶς ὅτι). opinio me fallit ἡ γνώμη μὲ ἀπατᾷ, ἀπατῶμαι εἰς τὰς προσδοκίας μου (πέφτω ἔξω εἰς τοὺς ὑπολογισμούς μου) 96,4.

falsus, (μετογή ὡς ἐπίθετον), ψευδής.

familia, ae, (σίκογένεια). Πληθ.

(= famuli) oī (εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν publicani [ἵδε Ἐρμηνευτ. Σημ. 103. 1]) δοῦλοι.
 fēci, id. facio.
 fecisse, id. facio.
 fecissem, id. facio.
 fefelli, fefellisse, id. fallo.
 fere, ἐπίρρ. σχεδόν.
 fero, tūli, lātum, ferre, ἀγάμ. φέρω.
 sententiam φέρω (ἀποφάνομαι) γνώμην impetum ὑπομένω τὴν ἔφοδον. non fero ignominiam δὲν ὑπομένω (δὲν ἀνέγομαι) τὸ δύνειδος.
 fides, ēi, πίστις, τὸ ἀξιόπιστον.
 fiducia, ae, πεποίθησις.
 fingi, παθ. ἀπομφ. τοῦ findo.
 fingo, finxi, fictum, 3. πλάττω, ἐπινοῶ.
 finitimus (ἐκ τοῦ finis), ὅμορος.
 fiō, factus sum, fieri (παθητ. τοῦ facio), γίγνομαι. fides mihi fit πιστευτόν μοι καθίσταται, πιστεύω τι. caedes fit alicuius γίνεται σφαγή τινος. quoniam fieret dimicandi potestas ἐπειδὴ, ἐδίδετο εὐκαιρία τοῦ μάχεσθαι id. facio.
 firmus, ἰσχυρός, γενναῖος. cohortes firmissimae (ἐνν. ad dimicandum) κούρτεις γενναιόταται (ἀποτελοῦσαι τὸ ἄγθος τοῦ στρατοῦ).
 flamma, ae, φλόξ, πῦρ.
 flēo, ēvi, ētum, 2. κλαίω.
 flumen, mīnis, οὐ. ποταμός.

fore = futurum esse, id. sum.
 fortis, e, ἀνδρεῖος, γενναιός.
 fortissime, ἐπίρρ. γενναιότατα.
 fortūna, ae, τύχη 96.1. συμφορά, ἀτύχημα, δυστυχία 103.4. 104.1.
 frētum, i, οὐ. πορθμός.
 frumentariūs, (σιτικός) id. res καὶ navis.
 frustrā, ἐπίρρ. (ἐκ τοῦ fraus ἀπάτη), ἀβασίμως, ἀπατηλῶς 87.7. μάτην 92.5.
 fūga, ae, φυγή.
 fuisse, id. sum.
 funditōres, ὅρυμ, ἢ. σφενδονῆται.
 futūrus, id. sum.

G

genus, ēris, οὐ. (γένος), τάξις.
 gerendus, id. gero.
 gēro, gessi, gestum, 3. (φέρω — φορῶ). bellum πόλεμον πολεμῶ 83.2. 103.2. reliquum negotium περιττῶ, φέρω εἰς πέρας τὸ λοιπὸν ἔργον, συμπληρῶ τὸ ἔργον τῆς (νίκης) 97.1.
 gestus, id. gero.
 gladius, ii, ἢ. ξίφος.
 gratia, ae, (γάρις) ἰσχύς. urbana gratia dignitasque ἡ ἐν τῇ πόλει δημοτικότης καὶ τὸ ἀξιωμα.
 gravissimus (ὑπερθ. τοῦ gravis), βαρύτατος, δριμύτατος.

H

habēo, būi, bītum, 2. ἔχω. rationem absentis κάμψη (κατὰ τὰς

ἐκλογάς) ὑπολογισμὸν τῶν ψήφων ὑπὲρ ἀπόντος, θεωρῷ ἐγκύρους τὰς εἰς ἀπόντα δοθείσας ψήφους, θεωρῷ ἔγκυρον τὴν ἐκλογὴν ἀπόντος. habeo perspectum (ἐντονώτερον τοῦ perspicio) διαγιγνώσκω. castra στρατοπέδευτα. hāc habitā oratione τούτου τοῦ λόγου γενομένου, μετὰ τοὺς λόγους τούτους.

hic, haec, hoc, οὗτος κλπ.
hodīē, ἐπίρρ. (ἐκ τοῦ hō [ἀρχαία ἀραιρ. ἀντὶ τοῦ hōc] καὶ die) κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν, σήμερον. honos, ōris, ἡ (ἐκ τοῦ ἀξιώματος) τιμή. honores ἀρχαί, ἀξιώματα 83,5. id. καὶ aetas.

hortātū (ἀραιρ. τοῦ hortātus) + γεν. = προτροπῆ, παροτρύνσει τύνος.

hortor, 1. ἀποθ. συμβουλεύω, παροτρύνω, προτρέπω, παραχινῶ. hospes, hospītis, ἡ. ξένος, ξενίζων. hospitīum, ἥ, οὐ.. ὁ ἐκ φιλοξενίας σύνδεσμος, ξενία.

hostis, is, ἡ. ὁ πολέμιος.

I

iācio (πρόφ. jaciō), iēci, iactum, 3. βάλλω, δίπτω.

iacto (πρόφ. jacto), 1. (θαμιστ. τοῦ iacio = ostendo). gratiam dignitatemque καυγῶματι ἐπὶ τῇ δημοτικότητι καὶ τῷ ἀξιώματι (μου), προβάλλω (ἐπιδεικνύω) τὴν δημοτικότητα

καὶ τὸ ἀξιώματα μου).

iam (πρόφ. jam), ἐπίρρ. ἤδη.

ibī καὶ ibī, ἐπίρρ. αὐτοῦ, ἐκεῖ.

idem, eadem, idem, ὁ αὐτός.

idonēus, κατάλληλος.

ignis, is, ἡ. πῦρ.

ignominia, ae, ἀτιμία, ὅνειδος.

ille, illa, illud, ἐκεῖνος.

illic, ἐπίρρ. ἐκεῖ, αὐτοῦ.

illius, γεν. τῆς ἀντων. ille.

immissi, id. immitto.

immissus, id. immitto.

im - mitto 3. δίπτω ἐναντίον (ἐξαποστέλλω) 101,2. 101,4. 2) βάλλω, δίπτω. immissa tela τὰ δίπτυχα μενα (ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ) ἀκόντια, οἱ ἐχθρικοὶ ἐξακοντισμοὶ 92,3.

impeditūs (μηχ. τοῦ impedio [= ἐμποδίζω] ἐκ τοῦ in καὶ pes πούς, πρβλ. ἐμ - ποδών), ἔβατος, δύσβατος, δύσκολος (= difficultis).

imperātor, ōris, ἡ. στρατηγὸς (κυρίως : ὁ νικητὴς καὶ τροπαιούχος στρατηγός).

imperatorius, στρατηγικός, (τοῦ στρατηγοῦ).

imperīum, ἥ, οὐ. ἀρχὴ (=ius imperandi) 82,3. πρόσταγμα, κέλευσμα, διαταγὴ 95,2.

im - pēro, 1. διατάσσω, παραγγέλλω.

impestrātus, id. impetro.

im - pētro (in - pātro), 1. ἐπιτυγχάνω, κατορθώνω.

impētus, ὕs, ἡ. (πρβλ. δωρικὸν

ἐμ - πετ - εῖν [ἐμπίπτω] καὶ προ - πετ - ἡς), ἔφοδος, ἔφόρμησις, ἐπίπλους.

implōro, 1. sīdem (μεθ' ὑποτακτ. κατὰ παράλειψιν τοῦ ut) ἐπικαλοῦμαι τὸ ἀξιόπιστόν τυνος, ζητῶ νὰ τηρήσῃ τις τὸν λόγον του (ὅπως...).

im - pōno, 3. εἰσβιβάζω (φορτώνω). impositus, id. impono.

im - prīmis (καὶ in - primis), ἐπίρρ.

ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ, πρὸ πάντων. in, πρόθ. 1) μετ' ἀφαιρ. ἐν, ὡς πρός, δσον ἀφορῷ (εἰς) 84,3. ἐξ αἰτίας, ἔνεκα 82,2. — 2) μετ' αἰτιατικῆς: εἰς, κατὰ + γεν. 86,3. 3) χρονικῶς: 94,3. 103,3. in itineribus, id. iter. 4) (ἐνδοτικῶς) in labore καίπερ τοῦ μόχθου δντος δμοίου 82,4.

in - cēdo, 3. εἰσχωρῶ, ἐπιτρέχω. incendium, ii, οὐ. πυρπόλησις. res quae sunt ad incendia 3λαι, κι δποῖαι εἶναι (χρησιμεύουσι) πρὸς ἐμπρησμούς, 3λαι εὕφλεκτοι.

in - cendo (in καὶ cando), ndi, nsum, 3. πυρπολῶ, καίω 101,2. ἐξάπτω 92,4.

incessi, id. incedo.

incitatiō, δnis, (παρόρμησις). incitatio animi μετακίνησις τῆς ψυχῆς, ἐνθουσιασμός.

incipitātus, id. incito.

in - cito, 1. (ἐλαύνω τι) παρορμῶ, προτρέπω, «ἐπαίρω, παροξύνω τινὰ ἐπὶ τι» 92,4. incitati fugā

τεθέντες εἰς ταχεῖαν κίνησιν διὰ τῆς φυγῆς, δρομαίως φυγόντες, ἐν κατεσπευσμένῃ φυγῇ.

incognitus, ἄγνωστος.

incredibilis, e, ἀπίστευτος.

inde, ἐπίρρ. ἐκεῖθεν.

industrīē, ἐπίρρ. κρατερῶς, γενναῖος.

in-ēo, inī, inītum, inīre, (εἰσέρχομαι). ineo consilium λαμβάνω ἀπόφασιν.

inermis, e (in καὶ arma), χοπλος.

inferior, ἡ. καὶ θ. inferius, οὐ. (γεν. iōris συγκρ. τοῦ inferus, ὁ κάτω), κατώτερος, ὑποδεέστερος (ἀριθμητικός).

infestus, (ἐχθρικός), ἐπιθετικός, ἔτοιμος πρὸς ἐπιθεσιν, ἔτοιμοπόλεμος.

insimus καὶ imus (ὑπερθ. τοῦ inferus) κατώτατος.

in - fringo (in καὶ frango), frēgi, fractum, 3. συντρίβω, θραύω, (ματιάων).

inimicitia, ae, ἔχθρα.

inimicetus (in - amicus), ἔχθρος, πολέμιος.

inīquus (in - aequus ἥν - ισος), ἥνισος id. dimico καὶ subicio.

initiō, κατ' ἀρχήν, κατ' ἀρχάς.

initium, ii, οὐ. ἀρχή.

inītus, id. ineo.

iniussū (πρόφερε injussū κυρίως ἀφαιρ. τοῦ iniussus), ἄνευ διαταγῆς, «δίχα παραγγέλματος».

innātus (μτγ. τοῦ in - nascor, in-

natus sum, innasci, 3. ἀποθ. ἐμφύομαι), ἔμφυτος, ἐμπεφυκώς.
inopria, ae, ἔνδεια.

inquit, ὁ. ἐλλειπτ., λέγει, εἶπε.
insigne, is, οὐ. διακριτικὸν σημεῖον, γνώρισμα. Πληθ. insignia, iūm, τὰ διακριτικὰ σημεῖα (σύμβολα) τῆς ἀρχῆς.

insolitus, ἀήθης, ἀσυνήθης. insolitus ad laborem ἀνάσκητος εἰς τὸν μόχθον (κόπον).

in - stitūo (in καὶ stātūo), üi, ütum, 3. σχηματίζω 89,4. 93,5. ποιῶ (τι νέον), ἀρχίζω, κάμνω. institutum est εἰθισται, καθιερώθη, εἶναι πατροπαράδοτον 92,5. institūtum, i, οὐ. ἔθος, σύστημα. in-sto, instīti, instāre,—, 1. ἐπικειμαι, ἐπιτίθεμαι.

instructus (μτχ. τοῦ instruo). scaphae instructae πλοιάρια ἔξωπλισμένα, ἐφωδιασμένα (δῆλ. διὰ τῶν πρὸς τὸν πλοῦν ἀπαραιτήτων).

in-strūo, xi, ctum, 3. (ἔξαρτώ). instruo aciem παρατάσσω τὸν στρατὸν 88,1. 97,3.

instruxi, id. instruo.

insūla, ae, νῆσος.

intēger, gra, grum (ἀκέραιος), ἀνεξασθένητος, δῆλ. μετὰ πλήρων δυνάμεων, ἀγρησιμοποίητος.

inter, πρόθ. μετ' αἰτ. μεταξύ. inter se πρὸς ἀλλήλους (μεταξὺ των).

inter - cēdo, 3. παρεμπίπτω.

inter-éo, ii, itum, ire, ἀπόλλυμαι (χάνομαι).

interficiendus, id. interficio.

inter-ficēo (inter καὶ facio), fēci, sectum, 3. ἀποκτείνω, φονεύω. interfūi, interfuissem, id. intersum.

inter-icēo (πρόφερε interjicio), iēci, iectum, 3. παρεμβάλλω. interiū, id. intereo.

intermissus, id. intermitto.

inter-mitto, 3. (καταλείπω, ἀφήνω διάστημα χρόνου). spatio temporis intermissio διαστήματος χρόνου (= χρονικοῦ) παρεμβληθέντος (μεσολαβοῦντος).

2) (ἀφήνω τι ἐπὶ τινα χρόνον). non intermitto iter δὲν διακόπτω τὴν πορείαν.

inter-sum, (ἐν μέσῳ εῖμαι). bello (δοτ.), proeliis (δοτ.) παρευρίσκομαι, λαμβάνω μέρος εἰς τὸν πόλεμον, εἰς τὰς μάχας.

intrā, πρόθ. μετ' αἰτιατικῆς, ἐντὸς.

invicem, id. vicis.

ipse, ipsa, ipsum, αὐτὸς κλπ.

is, ea, id (γεν. eius, δοτ. ei), oὖτος.

isdem, ἀντὶ iisdem, id. idem.

ita, ἐπίρρ. οὕτως, οὕτω.

itāque (=et ita καὶ οὕτω), οὕτων.

item, ἐπίρρ. ὡσαύτως.

itemque = et item.

itinēribus, δοτ. ἀφαιρ. πλ. τοῦ iter.

itinēris, γεν. ἐνική τοῦ iter.

iter (ἀντὶ it[in]ter ἔξ οὗ ἡ) γεν.

itinēris, οὐ. ὄδος, πυρεία, ὄδοιπο-

ρία. semper sum in itineribus πάντοτε διατελῶ ἐν πορείαις, εἴ- μαι ἐν διαρκεῖ πορείᾳ.

iūbeo (πρόφερε jubeo), iussi, ius- sum, 2. διατάσσω, παραγγέλω, προσκαλῶ. 2) παρακαλῶ 104,1. iudicandus, id. iudico.

iudico (πρόφερε judico), 1. ἐκφέ- ρω γνώμην 83,4. 2) νομίζω, κρί- νω 85,2. 99,3.

iūgum, i, οὐ. (πρόφερε jugum), ζυγός, ράχις, δφρύς ὅρους.

iūnior (πρόφ. junior, συγκρ. τοῦ iuvenis = νέος), νεώτερος, στρα- τεύσιμος (ἡλικίας 17—46 ἑτῶν).

iūro (πρόφερε jūro), 1. ὀρκίζομαι. iurandi causā τοῦ δμόσαι ἔνε- κκα, ἵνα δμόσωσι τὸν ὅρκον (τοῦ στρατιώτου).

L

labor, ὄρις, ἀ. μόχθος, κακουγία. laetitia, ae, ἀγαλλίασις, χαρά.

lassitudo, dñnis, κάματος, σωμα- τική ἔξαντλησις.

latius, ἐπίρρ. συγκρ. (τὸ θετ. latē εὐρέως), εὐρύτερον.

latus, latēris, οὐ. πλευρά, πτέρυξ. latus apertum ἡ ἀκάλυπτος (τ.ξ. ἡ δεξιὰ πλευρά), ἡ ἀπροφύλακ- κτος τοῦ στρατοῦ πλευρά, ἥτις ἔχει ἀνάγκην πλαγιοφυλακῆς, εἴτε εἶναι ἡ δεξιὰ (86,3. 93,4), εἴτε εἶναι ἡ ἀριστερά.

lāudo, 1. (ἐπαίνω). hoc laudans τοῦτο ἐπιδοκιμάζων, (λίαν εύ-

χαριστημένος μ' αὐτό). laus, láudis, ἐπαίνος, ἐγκώμιον. legatio, ὄνις, πρεσβεία, ἀποστολή. legātus, i, ἀ. πρεσβευτής 90,2. 97,5.

2) ὑποστράτηγος, ὑπαρχος 101,7. legio, ὄνις, λεγεών (ὁ καὶ ἡ). lenītas, ἄτις, ἥπιότης, πραότης. levius, ἐπίρρ. συγκρ. (τὸ θετ. le- viter κούφως), ἐλαφρότερον μετὰ μικροτέρας φορᾶς.

liberaliter, ἐπίρρ. [κατὰ τρόπον ἀνδρὸς εὐγενοῦς] = comiter, be- nigne), φιλοφρόνως, μετ' εὐπροσ- γηρίας, εὐγενῶς, φιλικῶς.

liberandus, id. libero. liberius, ἐπίρρ. συγκρ. (τὸ θετ. ἐπίρρ. libērē ἐλευθέρως. Τὸ ἐπιθ. liber, libera, liberum, ἐλεύθε- ρος), ἐλευθερ(ι)ώτερον, ἐμπι- στευτικώτερον, μὲ πάρα πολλὴν ἐλευθερίαν, λίαν φιλικῶς, οἰκεί- ως πως.

libero, 1. ἀπολύω, ἀθωῶ.

libertas, ἄτις, ἐλευθερία.

licet, licuit (καὶ licitum est), 2.

(ὁ. ἀπρόσ.) ἔξεστιν, εἶναι δυνατόν.

licuit, id. licet.

locus, i, ἀ. τόπος, τοποθεσία.

(Πληθ. loca, orum, οὐ.).

locūtus, id. loquor.

longē, ἐπίρρ. μακράν.

longior, ἀ. καὶ θ., - ius, οὐ. (γεν.

- iōris) συγκρ. τοῦ longus, δὲ idē.

longius, ἐπίρρ. συγκρ. (τὸ θετ.

longe μακράν), μακρότερον.

longus, μακρός, πολὺ ἀπέχων, μα-

χρινὸς (= longinquus).
lōquor, locūtus sum, lōqui, 3.
(ἀποθ.) λέγω, ὅμιλῶ.
luce, ἀφαιρ. τοῦ lux.
lux, lūcis, φῶς. prima luce ἡμα
τῷ πρώτῳ φωτί, (τὰ ξημερώματα), ἡμα τῇ ἡμέρᾳ.
luxuria, ae, τρυφή, πολυτέλεια
(αἰτ.-am καὶ κατὰ τὴν εὐλ..-em).

M

magis, ἐπίρρ. συγκρ. μᾶλλον. ma-
gis — quam μᾶλλον—ἢ. 'Үπερθ.
maxime μάλιστα.
magnitūto, dīnis, (μέγεθος). mag-
nituto venti τὸ μέγεθος (ἡ σφο-
δότης) τοῦ ἀνέμου.
magnopērē (ἢ magnō opere),
ἐπίρρ. μεγάλως, πολύ.
magnus, μέγας (συγκρ. maior, ἡ.
καὶ θ., maius, οὐ., γεν. -ōris,
ὑπερθ. maximus).
maior, id. magnus.
manipulāris, is ἡ. (ὁ ἀπλοῦς
στρατιώτης), ὁ τῆς αὐτῆς σπείρας
στρατιώτης, ὁ συστρατιώτης.
manus, ūs (πρβλ. βυζαντ. μανί-
κιον κττ.), χείρ. usu manusque
διὰ τῆς (πολεμικῆς) ἐμπειρίας
καὶ τῆς ἴσχύος.
mare, is, οὐ. Θάλασσα.
maximus, id. magnus.
medius, μέσος. media acies, ἡ
μέση παράταξις, τὸ κέντρον τῆς
παρατάξεως.
mensis, is, ἡ. μήν.

mentio, ὅνις, μνεία.
merēor, rītus sum, 2. ἀποθ. (εἰ-
μαι ἄξιός τινος, πρβλ. μετρ-ομαι),
ἀφελῶ, εὐεργετῶ. optime de ali-
quo meritus παρασχὼν τινι με-
γύστας (πολεμικᾶς) ὑπηρεσίας.
meridies, ēi, ἡ. (ἐκ τοῦ medius
dies), μεσημβρία.
meritus, id. mereor.
metus, ūs, ἡ. φόβος.
meus, ἐμός, ἰδικός μου.
miles, ītis, ἡ. στρατιώτης.
militāris, e, στρατιωτικός.
mille, οὐ. ἄκλ. ἐν τῷ ἐν., ἀριθμ. χί-
λιοι. 2) Οὖσ. (μετὰ γενικῆς)
ἡ χιλιάς. mille equitum χιλιάς
ἱππέων, χίλιοι ἵππεῖς. Πληθ.
milia (γεν. milium).
minimus, id. parvus.
minor, ἡ. καὶ θ., minus, οὐ., γεν.
-ōris (συγκριτικὸν τοῦ parvus),
μικρότερος.
miser, ἔρα, ἔρυμ, τλήμων, ταλαι-
πωρος, ἐνδεής, δυστυχός.
miserrimus, ὑπερθ. τοῦ miser.
misi, id. mitto.
missus, id. mitto.
mittendus, γερουνδῆβον τοῦ mitto.
mitto, mīsi, missum, 3. πέμπω,
βίπτω (= iacio) 93,2. 94,1. ἀ-
πορρίπτω, ἀποβάλλω (= abicio)
95,4.
modus, i, ἡ. τρόπος. quem ad mo-
dum (ἢ quemadmodum) τίνα
τρόπον, τίνι τρόπῳ, πῶς.

monēo, nūi, nītum, 2. (μετ' αἰτ. καὶ ἀπρομφ.) ὑπενθυμίζω, ὑπομνήσκω.
 mons, montis, ἡ. ὄρος.
 monūi, ἵδ. moneo.
 moriōr, mortūus sum, mori, 3. ἀποθ. ἀποθνήσκω.
 moror, 1. ἀποθ. (διατρίβω), ἐπι- βραδύνω, ἀναβάλλω, κωλύω.
 mors, mortis, θάνατος.
 mortūus (μτχ. τοῦ morior, τεθνεῶς, νεκρός).
 mos, moris, ἡ. ζθος.
 motus, ἵδ. moveo.
 mōvōo, ὄνι, ὄtum, 2. κινῶ. cas- tra μετακινῶ τὸ στρατόπεδον, με- ταστρατοπεδεύω, « ἀνίστημι τὸ στρατόπεδον ». moveo me loco ἢ moveor loco (ἀφαιρ. [= ex loco]) μετακινοῦμαι. motus lo- co (ἀφαιρ.) ἐκτοπισθείς.
 multitūto, ἵnis, πληθύς, πλῆθος.
 1. multo, 1. aliquem pecuniā ζημιῶ τινα ἀργυρίω (χρηματικῶς), ἐπι- βάλλω τινὶ χρηματικὸν πρόστιμον.
 2. multo, ἐπίρρ. πολλῷ, πολὺ 95, 3. πολὺ 101, 7.
 multum, ἐπίρρ. πολύ. Συγκρ. plus πλέον. Ὑπερθ. plurīmum πλεῖ- στον.
 multus, πολὺς, πολυάριθμος. Συγκρ. τοῦ multi (πολλοὶ) εἶναι plures ἡ. καὶ θ., plura, οὐ. πλείονες (γεν. πλ. plurīum), καὶ ὑπερθ. plurīmi πλεῖστοι. 2) Οὔσ. 87, 3. 96, 1. 99, 3.

munīo, īvi, ītum, 4. (ὁχυρῶ), προφυλάττω, προασπίζω, 88, 6. munitio, ὄnis, πρόχωμα.
 mūto, 1. μεταβάλλω, ἀλλάσσω.

N

nactus, ἵδ. nanciscor.
 nam, σύνδ. διότι.
 namque, σύνδ. (πάντοτε πρὸ φων.), διότι. namque etiam « καὶ γάρ καί », καὶ λοιπόν, καὶ πράγματι, 86, 1. 99, 3. παραδείγματος χάριν, ἐπὶ παραδείγματι 84, 5.
 nanciscor, naectus sum, nancisei, 3. ἀποθ. (λαγχάνω), εύρισκω 96, 3. occasionem τυγχάνω εύ- καιρίας. secundum ventum τυγ- χάνω ἀνέμου οὐρίου.
 nascor, natus sum, nasci, 3. ἀποθ. γεννῶμαι.
 naturaliter, ἐπίρρ. φύσει, ἐμφύτως.
 navicūla, ae, (ὑποκοριστ. τοῦ να- vis), « ἡ ἀλιάς [ἐνν. κύμβη] », ἀκάτιον, λεμβίσκος.
 navīgo, 1. πλέω. ad navigandum, πρὸς θαλασσοπολοῖταν, πρὸς πλοῦν.
 navis, is, ναῦς. navis frumenta- ria ναῦς σιταγωγός. navis one- raria ἡ φορτ(γγ)ὶς ναῦς, « ὁλ- κάς », « πλοῖον στρογγύλον ».
 1. nē, σύνδ. τελ. ἵνα μή. ne qui (= quis) ἵνα μή τις 98, 2.
 2. -nē, μόρ. ἐγκλιτ. εἰ, ἀν.
 nec, καὶ ὅχι ἵδ. neque.
 necessariūs, ἀναγκαῖος. res neces- sariae τὰ ἐπιτήδεια. Οὔσ. ne-

cessarī, ὅrum, ἀ. « οἱ ἀναγκαῖοι », οἱ φίλοι, οἱ συγγενεῖς, 82,5.
necessē, ἄκλ. necessē fuit ὑπῆρχεν ἀναπόφευκτον.

neco, 1. φονεύω, θανατῶ.

negotiātor, ὅris, ἀ. μεγαλέμπορος, (ἰδίᾳ τραπεζίτης ἐν ταῖς ῥωμ. ἐπαρχίαις).

negotior, 1. ἀποθ. ἐμπορεύομαι, ἔχω ἐμπορικὰς ὑποθέσεις.

negotiūm, ii, οὐ. (nec καὶ otium ὅχι ἀργία, ἀπασχόλησις), ἔργον 97,1. ὑπόθεσις, ζήτημα 82,3.

nēmo (γεν. nullīus [ἀντὶ nemīnis] δοτ. nemīni, αἰτ. neminem, ἀφαιρ. nullo), οὐδεῖς (μόνον καθ' ἐνικ. ἀριθμόν). Τὸ οὐδὲ εἶναι nihil, δὲ idē.

neque ἢ nec, σύνδ. οὔτε, μήτε, καὶ δέν, χωρὶς νά. neque utquam οὐδέποτε, μηδέποτε.

neu ἢ neve, σύνδ. μηδέ, μηδὲ νά, καὶ νά μή, χωρὶς νά.

neve, id. neu.

nihil (γεν. nullīus rei, δοτ. nullīrei, ἀφαιρ. nullā re), οὐδέν. id. nemo.

nimīus, ὑπερβολικός, πάρα πολὺ μεγάλος.

nīsī, σύνδ. εἰμή, νά μή (= si non). noctū, ἐπίρρο. νύκτωρ, διὰ νυκτός. nocturnus, νυκτερινός.

noli, β' ἐν. προστακτ. τοῦ ῥ. nolo.

nolo, nolūi, nolle, δὲν θέλω. noli existimare (=ne existimave- ris) μή νόμιζε, μή νομίσης.

nomen, nomīnis, οὐ. ὄνομα.

non, οὐ, οὐκ, ὅχι, δέν.

nonnulli, id. nullus.

nōnus, ἔνατος.

noster, nostra, nostrum, ἡμέτερος (ίδικός μας). πληθ. οὐσ.

nostri, ὅrum, ἀ. οἱ ἡμέτεροι.

notitia, ae, γνωριμία.

novem, ἐννέα.

novus, νέος.

nox, noctis, νύξ. nocte κατὰ τὴν νύκτα.

nullus, οὐδεῖς (γεν. nullīus) non nulli καὶ nonnulli τινές, μερικοί.

numērus, i, ἀ. ἀριθμός. servorum numero (ἀφαιρ.) ἐν δούλων τάξει.

quo in numero ἐν δῷ ἀριθμῷ.

nunc, ἐπίρρο. νῦν, τώρα.

nuntius, ii, ἀ. ἀγγελος. 102,6. 102, 7. ἀγγελία, εἰδήσις 101,3. 101,4.

Ο

ob, πρόθ. μετ' αἰτ. ἔνεκα, διὰ+αἰτ.

obiecēram, id. obicio.

obiectus (μτχ. τοῦ obicio), ἔναντι κείμενος, προκείμενος.

ob-icēio (πρόφερε objicio), iēci, iectum, 3. (προβάλλω). ἀντι-

τάσσω 88,6. μέμφομαι τινί τι, κατακρίνω τινὰ διά τι, ψέγω 96,2.

occasio, ὄnis, εὐκαιρία.

oc - culto, 1. ἀποκρύπτω.

oc - cύρο, 1. καταλαμβάνω, γίνομαι κύριος 104,1. ἀπασχολῶ, περισπῶ (πάντοτε ἐν τῇ παθητ.

μτχ.) 97,1.
 oe - curro, occurri καὶ occurri,
 occursum, 3. (ἄνευ ἐχθρικῆς
 διαθέσεως) alicui ὑπαντῶ τινι,
 ἔρχομαι εἰς συνάντησιν τινος 98,3.
 (μετ' ἐχθρικῆς διαθέσεως) σπεύ-
 δω πρὸς συνάντησιν τοῦ ἐχθροῦ
 92,3. 97,3.
 octāvus, ὅγδοος.
 octoginta, ὀγδόηκοντα.
 officium, ἕι, οὐ. καθῆκον, ἐντολὴ
 103,4. Πληθ. ὑπουργίαι, ἐνδει-
 λεῖς εὐνοίας (εὐμενείας), ἐκδου-
 λεύσεις, εὐεργεσίαι 90,1.
 omnis, ε, πᾶς. 2) οὖσ. 82,2. 82,5.
 83,5. 86,1. 87,7.92,4. 96,2.98,2.
 onerarius (ἐκ τοῦ onus, eris, οὐ.
 φορτίον), φορτηγικός, φορτηγός.
 opera, ae, (ἐργασία), ἐνεργὸν μέ-
 ρος, βοήθεια 83,3. ὑπηρεσία 91,2.
 opere, ἐν. ἀφαιρ. τοῦ opus.
 opibus, δοτ. κ. ἀφ. πλθ., id. ops.
 opinio, ὅνις, γνώμη, προσδοκία
 96,4. καλὴ idéa, φήμη, δόξα
 82,2.
 oporteretne (δύο λέξεις : oportet
 ret [id. oportet] καὶ τὸ ἐγκλιτ.
 - ne).
 oportet, tūit, 2. (δ. ἀπρόσωπον),
 πρέπει, εἶναι ὀνάγκη, ἐπιτρέπεται.
 oportunissimē, ἐπίρρ. (ὑπερθ. τοῦ
 oportūnē), ἐν χρόνῳ λίαν εὐθέτῳ.
 oppidum, i, οὐ. πόλις.
 op - pōno, 3. ἀντιπαρατάσσω.
 opposui, id. oppono.
 op - pugno (ob - pugno), 1. cas-

tra « κατὰ κράτος αἵρᾳ », κυρι-
 εύω βίᾳ τὸ στρατόπεδον 95, 1.
 [ops], opis, idīa πληθ. opes αἱ
 (στρατ.) δυνάμεις, ὁ στρατός.
 optimē, ἐπίρρ. id. bene.
 opus, opēris, οὐ. (ἔργον), ὀχυρώ-
 σεως ἔργον 97, 2. 97, 4.
 ordo, ordīnis, ἀ. τάξις. ordo se-
 natorius ἡ συγκλητικὴ τάξις 83,
 3.97,5. τάξις (στρατιωτῶν) 92,
 2. 93,2. τάξις (νεῶν) 101, 2. λό-
 χος (= centuria) 104, 3.
 orīor, ortus sum, orīri, 4. ἀποθ.
 (ἀνατέλλω, φύομαι). initium
 victoriae orītur (κατὰ τὴν γ'
 συζ.) ἀρχὴ τῆς νίκης γίνεται
 (προέρχεται).
 orirētūr, πρτ. ὑποτ., id. orīor.
 os, oris, οὐ. (στόμα), πρόσωπον.
 ostendo (obs [= ob] καὶ tendo)
 ostendi, ostentātūm, 3. δεικνύω
 (διατάσσω) 89, 4.
 ostento, 1. (θαμιστ. τοῦ ostendo)
 ἐπιδεικνύω (προβάλλω).

P

paene, ἐπίρρ. σχεδόν.
 palam, ἐπίρρ. φανερῶς, ἐκ τοῦ φανε-
 ροῦ, ἐν τῷ φανερῷ (ἀντίθ. clam).
 palma, ae, παλάμη, χείρ, id. pando.
 pando, pandi, passum καὶ pan-
 sum, 3. (πετάννυμι). passis
 palmis μετὰ χειρῶν διατεταμέ-
 νων (πρὸς ίκεσίαν ἡ παράδοσιν).
 pār, pāris, ἶσος, ὅμοιος· par at-
 que antea ὁ αὐτὸς καὶ πρότε-

- ρον, ὁ αὐτὸς ἢ πρότερον, ὁ αὐτὸς ὡς πρότερον.
- paratus, (ἔτοιμος). animo (ἀφαιρ.). paratus πρόθυμος.
- parēo, rūi,—, 2. (μετὰ δοτ.) ὑπαπακούω, πείθομαι.
- pariō, pepēri, partum, 3. (γεννῶ). victoriam κτῶμαι (ἀποκτῶ, κερδίζω) τὴν νίκην.
- parūi, iδ. pareo.
- pars, partis, μέρος. multis partibus (=multo πολλῷ), κατὰ πολὺ.
- particeps (ἐκ τοῦ pars καὶ capio), γεν. participis, μέτοχος, κοινωνός.
- participes, πληθ. τοῦ particeps.
- partim — partim, ἐπίρρ. ἐν μέρει μὲν—ἐν μέρει δέ, τὸ μὲν—τὸ δέ.
- partiōr, partitus sum, īri, 4. ἀποθ. διαχέμομαι, διαχέμω.
- partus, iδ. pario.
- parvūlus (ὑποκοριστικὸν τοῦ parvus), λίγων μικρός.
- parvus, «παῖδος», μικρός, διάγος. Συγκρ. minor ἀ. καὶ θ., minus οὖ., καὶ ὑπερθ. minimus, ἀ διά. passus, ūs, ἀ. βῆμα (ἐν βῆμα = 5 πόδες, δηλ. 1 μ. 48). Ἐπομένως milia passuum = 1 δρωμαῖκὸν μῆλιον (τ.ξ. περὶ τὸ 1 $\frac{1}{2}$ χιλι.). milia passuum VI = 6 χιλιάδ. (δρωμ.) βημάτων (περίπου 9 χιλιόμετρα).
- passus, iδ. pando (98,2) καὶ partior.
- pater, patris, ἀ. πατήρ. pateretur, iδ. patior. patiōr, passus sum, pāti, 3. ἀποθ. ὑπομένω, ἀνέχομαι. patiens, ntis (ώς ἐπίθ.) καρτεριός. patientissimus, iδ. patiens. páucus (πρβλ. παῦρος), μικρός, διλγοστός, (κυρίως ἐν τῷ πληθ.), διάγοι. 2) Οὔσ. οἱ διάγοι 97,5, διάγα τινά, διάγαι λέξεις 98,2. paulātim, ἐπίρρ. (χρον.), κατὰ μικρόν.
- paulō, ἐπιρρηματ. ἀφαιρ. πρὸ συγχειτικῶν, μικρῷ, διάγον.
- pax, pacis, εἰρήνη.
- pecunīa, ae, χρῆμα, χρήματα.
- pello, pepūli, pulsum, 3. (ἀθῶ). exercitum ἀπωθῶ (τρέπω εἰς φυγὴν) τὸν στρατὸν (=fugo, vince).
- per, πρόθ. μετ. αἰτ. διὰ +γεν. Δηλοῦ τὸ δργανον : τῇ βοηθείᾳ, διὰ +γεν. (δργανον ἐπὶ προσώπων) 90,1. 100,2. 101,2. 103,2.—διὰ +γεν. (τὸ μέσον ἢ τὸ δργανον ἐπὶ πραγμάτων) 82,5.—ἔνεκα, διὰ+αἰτ. (= propter) 87,4.—χρονικῶς : κατὰ+αἰτ. 84,5.
- per - cīp̄o (per - cāp̄io), cēpi, ceptum, 3. (καταλαμβάνω).
- percipio usum ἀποκτῶ (παρασκευάζω ἐμπειρίαν) ἐμπειρίαν, γίνομαι ἔμπειρος.
- per - dūco, 3. (προσάγω), παρατείνω, ἐπιμηκύνω.
- perductus, iδ. perduco.
- pere exigūus, λίγων διάγος, λίγων μι-

- κρός.
- perfectus, ἴδ. perficio.
- perfēro, 3. διαδίδω, ἀγγέλω. fama perfertur φήμη διαδίδεται (φθάνει), λόγος θρυλεῖται.
- per - fīcio (per - fācio), fēci, fec-tum, 3. συντελῶ.
- per - fūgio, 3. καταφεύγω.
- pericūlum, i, οὐ. κίνδυνος, (ποινή) 83,4. periculo (ἀφαιρ. = cum periculo) capitis eorum ἡ κεφαλὴ αὐτῶν κινδυνεύει (παίζουν μὲ τὴν ζωήν των).
- perītus, ἔμπειρος, πολύπειρος.
- pernicītas, ātis, εὐκινησία.
- perpetūus, ἀδιάλειπτος, συνεχής. perpetuum tempus πᾶς ὁ χρόνος.
- per - sēquor, 3. ἀποθ. καταδιώκω. inimicitas καταδιώκω τὰς ἔγχθρας (ἐκδικοῦμαι τοὺς ἔγχθρους μου).
- perspectus (μτχ. τοῦ perspīcio, spexi, spectum, 3 διορῶ)· ἴδ. habeo.
- per - suādeo, suāsi, suāsum, 2. (μετὰ δοτ.) πείθω τινά, προτρέπω.
- persuāsi, ἴδ. persuadeo.
- per - terreo, 2. καταφροῦ, κατα-πτοῦ. perterritus animo (ἀφαιρ.) ἀποτεθαρρημένος, ἀπολέσας τὸ ήθικόν, ἄνευ ήθικοῦ (ἐν ήθικῇ καταπτώσει).
- per - tīnēo (per-tēneo), tinūi,— 2. διήκω, ἔκτείνομαι, γειτνιάζω.
- per - turbo, 1. καταθορυβῶ.
- per - vēnīo, 4. ἀφικνοῦμαι, φθάνω. pestilentia, ae, (ὁ νοσηρὸς ἀήρ). pestilentia autumni τὸ νοσηρὸν (τὸ βαρὺ) κλῆμα (αἱ ἐπιδημίαι) τοῦ φθινοπώρου.
- petissem (= petivissem), ἴδ. peto. petīvi, ἴδ. peto.
- peto (πρβλ. πέτ - ομαι), petīvi, καὶ petīi, petītum. 3. ζητῶ, ἀπαιτῶ 82,4. pacem ἐπιζητῶ (εὔχομαι) τὴν εἰρήνην. salutem ἐπιζητῶ τὴν σωτηρίαν, προσπαθῶ νὰ καταφύγω εἰς... (= configio) 93, 6.
- pice, ἀφαιρ. τοῦ pix.
- pīlum, i, οὐ. ὑσσός, ἀκόντιον (τῶν 'Ρωμαίων ὅπλων). infestis pilis (ἀφαιρ.) δι' ἀκοντίων ἐχθρικῶν, μὲ τὰ ἀκόντια προβεβλημένα.
- pīlus, i, ἀ. (= ordo), λόχος τῶν τριαρίων (τ. ἔ. τῶν πρεσβυτάτων καὶ τὰ μάλιστα ἔμπειροπολέμων τῆς λεγεωνὸς)· ἴδ. duco.
- pix, pīcis, πίσσα.
- placet, cūit, —, 2. ὁ. ἀπροσ. δοκεῖ τινι, νομίζει (εὑρίσκει) τις (ὃς) καλόν.
- planicies, ēi, πεδιάς, πεδίον.
- plerīque, pleraeque, plerāque (γεν. plurimōrum, - ārum, - ōrum), oī πολλοί, ἡ πλειονότης.
- plerumque, ἐπίρρ. ὃς ἐπὶ τὸ πολύ.
- plūres, plură, (γεν. plurīum), πλείονες.

pol - licēor, cītus sum, 2. ἀποθ.

ὑπισχνοῦμαι (ὃ πόσοι μαζι).
pondus, ēris, οὐ. βάρος, ἀφθονία,
πλῆθος.

pōno, posūi, posūtum, 3. τοποθε-
τῶ, τάσσω.

porta, ae, πύλη (στρατοπέδου).

portus, ūs, ἀ. λιμήν.

possem, πρ. ὑποτ. τοῦ possū.

possim, ἔνεστ. ὑποτακτ. τοῦ pos-
sum.

possum, potūi, posse, δύναμαι. po-
test, καθίσταται δυνατὸν 100,4.

post, ἐπίρρ. εἶτα, ἐπειτα' id. dies.
post-ēā, ἐπίρρ. (post + ἀφαιρ. ἐ-

πιρρ. εᾶ), ὕστερον, εἰς τὸ μέλλον.
postērus, (ὕστερος). 2) Οὐσ. in
postērum (κατὰ παράλ. τοῦ di-
em) εἰς τὴν ὕστεραίαν, τὴν ἐπο-
μένην.

postrēmō, ἐπίρρ. τέλος, ἐνὶ λόγῳ.
postūlo, 1. aliquem alicuius rei
κατηγορῶ τινά τινος (διά τι).
(κυρίως postulo aliquem in
quaestionem ζητῶ τινα εἰς ἀνά-
κρισιν [ἐνώπιον τῶν δικαστῶν]).
potestas, ἄτις, εὐκαιρία, δυνατότης.
potior, potītus sum, potīri, 4.
ἀποθ. (aliquā re) γίνομαι κύ-
ριός τινος (πράγματος).

potītus, id. potior.

potūi, id. possum.

praeceptus, id. praecipio.

prae - cīp̄o (prae - cāp̄o), cēpi,
ceptum, 3. (προλαμβάνω). ani-
mo (ἀφαιρ.) victoriam διὰ τοῦ

νοῦ (ἐν τῇ φαντασίᾳ) προλαμ-
βάνω (προεξοφλῶ) τὴν νίκην,
ἡδη ἐκ τῶν προτέρων θεωρῶ ἐ-
μαυτὸν νικητήν. 87,7. προδιαγρά-
φω, διατάσσω ἐκ τῶν προτέρων
93,1.

praeda, ae, λεία, λάφυρα.

1. praedīco, 1. μνημονεύω, ἀναφέ-
ρω 90,1. ὁμοιογῶ, ἐκδηλῶ 104,1.

2. prae - dīco, δίδω ἐκ τῶν προτέ-
ρων ἐντολήν, προδιατάσσω, πα-
ραγγέλω 92,1.

praedixēram, id. 2. praedīco.

praedo, ūnis, ἀ. πειρατής, ληστής
τῆς θαλάσσης.

praeēram, praeessem, id. praeſum.

praefectus, i, ἀ. (ἐπιμελητής).
praefectus regius ὁ ἀρχηγὸς
τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων, ὁ
« στρατίαρχος ».

praemīum, ii, οὐ. ἀμοιβή. prae-
mia pecuniae ἀμοιβαὶ χρημά-
των (ἀμοιβαὶ χρηματικαῖ).

praeprāro, 1. παρασκευάζω (=com-
paro) 84,1. praeparātus, προ-
παρεσκευασμένος 101,4.

prae - pōno, 3. προστημι, τάσσω
τινὰ ως διοικητήν, κάμνω (ἀρ-
χηγόν).

praeponuēram, id. praepono.

præsentia, ae, (παρουσία). 2) ὁ
παρῶν χρόνος. in præsentia ἐν
τῷ παρόντι, τό γε νῦν.

præsidium, ii, οὐ. φρουρά, φύλα-
κες, βοήθεια 88,5. 89,1. 89,2.
93,7. 94,5. 99,4. 101,3. 101,5.

- δχυρὸς τόπος κατεγόμενος ὑπὸ φρουρᾶς 83,3.
- praestitissem, ἵδι. praesto.
- pae - sto, stīti, stītum ἢ stātum, stārē, 1. (μηχ. μέλλ. praestatūrus), (ἴσταιμαι ἐμπρός). ope- ram παρέχω βοήθειαν, λαμβάνω ἐνεργὸν μέρος. officium ἐπιτελῶ τὸ καθῆκον 85,2. 103,4.
- prae - sum, fūi, esse (μετὰ δοτ.) διοικῶ, εἴμαι διοικητής.
- praeter - eā, ἐπίρρ. (praeter + ἀφαιρ. ἐπίρρ. eā), ἐκτὸς τούτου, ἐκτὸς τούτων.
- praetor, ὄρις, ἀ. (ἐκ τοῦ ῥ. prae- eo προπορεύομαι), στρατηγός, πραίτωρ.
- praetorium, ἕι, οὐ. ἡ σκηνὴ τοῦ στρατηγοῦ, τὸ στρατήγιον 82,1. ἡ κυριωτέρα θέσις τοῦ στρατοπέδου, ἔνθα ἦτο ἡ σκηνὴ τοῦ στρα- τηγοῦ, στρατήγιον, (στρατηγεῖ- ον), « περίστασις στρατηγίου » 94,6.
- praetorius, στρατηγικός, τῶν ἀρ- χόντων 85,5. porta praetoria ἡ (πρὸς τὸν ἐχθρὸν ἐστραμμένη) πύλη τοῦ στρατοπέδου, πύλη στρατηγίς. 2) Οὐσ. (ἐν. vir) ὁ διατελέσας στρατηγός, ὁ πρώην στρατηγὸς 82,3.
- premo, pressi, pressum, 3. πιέζω.
- primō, ἐπίρρ. κατ' ἀρχάς.
- primum, ἐπίρρ. (ἀρχήν), ἐν πρώτοις.
- primus, πρῶτος.
- prior, ἀ. καὶ θ., prius, οὐ. (γεν. ὄρις), πρότερος.
- pristinus, ὁ πρὸν, ὁ πρότερος. pris- tina opinio ἡ προτέρα ἵδεα.
- prius, ἐπίρρ. πρότερον (ἵδι. prior). prius quam καὶ priusquam πρὶν ἦ.
- privatus, (ἵδιωτικός). Οὐσ. ὁ ἵδι- ώτης (κυρίως ὁ ἄνευ δημοσίου ἀξιώματος).
- privō, 1. (ἀπὸ) στερῶ.
- pro, πρόθ. μετ' ἀφαιρ. (πρό). ἐν δύναματι, χάριν + γεν., ἀποβλέ- πων εἰς...
- pro - curro, eucurri, cursum, 3. (τρέχω ἐμπρός), ἐφορυμῶ (δρο- μάιως).
- prodeātis, β' πληθυντ. ὑποτ. ἐνεστ.
- τοῦ ῥ. prod - eo, ὁ ἵδε.
- prod - eo (pro, prod - καὶ eo), ἕι- tūm, īre (προβάνω). animo firmiore μετὰ ψυχῆς θαρραλεω- τέρας (θαρραλεώτερον) προχω- ρῶ, βαδίζω.
- proditio, ὅνις, προδοσία.
- proditus, ἵδι. prodo.
- pro - do, dīdi, dītum, 3. προδίδω
- pro - dūco, 3. (παράγω), ἀνάγω (= prověho, promoveo) 100, 1. προάγω, ἐξάγομαι τινα, παρα- σύρω 104,3.
- productus, ἵδι. produco.
- proelior, 1. ἀποθ. συνάπτω μάχην, μάχομαι, συμπλέκομαι, πολεμῶ.
- proelium, ἕι, οὐ. συμπλοκή, μάχη.
- proelium equestre μάχη ἵππι- κή, ἵππομαχία.

profectio, ὅνις (ἐκ τοῦ proficis-
cor), ἀναχώρησις.

profectus, ἴδ. proficiscor.

proficiscenti, ἴδ. proficiscor.

pro - ficecor, fectus sum, ficeisci, 3.
ἀποθ. πορεύομαι. 2) πλέω 101,4.

profundi, ἴδ. profundo.

pro - fundo, fūdi, fūsum, 3. (ἐκ-
χέω). profundo me (δι) εκχέο-
μαι, ἔξαπλοῦμαι, ἔξορμῶ.

pro - gredior (pro - grādior),
gressus sum, grēdi, 3. ἀποθ. προ-
βαίνω, προχωρῶ, βαδίζω πρὸς
τὰ πρόσω.

progressus, ἴδ. progredior.

pro - hibeo (pro καὶ hābeo), būi,
bitum, 2. εἰργω. aliquem aquā
(ἀφαιρ.) κωλύω τινὰ ἀπὸ τοῦ
ὑδάτος, κωλύω τινὰ ἀπὸ τῆς ὑ-
δρεύσεως.

projectus, ἴδ. proicio.

projicio (προφ. projicio, ἐκ τοῦ
pro καὶ iācio), iēci, iectum, 3.
ἀπορρίπτω, ἀποβάλλω, 98,1.
proicior (=proicio me) ad
terram ῥίπτω ἐμαυτὸν εἰς τὴν
γῆν, (ῥίπτομαι πρὸ τῶν ποδῶν
τινος) 98,2.

pro - nuntio, 1. προαναγγέλλω, προ-
δηλῶ 94,3. διαβεβαιῶ, λέγω 87,2.

propinquus (ἐκ τοῦ prope, pro-
pinquus, πρβλ. long - inquus),
πλησιόχωρος 88,5. Οὐσ. πληθ.
propinqui, δorum ἀ. (κυρίως ἔξ
αίματος) οἱ συγγενεῖς, οἱ τοῦ
(στενοῦ) περιβάλλοντος, οἱ οἰ-

κεῖοι 103,2.

propior, ἀ. καὶ θ., ius, οὐ. (γεν.
iōris) συγκρ. ἐγγύτερος, πλησι-
έστερος. Τύπερθ. proximus.

propius, ἐπίρρ. συγκρ. (θετ. pro-
pe, ὑπερθ. proxime), μετ' αἰτ.,
ἐγγύτερον, πλησιέστερον.

pro - pōno, 3. γνωστοποιῶ, δημο-
σιεύω 102, 2. 3.

propositum, i, σκοπός, πρόθεσις,
σχέδιον 84, 1. 100, 3.

propositum, ἴδ. propono.

proposuisse, ἴδ. propono.

propter, πρόθ. μετ' αἰτ. διὰ + αἰτ.,
ἔνεκα.

proptereā, ἐπίρρ. (propter + ἀ-
φαιρ. ἐπίρρ. εᾶ), τούτου ἔνεκα,
διὰ ταῦτα. propterea quod διὰ
ταῦτα ὅτι, διότι.

prosecūtus, ἴδ. prosequo.

pro - sēquor, 3. ἀποθ. ἔπομαι, ἐπα-
κολουθῶ, συνοδεύω.

protectus, ἴδ. protego.

pro - tēgo, xi, etam, 3. σκεπάζω,
καλύπτω.

protēnus, ἐπίρρ. (pro καὶ tēnus),
(παρ) ευθύς, ἀπ' εὐθείας.

provincia, ae, (ἡ πρόσω νικη-
φόρος πορεία τοῦ στρατοῦ), ἐπαρ-
χία.

proximus, ἴδ. propior.

publicus, δημόσιος: ἴδ. res.

puer, pueri, ἀ. παιδις.

pugna, ae (ἡ ἐκ παρατάξεως μά-
χη), μάχη.

pulsus, ἴδ. pello.

Q

quadraginta, τεσσαράκοντα.

quam, ἐπίρρο. (μετ' ἐπιθ. = ὡς, πάνυ, πόσον πολύ). 1) πρὸς ὑπερθετ. ὅσον τὸ δυνατόν, ὡς 102,3. 2) (μετὰ συγχριτικὸν) ἢ 92,3. 95,4. ἵδ. καὶ prius.

quando, ἐπίρρο. γρον. ποτέ, (καὶ μὲν ἡ φορά).

quantus, πόσος, ὅπόσος.

quantuscumque, ὁσοσδήποτε (πολὺς).

quartus, τέταρτος.

quascumque, ἵδ. quicunque.

-que, ἐγκλιτ. = τέ, καὶ.

querens, ἵδ. queror.

queror, questus sum, quéri, 3. ἀποθ. παραπονοῦμαι, μετὰ παραπόνου λέγω.

qui, quae, quod, ἀντων. ὅς, ὅστις, ὁ ὅποιος.

qui (καὶ quis), quae (καὶ qua), quid καὶ quod ἀντων. (ἐπιθετικῶς), τίς, τι.

quibusdam, ἀφ. πληθ. τοῦ quidam.

quicunque, quaecumque, quodcumque, ἀντων. οἰοσδήποτε.

quidam, quedam, quoddam, ἀντων. (ἐπιθετικῶς), γνωστός τίς, τις.

Πληθ. ὥρισμένος ἀριθμός, τινές.

quidem, σύνδ. γε, βεβαίως.

quidnam, ἵδ. quisnam.

quiētus (μηχ. τοῦ quiesco ἡσυχάζω), ἡσυχος, ἀκίνητος.

quin, σύνδ. (ἐκ τῆς ἀφ. ἀφαιρ.

qui καὶ ne μετὰ μίαν ἀρνητικὴν κυρίαν πρότασιν) + ὑποτακτ., ὅτι· ἵδ. fallo.

quindēcim, δέκα πέντε.

quinque, πέντε.

quinquerēmis, is (κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐσ. navis, ἐκ τοῦ quinque καὶ remus = κώπη. πληθ. αἰτ. quinqueremis καὶ quinqueremis), ἢ πεντήρης (ναῦς).

quis, quid? ἀντων. τίς; ποῖος;

quis (καὶ qui), quid, ἀντ. τίς, τι.

quisnam, quidnam, ἀντων. τίς ποτε; τίς λοιπόν; τίς;

quisquam, quaequam, quidquam καὶ quiequam (ἐν ἀρνητ. καὶ ὑποθετικῇ προτάσει), ἀντων. τίς.

quisquis, quaequae, quidquid καὶ quicquid, ἀντων. (πᾶς), δστις, δστισδήποτε.

quo, σύνδ. μεθ' ὑποτακτ. (=ut eō), ἵνα 86,2, 98,2.

quod, σύνδ. ὅτι, διότι.

quoniam, σύνδ. (quom = cum καὶ iam), ἐπειδὴ (λοιπόν), ἐπειδὴ (βεβαίως).

quoque (πιθανῶς ἐκ τοῦ quod καὶ -que = μετὰ τούτου ἐπίσης), καὶ, εἴτι, ἐπίσης.

R

radix, ἕιcis, (ὁἶζα, πρβλ. καὶ ὁ ἄδιξ).

μεταφριτικῶς ἐν τῷ πληθυντ. ἀριθμῷ = ὑπάρχειαι, πρόποδες (ὅρους).

ratio - ονις, ὑπολογισμός, 82,5. μέσον 83,5. τρόπος 85,2. 101,4.

- σύνεσις, φρόνησις, περίσκεψίς
92,4. αἰτία, αἰτιολογία, οἱ λό-
γοι 86,2.
- recens, ntis νεόδρεπτος, νεωστή
χοπεὶς 96,4. 2) Οὐσ. ὁ μὴ λαβὼν
εἰσέτι μέρος εἰς τὴν μάχην, ὁ μὴ
κεκμηκώς.
- recepisse, ἀπρμφ. πρκμ. τοῦ recipio.
- recepissem, receptus, id. recipio.
- re - cipio (re - cāp̄io), cēp̄i, cēptum, 3. (ἀναλαμβάνω), ὑπι-
σχυοῦμαι 82,5. recipio me ὑπο-
χωρῶ, ἀποχωρῶ 97,2. ἀποσύρο-
μαι 102,4. καταφεύγω 102,6. re-
cipior γίνομαι δεκτὸς 102,7. γί-
νομαι δεκτός, παρέχεται μοι ἀσυ-
λον 103,3. συνενῶ 82,1.
- recupero, 1. ἀνακτῶμαι, ἀνακτῶ,
κερδίζω ἐκ νέου.
- recusatīo, ōnis, ἄρνησις, διαμαρ-
τυρία.
- recūco (re καὶ causa), 1. recūso
ne ἀποκρούω, (δὲν θέλω νά...).
- red - ēo, ii, itum, īre (ἐπανέρχο-
μαι). ad gladium καταφεύγω
εἰς τὸ ξίφος.
- reditus, ūs, ἀ. ἐπιστροφή, ἐπάνοδος.
- re - fero, rettūli, relātum, referre,
κομίζω.
- re - fīcio (re - fāc̄io), fēci, fectum,
3. (πάλιν ποιῶ), συμπληρῶ (τὰ
κενὰ τοῦ στρατεύματος).
- re - fūgio, fūgi, —, 3. (ὅπισω φεύ-
γω), καταφεύγω, διὰ τῆς φυγῆς
ζητῶ τὴν σωτηρίαν, ἐκφεύγω (=
- recipio me) 95,4. 99, 4.5.101,6.
regius, βασιλικός, τοῦ βασιλέως.
- relātus, id. refero.
- relictus, id. relinquō.
- re - linquo, līqui, lictum, 3. κατα-
λείπω 87,3. relinquō cohortes
praesidio (δοτ.) καταλείπω κα-
όρτεις (ὡς) φρουρὰν 89,2. 95,3.
ὑπολείπω (ἢ φήνω) 92,1. ἐγ-
καταλείπω, 97,2. θέτω ἐν δευτέ-
ρᾳ μοίρᾳ, θεωρῶ τι ὡς δευτε-
ρεῦον 102,4.
- reliquēram, id. relinquō.
- reliquus, λοιπός, ὑπόλοιπος.
- re - mānēo, mansi, —, 2. μένω ὃ
πίσω, παραμένω.
- remansi, id. remaneo.
- re - mitto, 3. πέμπω ὅπισω.
- re - nōvo, 1. ἀνανεώνω. rursus re-
novo (κατὰ πλεονασμὸν) πάλιν
ἐκ νέου ἀναλαμβάνω, ἐπαναρχίζω.
- re - pērīo, repp̄eri, repertum, 4.
(ἀνευρίσκω). occasionem τυγχά-
νω εὑκαιρίας, εύρισκω εὑκαιρίαν.
- repressi, id. reproto.
- re - prīmo (re - prēmo), pressi,
pressum, 3. ἀναστέλλω, μειῶνω,
92,5. ἀνακόπτω, ἐπέχω (στα-
ματῶ) 93,1.
- re - quiesco, ēvi, —, 3. ἀναπάύο-
μαι (ξεκούραζομαι).
- rēs, rēi, πρᾶγμα. res militaris (τὸ
στρατιωτικὸν πρᾶγμα), αἱ πολε-
μικαὶ ἐπιγειρήσεις 83,3. res
frumentaria (πρᾶγμα σιτικόν),
τὸ ἀφορῶν εἰς τὸν σῖτον, τὰ ἐπι-

- τῆδεια· res publica ἡ res publica, (γεν. καὶ δοτ. rei publicae κλπ.) πολιτεία, (κράτος). res (πληθ.) αἱ συνδιαλέξεις, αἱ συνομιλίαι 104,1.
- re - sisto, stīti,—, 3. ἀνθίσταμαι, μάχομαι.
- re - spic̄io (re καὶ [spēcio], pecti, pectum, 3. (στρέφω ὅπίσω νὰ ἔδω), στρέφομαι (πρός τινα).
- re - spondeo, ndi, nsum, 2. ἀποχρίνομαι, ἀπαντῶ.
- retentus, ἴδ. retineo.
- re - tīnēo (re καὶ tēneo), tinūi, tentum, 2. δὲν ἀφήνω, δὲν ἐγκαταλείπω, διατηρῶ 92,3. retineor ἐμποδίζομαι 102,5.
- reversūrus, ἴδ. revertor.
- revertor, reverti (ἐξ ἐνεστ. revertō), reverti, 3. ἀποθ. (ἡ μτχ. reversus), ἐπανέρχομαι, ἐπιστρέφω, ἐπανακάμπτω.
- rex, regis, ἀ. βασιλεὺς.
- ripa, ae, ὥγθη. ripa impedīta ὥγθη ἀπρόσβατος. (δύ σκολος).
- rivus, i, ἀ. ῥύκιον, (ποτάμιον).
- robur, robōris, oū. (ἀγρία δρῦς).
- 2) μτφρ. πυρήν, ἁνθος (οἱ κράτιστοι, οἱ λογάδες) τοῦ στρατοῦ.
- rursus, ἐπίρρ. πάλιν, ἐκ νέου, (ἀκόμη μίαν φοράν).
- S
- sacerdotium, ii, oū. τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερέως, ἱερωσύνη 82,4. 83,1.
- saepē, ἐπίρρ. (συγκρ. saepiūs, ὑπερθ. saepissime), πολλάκις, ἐπανειλημμένως.
- sagittariūs, ii, ἀ. τοξότης.
- salus, ūtis, σωτηρία, διάσωσις, (χάρις).
- sanguis, ūnis, ἀ. αἷμα, (ζωή).
- satis, ἐπίρρ. λίαν. satis longus (= tam longus) οὔτω (τόσον) μακρός. satis (ἐπί) αρκεῖ 92,1.
- scapha, ae, σκάφη (= λέμβος τῶν νεῶν), ἐφόλκιον, (φελοῦν).
- scīo, scīvi, scītum 4. γιγνώσκω, γνωρίζω.
- se (καὶ sese), ἔαυτόν, -τήν, -τό, -τούς κλπ., ἴδ. sui 1.
- se - clūdo (se-clāudo), si, sum, 3. ἀποκλείω, ἀποχωρίζω.
- seclūsi, ἴδ. secludo.
- secum = cum (πρόθ.) καὶ se (ἀφαιρ.) μεθ' ἔαυτοῦ, μεθ' ἔαυτῶν κλπ.
- secundus (ἐκ τοῦ sequor) = δεύτερος, εὐνοϊκός, οὔριος.
- sed, σύνδ. ἀλλάζ.
- semper, ἐπίρρ. πάντοτε. 2) πολλάκις 96,1.
- senatorius, συγκλητικός.
- senātus, ūs, ἀ. σύγκλητος.
- senatusconsultum, i, oū. (καὶ κεχωρισμένως senatūs [γεν.] consultum) συγκλήτου δόγμα.
- septem, ἐπτά.
- sequimīni, β' πλ. προστ. ἢ sequor.
- sententia, ae, γνώμη.
- sēquor, secūtus sum, sēqui, 3. ἀποθ. ἐπομαι, ἀκολουθῶ.

serpo, psi, ptum, 3. ἔρπω, διαδί-
δομαι, ἐξαπλοῦμαι. ignis serpit
latius τὸ πῦρ λαμβάνει εὐρυτέ-
ρας διαστάσεις.

servo, 1. (σφέω). institūtum τη-
ρῶ τὸ (στρατιωτικὸν) ἔθος 84,3.
διαφυλάττω 89,1.

servus, i, ἀ. δοῦλος.

seu, id. sive.

sese, id. se.

sex, ἕξ.

si, σύνδ. εἰ, ἐάν, ἂν.

sibi, ἐαυτῷ κλπ. id. sui, 1.

sic, ἐπίρρ., οὔτως, οὕτω.

sicut, ἐπίρρ., ὥσπερ, οὕτως.

signum, i, οὐ. σημεῖον 85,4. 90,

3. 93,4. 93,5 (= vexillum).

signa militaria (σημεῖα στρα-
τιωτικά), σημαῖαι 95,4. 99,4.
ὅργανα μουσικὰ 92,5.

sim, ἐνεστ. ὑποτακτ. τοῦ sum.

similiter, ἐπίρρ. δόμοιως.

simul, ἐπίρρ. ταυτοχρόνως.

sine, πρόθ. μετ' ἀφαιρ., ἄνευ.

singulāris, e, μοναδικός.

singūli, ae, a, ἀνὰ ἔνα. singulas
cohortes detraxit ἀνὰ μίαν κό-
ρτιν (ἀνὰ ἐν τάγμα) ἀπέσπασε.

sinister, sinistra, sinistrum, εὐ-
ώνυμος, ἀριστερός.

sive, (πρὸ φων. ἢ συμφ.) ἢ seu
(πρὸ συμφ.) συνδ. εἴτε. sive-
sive εἴτε-εἴτε.

societas, ἄτις, ἑταιρεία (ἐκ 'Ρω-
μαίων πολιτῶν εἰσπράττουσα
τοὺς φόρους τῶν ἀγροτῶν ἐν ταῖς

ρώμῃ. ἐπαργίας ἀντὶ ὠρισμένου
μισθώματος), συνδικάτον.

sollicito, 1. ἐξεγέρω, (ἐξ)ωθῶ
εἰς στάσιν (εἰς ἀποστασίαν).

solvo, solvi, solūtum, 3. λύω.
solvo (naves) a terra λύω τὰς
ναῦς ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, ἐκπλέω,
ἀνάγομαι 101,6. 102,7.

soror, ὅρις, ἀδελφή.

spatiū, ii, οὐ. spatium tempo-
ris καὶ ἀπλῶς spatium διάστη-
μα χρόνου, χρονικὸν διάστημα
84,1. 95,1. τόπος, χῶρος, διάστη-
μα (ἀπόστασις μεταξύ δύο τό-
πων) 92,1. 103,2.

specto, 1. (ἀπὸ) βλέπω. haec
spectans (εἰς) ταῦτα ἀποβλέ-
πων, (ἐπὶ τῷ σκοπῷ νά...).

sperassem (= speravisse), id.
spero.

spēro, 1. ἐλπίζω.

spes, spei, ἐλπίς.

(spons, ntis), μόνον κατ' ἀφαιρ.
suā sponte, ἀφ' ἐαυτῶν, αὐτο-
βούλως, ἄνευ διαταγῆς.

statio, ōnis, φυλακεῖον (τόπος ἔν-
θα τοποθετοῦνται στρατιῶται
φρουρᾶς ἔνεκα), φυλάκιον.

statuo, ūi, ūtum, 3. ἀποφασίζω.

stringo, nxi, etum, 3. (στράγγω,
σφίγγω). gladium (ἀντὶ τοῦ συν-
ηθεστέρου destringo gladium)
σπῶμαι (ἀνασπῶμαι) τὸ ξίφος,
σύρω τὸ ξίφος.

strinxi, id. stringo.

structus, id. struo.

strōo, xi, ctum, 3. κατασκευάζω.
studium, ii, oū. σπουδή, προθύμια.

stupa, ae (στύπη), στυππεῖον.
subēram, iδ. subsum.

sub - iēcio (πρόφερε subiecto, sub
και iācio), iēci, iectum, 3. ὑποβάλλω. aciem collibus (δοτ.)
προσάγω (πλησιάζω) τὸν (παρατεταγμένον) στρατὸν ὑπὸ τοὺς
λόφους (εἰς τοὺς πρόποδας τῶν
λόφων). subicio me (ἀντὶ aciem
meam) iniquis locis (δοτ.)
ὑποβάλλω ἐμαυτὸν (τὸν στρατὸν
μου) εἰς τόπους ἀνίσους (τ.ἔ. εἰς
τόπους στρατηγικῶς δυσμενεῖς).
sublātus, iδ. tollo.

sub - lūo (ἐκ τοῦ sub - lavo), ūi,
ūtum, 3. (ὑπονίπτω). montem
ὑπολούω (βρέχω) τὸ ὅρος (τοὺς
πρόποδας τοῦ ὅρους).

subsēqui, ἀπρομφ. τοῦ subsequor.
sub - sēquor, 3. ἀποθ. ἀκολουθῶ
κατόπιν.

sub - sum, (ὑπόκειμαι). subest
ἐγγὺς ἔστι, πλησιάζει.

suc - cēdo (sub - cedo), 3. ali-
eui διαδέχομαι τινα.

successi, iδ. succedo.

1. sūi, sibi, se, ἀντων. iδ. 102,6 κ.ἄ.
2. sūi (98,2), iδ. suus.

sum, fūi, esse, εἴμαι, εἰμί. alīquis
ἡ aliquid est praesidio (δοτ.)
εἶναι τις ἡ τι βοήθεια (πρὸς βοή-
θειαν). sum ad aliquid χρησι-
μεύω πρός τι 101,2. est periculo

(ἀφαιρ.) capit is mei εἶναι μετὰ
κινδύνου τῆς κεφαλῆς μου (ἡ
ζωὴ μου κινδυνεύει) 102,6. fui
consul ὑπῆρχα (διετέλεσα, ἐχρη-
μάτισα) ὕπατος. ventus est ἀ-
νεμος εἶναι (πνέει). sum in cu-
ratione regni εἴμαι ἐν τῇ ἐπιτρο-
πεύσει τοῦ βασιλέοντος, ἐπιτροπεύω
τὸν ἀνήλικον βασιλέα.

summa, ae, ὁ (διὰ τῆς λογιστικῆς
ἀποτελουμένος) ἀριθμός, σύνο-
λον. quae summa erat milium
XXXII ὅς (ἀντί: δῶν καὶ ὅρτε-
ων) ἀριθμὸς ἦτο εἴκοσι δύο χι-
λιάδων. iδ. καὶ diffido.

summōtus, iδ. summōveo.

sum - mōveo (sub - moveo), 2.
ἐκδιώκω, ἀπωθῶ.

summus (ὑπερθ. τοῦ superus), ἀ-
νώτατος, μέγιστος. iδ. superior.

sumo (subs [= sub]-emo),
sumpsi, sumptum, 3. λαμβάνω
(παρὰ τὴν θέλησιν), εἰσπράττω
βίᾳ 103, 1.

1. sumptus, ūs, ἡ. δαπάνη, ἔξοδα

2. sumptus, iδ. sumo.

superior, ūs, (γεν. iōris, συγκρ.
τοῦ superus), πρότερος.

supero, 1. νικῶ (=vinco).

super - sum, ἐπιζῶ 87,2. ὑπολεί-
πομαι 91,2.

sup - porto (sub - porto), 1.
προσκομίζω, φέρω.

suprā, ἐπίρρο. (ἐκ τοῦ superā
[parte]), ἀνωτέρω.

suspicio, ūnis, ὑποψία.

sus - tīnēo (subs [=sub] καὶ tē-neo), tinūi, [tentum ἦ] tē-tātum, 2. ἀντέχω (βαστῶ) 94,2. impetum ὑπομένω τὴν ἔφοδον 84,4.

suus, ἐαυτοῦ, -τῆς, -τῶν (ἰδικός του, ἰδικός της, ἰδικός των). nihil sui οὐδὲν τῆς ἐαυτῶν περιουσίας, οὐδὲν δύπερ ἀνῆκεν αὐτοῖς 98,2.

T

tabella, ae (ξύλινος μικρὸς πίναξ), δελτίον ψηφοφορίας.

tabernacūlum, i, οὐ. σκηνή. taeda, ae (ξύλον ῥητινοῦχον), δάξ. tam, ἐπίρρ. τόσον (πολύ). tam (μετ' ἐπιθέτου) οὕτω, τόσον.

tamen, σύνδ. δύμως.

tametsi, σύνδ. εἰ καί.

tantus, τοσοῦτος, τόσον σπουδαῖος. tantum, (αἰτ. τοῦ οὐσ. tantum).

ἐπίρρ. κατὰ πολὺ 96,4. tantum ut τοσοῦτον ὥστε 101, 3.

tardius, ἐπίρρ. συγκρ. (τὸ θετ. tarde βραδέως), βραδύτερον.

tectus (κυρίως μτχ. τοῦ tego).

'Ως ἐπιθέτον =constrātus (κατεστρωμένος. scaphae tectae, ἀκάτια (πλοιάρια) « καταστρώματα ἔχοντα » 100,2.

tego, texi, tectum, 3. (στέγω) καλύπτω, περιφρουρῶ, προστατεύω 102,3.

telum, i, οὐ. (βέλος), ἀκόντιον.

temerē, ἐπίρρ. ἀλογίστως, ἀπερισκέπτως, εἰκῇ.

tempestas, ἄτις, τρικυμία (=procella).

temporis, γεν. τοῦ tempus.

temptandus, id. tempto.

tempto, 1. πεῖραν λαμβάνω, ἀποπειρώμενος (διακινδυνεύων) μανθάνω.

tempus, ὄρις, οὐ. χρόνος. isdem (=iisdem) temporibus (αφαιρ.) κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους. eōdem tempore κατὰ τὴν αὐτὸν χρόνον. tempus anni ἡ ὥρα τοῦ ἔτους.

tendi, παθ. ἀπρμφ. τοῦ tendor, tentus sum καὶ σπανιώτ. tensus sum, tendi. id. tendo.

tendo, tetendi, tentum, σπανιώτ.

tensem, 3. (τείνω). praetorium « πήγνυμι), διατείνω (τεντών, στήνω, στήνω) τὴν σκηνὴν τοῦ στρατηγοῦ, « σκηνοπηγῶ ».

tenēo, tenūi, —, 2. κατέχω. 88,2. me loco (ἀφαιρ.) κρατῶ ἐμαυτὸν ἐν τῇ (τεταγμένῃ) θέσει,

διατηρῶ τὴν θέσιν μου 94,1.

καταλαμβάνω, γίνομαι κύριος 101,1. διατηρῶ, κρατῶ 102,3.

tergum, i, οὐ. νῶτον, νῶτα. a tergo ἐκ τῶν ὅπισθεν, ἐκ τῶν νῶτων.

terni, ἀνά τρεῖς, τρεῖς.

terra, ae, ξηρὰ 101,6. ἔδαφος 98,1.

terrēo, rūi, itum, 2. φοβῶ, πτοῶ.

tertius, τρίτος.

testis, is, ἀ. ὁ μάρτυς.

timēo, ūi, —, 2. φοβοῦμαι.

timor, ὄρις, ἀ. φόβος.

timuisse, timuissem, id. timeo.
 tollo, sustuli, sublatum, 3. αἴρω.
 clamorem αἴρω κραυγήν, ἀλα-
 λάζω, «ιάχω» 92,5. ἀφιέρω,
 ἀποκομίζω (παὶ ρνω) 103,1.
 tot, δὲλ. τοσοῦτος, τοσοῦτοι.
 totus, (γεν. totius, δοτ. toti), δέ-
 λος, ὄλόκληρος, ἄπαξ.
 traditus, id. trado.
 trā - dō (ἐκ τοῦ trans - do), dīdī,
 dītum, 3. παραδίδω.
 tradūco (trans - dueo), 3. διαβι-
 βάζω.
 tres, tria, (γεν. πλ. trium), τρεῖς.
 trichila, ae, σκιά, κλισία φυλο-
 σκεπής καὶ φυλλόστρωτος, παρά-
 πηγμα φυλλοσκεπές (εἶδος κρεβ-
 βατίνας).
 tribūnus, i, ἡ. (ό φύλαρχος, ο
 προϊστάμενος φυλῆς τινος). tri-
 bunus militum (στρατιωτικὸς)
 γύλαρχος.
 triginta, τριάκοντα.
 trirēmis, is, (tres καὶ remus =
 κώπη), ή τριήρης (ναῦς).
 tuba, ae, σάλπιγξ.
 tuemini, β' πληθ. προστ. ὅ. tueor.
 tueor, tuītus sum, 2. ἀποθ. φυ-
 λάττω, ὑπερασπίζω.
 tuli, id. fero.
 tum, ἐπίρρ. τότε.
 tune, ἐπίρρ. τότε.
 turmātim, ἐπίρρ. ἵλαδόν, κατὰ ἵλας.

U

ubi, σύνδ. ώς, εὐθὺς ώς, ἀφοῦ

93,5. 98,2.
 umquam, ἐπίρρ. ποτέ· id. neque.
 unā, ἐπίρρ. (όμοῦ, ἥμα). unā cum
 aliquo ὅμοῳ τινι (μαζὶ μέ).
 undique, ἐπίρρ. πανταχόθεν.
 unius, γεν. τοῦ unus.
 universus, σύμπας. universi, σύμ-
 παντες, ἀθρόοι, πάντες ὅμοιυ-
 μαδόν.
 unus, (γεν. unius, δοτ. uni), εἰς.
 2) εἰς μόνον (=unus modo,
 unus omnino) 82,1. 82,3.5. 89,
 1, 102,4. 3). μόνος, εἰς μόνος
 91,2.
 urbānus, ἀστικός, τοῦ ἀστεως.
 urbs, urbis, πόλις (ιδίᾳ ή 'Ρώμη·
 [πρβλ. "Αστο = Αθῆναι, Πόλις
 = Κωνσταντινούπολις].
 1. usus, ūs, ἡ. ἐμπειρία, ἀσκησις.
 84,3. 86,5 (id. manus). 93,1.
 χρεία, ἀνάγκη 96,2. 103,1. cum
 usus adesset (= si quando
 usus ἦ opus esset, si usus ve-
 niret) ἔαν ποτε (όσκους) παρί-
 στατο χρεία, ἐν ὕρᾳ ἀνάγκης.
 2. usus, μτχ. τοῦ utor 95,5. 100,3.
 1. ut, ἐπίρρ. ὥσπερ 85,1. 86,5. 93,3.
 94,3. 96,4. 104,1. 2) (τρόπος
 καὶ αἵτια) ut... exsistunt 104,1.
 2. ut, σύνδ. 1) χρονικός· ώς, εὐ-
 θύς, εὐθὺς ώς 94,5. 2) τελικός·
 ὅπως, ἵνα, 82,1.5. 85,2. 86,5.
 92,2.3.5. 95,1. 102,2.3. 102,7.
 103,3.—3) συμπερασματικός· ὥστε
 82,2. 84,3. 85,4. 92,1. 94,5. 96,1.
 4. 101,7.—ut =ita ut 84,2.

uterque, utrāque, utrumque, (γεν.
utriusque), ἐκάτερος, ἐκάτε-
ροι, ἀμφότεροι.

1. ὅτι (ἀντὶ ut σύνδ.), 86,1. 101,3.
102,2.

2. ὅτι, ἀπρωτ. τοῦ utor 83,5. 90,1.
ūtor, ūsus sum, ūti, 3. ἀποθ. χρῶ-
μαι, μεταχειρίζομαι 90,1. χρησι-
μοποιῶ (ἐκμεταλλεύομαι) 83,5.
95,1. re frumentariā commodi-
ore χρῶμαι τοῖς ἐπιτηδείοις ῥάσον,
ἔχω τὰ τρόφιμα ἀνευ μεγάλων
ἐμποδίων, « ῥάσον τῆς τροφῆς εὐ-
πορῶ ». usus tempore anni com-
modiore ἐπωφεληθείς, τυχών ὠ-
ρας τοῦ ἔτους (ἐ π ο χ ḡ σ)
εύνοικής (κατὰ λέξιν εύνοικωτέ-
ρας). ducibus usi centurioni-
bus (ἀφαιρ.) χρησάμενοι τοῖς
ἐκατοντάρχοις (ὡς) ἀρχηγοῖς,
σχόντες τοὺς ἐκατοντάρχους ὁδη-
γούς, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν ἐκα-
τοντάρχων.

utrum, πότερον. utrum — an πό-
τερον — ḡ.

V

valēo, lñi, —, 2. (ὑγιαίνω). equi-
tatu (ἀφαιρ.) ἵσχυος κατὰ τὸ ἴπ-
πικόν, ᔁχω μεγάλας ἴππικάς δυ-
νάμεις.

valetūdo, dñnis, (εὔεξία). ἐπὶ κα-
κῆς ἐννοίας: ἀσθένεια, κακεξία,
νόσος.

vallum, i, οὐ. (τὸ μετὰ πασσάλων
ῶχυρωμένον πρόχωμα), χαράκω-

μα, πρόχωμα, « χάραξ ».
vehementer, ἐπίρρ. μεγάλως, σφο-
δρῶς.

velim, ἐνεστ. ὑποτακτ. τοῦ volo.
vellem, πρτ. ὑποτακτ. τοῦ volo.
věni, vēni, ventum, 4. ἔρχομαι,
ἀφικνοῦμαι. in deditioνem ἔρ-
χομαι εἰς παράδοσιν, παραδίδο-
μαι. cum classe venio μετὰ
στόλου ἔρχομαι, (πλέω).

ventus, i, ἀ. ἀνεμος.

verbum, i, οὐ. λόγος, λέξις.

vero, ἐπίρρ. βεβαίως, « μὴν » (=
revērā), ἀναμφιβόλως, 87,6. 93,2.
94,3. 95,5. 2) ἀντιθετ. σύνδ. δέ,
ἀλλὰ 84,2.

vessor, ἀποθ. 1. (στρέφομαι). δια-
τρίβω, εῖμαι, εύρισκομαι.

versus, πρόθ. (ἐπιτασσομένη),
μέχρι. Larisam versus πρὸς τὴν
κατεύθυνσιν τῆς Λαρίσης.

verto, rti, rsum, 3. στρέφω. ter-
ga στρέφω τὰ νῶτα, τρέπομαι
εἰς (ἀτακτον) φυγήν.

vester, vestra, vestrum, ὑμέτε-
ρος, (ἰδικός σας).

vetus, vetēris, παλαιός, πολὺν ἥδη
χρόνον ὑπάρχων, παλαιάμαχος.

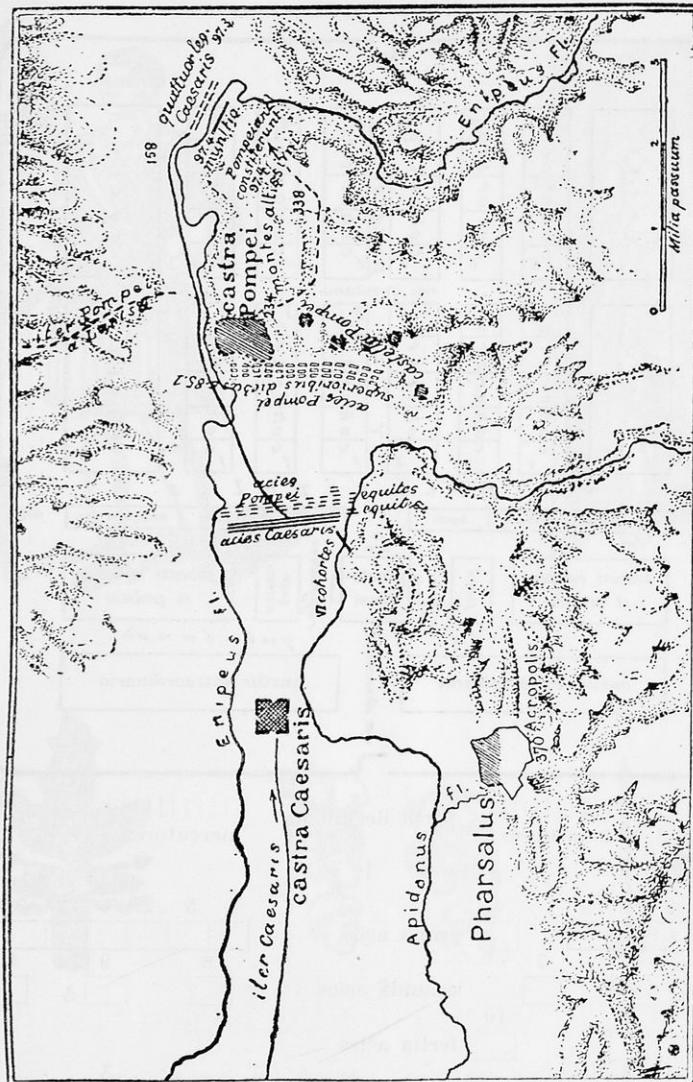
vexillum, i, οὐ. (ὑποκοριστικὸν
τοῦ vēlum = δθόνη), σημαία
(ἴππικον), σημα, σημεῖον (ἱδ.
signum). Τοῦτο ἀνετέίνετο (ἐ-
κυμάτιζεν) ἀνωθεν τῆς σκηνῆς
τοῦ στρατηγοῦ.

vicem, iδ. vicis.

vīcis, γεν. (τοῦ ἀχρήστου vix),

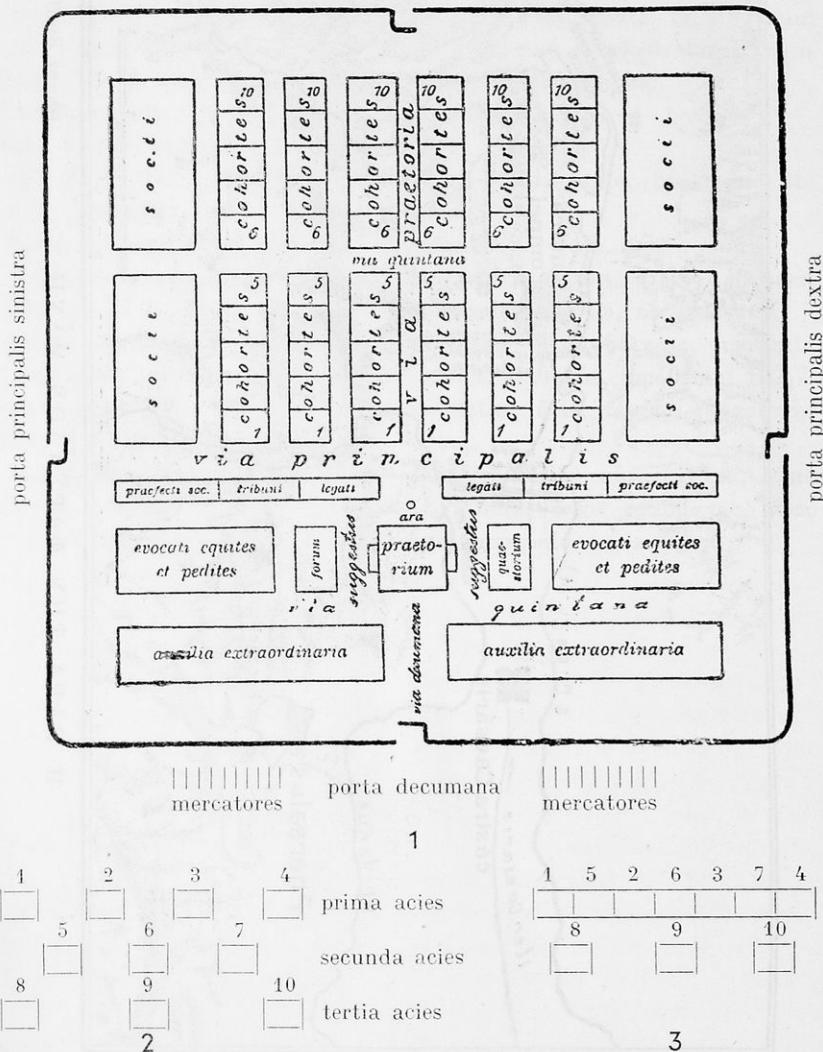
αἰτ. vicem καὶ (μετὰ τῆς in)
invicem (κεχωρισμένως in vi-
cem) ἀμοιβαίως 98,3.
victor, ὄρις, ἡ. νικητής.
victoria, ae, νίκη.
vidéo, vidi, visum, 2. 1) βλέπω,
όρω 87,4. 94,5. 96,1. 1) vi-
deor φαίνομαι, εἴμαι φανερός,
βλέπει (ἢ νομίζει) τις ὅτι ἐγώ...
νομίζομαι, φαίνομαι τινι 82,2.
85,1. 4. 87,7. 92,4. 96,4.—3)
videor ἀντὶ mihi videor πι-
στεύω, νομίζω 84,3.
viginti, εἴκοσι.
viōlo, 1. (πρβλ. vis), βιαίως με-
ταχειρίζομαι, κακοποιῶ.
vir, viri, ἡ. ἄνδρος.
vires, virium, id. vis.

virtus, ūtis, ἀνδρεία.
vis (αἰτ. vim, ἀραιρ. vi,) δύναμις
(σωματική) πληθ. vires, ūtum
vivus, ζωντανός, ζῶν.
vix, ἐπίρρ. μόλις.
voco, 1. καλῶ.
volo, volūi, velle, βούλομαι, θέ-
λω.
voluisse, id. volo.
voluntarii, ὄρυμα, ἡ. οἱ « ἔθελοντε
στρατευόμενοι », οἱ ἔθελονται.
voluntas, ἄτις, θέλησις, προθυμία
84,1. ἐπιθυμία, πρόθεσις 102,7.
voluptas, ἄτις, τέρψις, εὐχαρίστη-
σις.
vulnus, nēris, οὐ. τραῦμα. sine
vulnere, ἀνευ τραύματος, ἀνευ
αἰματογυσίας, ἀναιματική.

Η ΠΑΡΑΤΗΝ ΦΑΡΣΑΛΩΝ ΜΑΧΗ
(Kartă Stoffel)

porta praetoria

- 1) Castra Romana (44). 2) Ἡ λεγεών ἐν παρατάξει (31 καὶ 32).
3) Ἡ λεγεών ἐν τάξει μάχης.

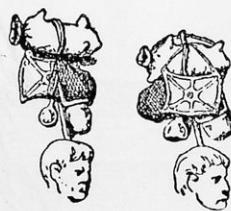
4

5

6

7

8α

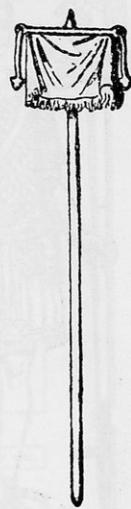
8β

4) Aquilifer (25). 5) Signifer (26). 6) Aquila (25). 7) Sarcinae ἢ Mulus Marianus (15 καὶ 18). 8α) Tuba (29). 8β) Cornu (29).

(Οἱ ἐντὸς παρενθέσεων ἀριθμοὶ παραπέμπουσιν εἰς τοὺς ἀντιστοίχους ἀριθμούς τοῦ περιθωρίου τῶν σελ. 33 — 44).

9

10

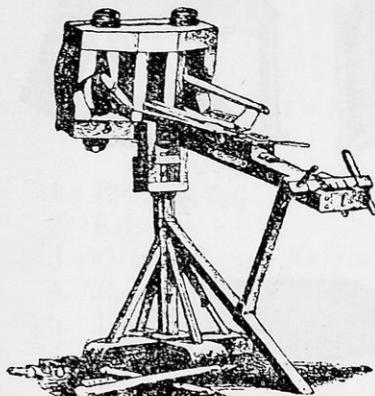

11

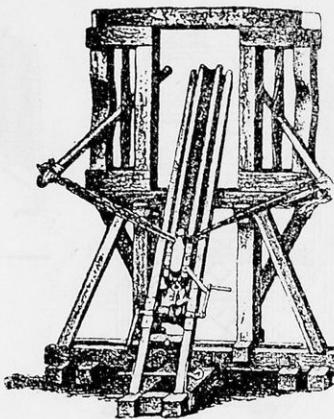

12

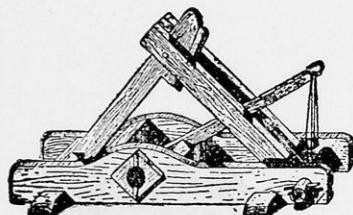
9) Miles legionarius (3 καὶ 14). 10) Vexillum (28 καὶ 29). 11) Centurio (12, 19 καὶ 63). 12) Funditor (18).

13

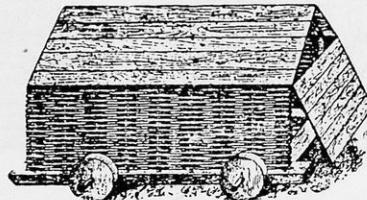
14

15

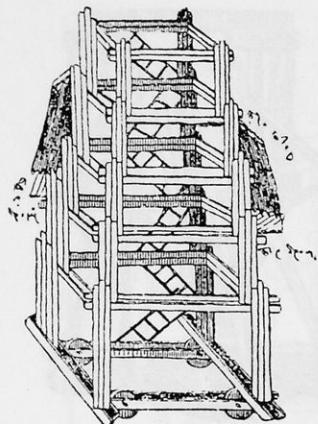

16

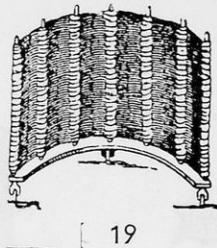

17

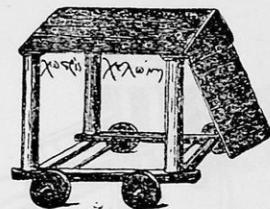
13) Ballista (15 α'). 14) Catapulta (15 α'). 15) Funda librilis (15 α'). 16) Scorpio ή Onager (15 α'). 17) Vinea (15 β').

18

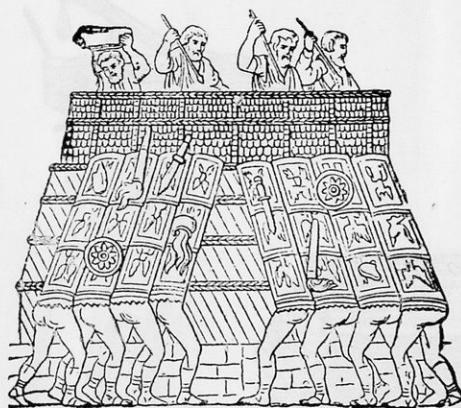
19

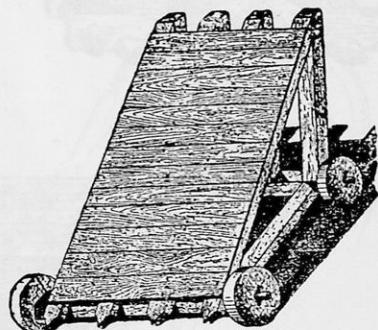
20

21

22

23

18) Turris ambulatoria (15 β'). 19) Pluteus (15 β'). 20) Testudo fossaria (15 β'). 21) Testudo arietaria (15 β'). 22) Testudo (συνασπι-
σμός 40). 23) Testudo (15 β').

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Εἰσαγωγὴ	Σελ.	7 — 47
2. Κείμενον	"	18 — 30
3. Ὁ στρατὸς τοῦ Καισαρος	"	33 — 44
4. Ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις	"	45 — 68
5. Πίναξ ἱστορικὸς καὶ γεωγραφικὸς	"	69 — 75
6. Λεξιλόγιον	"	76 — 112
7. Εἰκόνες	"	113 — 118

⁷ Επιμελητὴς ἐκδόσεως Α.Π. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ (ἀπ. Α.Σ. ΟΕΣΒ 1595/20-5-60)

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Αντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον.

Ο διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸν διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ άρθρ. 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 ('Εφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Θ', 1960 (VI) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 13.000 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ 994 /26-5-60

Έκτυπωσις — Βιβλιοδεσία ΑΔΕΛΦΩΝ Γ. ΡΟΔΗ — Κεραμεικοῦ 40

